

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו (א')

תוכן עניינים

4.....	תואר ראשון.....
5.....	אנתרופולוגיה של ארגונים ביורוקרטיים.....
10.....	אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV.....
13.....	אנתרופולוגיה של השפה.....
17.....	אספקטים חברתיים ותרבותיים בחקר האמנות.....
24.....	אתנוגראפיות של מצרים.....
28.....	אתניות בישראל: היבטים אנתרופולוגיים.....
34.....	הגלובליזציה בת זמננו- מבט ביקורתי.....
37.....	החברה האזרחית וארגונים לא ממשלתיים בעידן הניאו ליברלי.....
51.....	החברה הישראלית.....
56.....	החיים בנגב.....
65.....	חברה ותרבות בסין המודרנית.....
75.....	יסודות הסוציולוגיה.....
81.....	מבוא לאנתרופולוגיה.....
91.....	מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה.....
98.....	מבוא לתיאוריות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות.....
108.....	מיגדר, פמיניזם וחברה.....
116.....	נצרות, איסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי.....
122.....	סוגיות יסוד בסוציולוגיה היסטורית.....
126.....	סטטיסטיקה א'.....
128.....	סטטיסטיקה ב'.....
130.....	צריכה, תרבות פופולארית וחברה בעידן הגלוקאלי.....
138.....	קורס מצטיינים: סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי.....

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')

144.....	קידוש המרחב בישראל
148.....	רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה
166.....	שיטות מחקר כמותיות
169.....	תמורות ביחסים בין אזרחים למדינה: הסוציולוגיה הפוליטית של מדינת הרווחה
176.....	תואר שני
183.....	"אוכל, תרבות וחברה בישראל"
188.....	מבט אנתרופולוגי על ארגונים
196.....	מחקרי פוליטיקה ביקורתיים
199.....	מיגדר וארגונים
210.....	נצרויות ותרבויות – מבטים אנתרופולוגיים
220.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית
227.....	תיאוריה ופרקטיקה בייעוץ ארגוני
236.....	תיאוריות ארגוניות
251.....	תיאוריות של חברה ותרבות
261.....	תואר שלישי
262.....	סדנת דוקטורנטים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו (א')

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 4 }

תואר ראשון

אנתרופולוגיה של ארגונים ביורוקרטיים

ימי ג', 08:30-10:00,

שעות קבלה: ימי ג', 10:00-11:00

levchter@post.bgu.ac.il

תיאור הקורס

ארגונים ביורוקרטיים הינם אתרים בהם מכוונות ומגולמות תפיסות אידיאולוגיות וערכיות, ובהם נפגשים רעיונות, הבנות ואינטרסים מגוונים ואף סותרים של אינדיווידואלים וקבוצות חברתיות שונות. במהלך הקורס נסקור באופן ביקורתי גישות תיאורטיות שהתפתחו במרוצת השנים ותרמו להבניית המושג ביורוקרטיה. דרך בחינת מקרים אמפיריים ותיאורטיים שונים נחשוב מחדש על ביורוקרטיה, גם כצורת ארגון אולם גם כזירה חברתית בפני עצמה. נשאל אודות החוויה והמשמעות של פעולות ביורוקרטיות שגרתיות כמו המתנה בתורים ומילוי טפסים, אך גם על פעולות שגרתיות פחות כמו פרטקציה, רמאות ואלימות בהקשרים ביורוקרטיים. הקורס יתבסס על חשיבה על ארגונים ביורוקרטיים, אך דרכו תועמק גם ההבנה של חקר ארגונים, בין אם בהקשרים מדינתיים, צרכניים, או עסקיים.

מבנה וחובות הקורס

תרגיל ניתוח אתנוגרפי (20%) - תרגיל קצר בניתוח אתנוגרפי של טקסט תרבותי או אירוע ציבורי (נייר עמדה בעיתון, ידיעה עתונאית, תוכנית טלוויזיה, ביטוי קלישאי, הפגנה, חקיקה חדשה, דיון ציבורי) לאור החשיבה הביקורתית, האנליטית ועולם המונחים שיידונו במהלך הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 6 }

בוחן בקיאות (20%) – בוחן בקיאות קצר על סילבוס הקורס יערך לקראת סוף הסמסטר. הבוחן יבדוק קריאה והבנה של המאמרים המלווים של הקורס.

עבודת בית מסכמת (60%) – עבודה אינטגרטיבית קצרה שתתבסס על מקרה בוחן ושאלות שיוצגו ביחס אליו. בעבודה תתבקשו לטעון טענה מקורית ביחס למקרה שיוצג ולבססה דרך שימוש בחומרי הקורס ובמאמרים שנלמדו במהלך הקורס. היקף העבודה כחמישה עמודים.

את כל העבודות יש להגיש במקביל בדוא"ל וכן מודפסות לתא מספר 161. כל המטלות יוגשו בפורמט הבא: גופן דויד, פונט 12, רווח 1.5 בין השורות ושוליים של 2.5 ס"מ מכל צד. ניתן להגיש את תרגיל הניתוח ואת עבודת הבית בזוגות.

הוראות מפורטות ומחייבות למטלות יפורסמו במהלך הקורס ויוסברו בפירוט במהלך השיעורים.

אפשרות לקבלת בונוס של עד 10 נקודות, בתיאום מראש עם המרצה, תנתן לסטודנטים שיערכו עבודת שדה או פרוייקט אתנוגרפי אחר. סטודנטים שיבחרו באפשרות זו יתבקשו להגיש דוח מסכם של הפרוייקט הכולל התייחסות לספרות רלוונטית וניתוח של הסוגיה, וכן להציגו בכיתה.

סדר המפגשים

מפגש 1: 22/10 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: ביורוקרטיה ורציונליות.

מפגש 2: 29/10 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: ביורוקרטיה כצורה של שליטה.

קריאה: ברדה, יעל (2012). הביורוקרטיה של הכיבוש: משטר היתרי התנועה בגדה המערבית, 2000-2006. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד ומכון ון-ליר. פרק שלישי: בין פקיד למושל: הגמישות המנהלית וחוסר היעילות האפקטיבי. ע"מ 88-110.

מפגש 3: 5/11 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: צורות אלטרנטיביות של ארגון.

קריאה: ינאי, אורי (2005). מקלטי נשים בישראל: מחדשנות וולונטריות לאימוץ ממלכתי. בטחון סוציאלי 70. ע"מ 77-109.

מפגש 4: 12/11 צורות של ארגון: מסמכים, תיוק וכתביה

קריאה:

McKay, Ramah (2012). Documentary Disorders: Managing Medical Multiplicity in Maputo, Mozambique. *American Ethnologist* 39 (3). Pp. 545-561.

מפגש 5: 19/11 צורות של ארגון: תיעוד ומיון

קריאה:

Gordillo, Gaston (2006). The Crucible of Citizenship: ID-Paper Fetishism in the Argentinian Chaco. *American Ethnologist* 33 (2). Pp. 162-176.

מפגש 6: 26/11 צורות של ארגון: תורים

קריאה:

Auyero, Javier (2011). Patients of the State: An Ethnographic Account of Poor People's Waiting. *Latin American Research Review* 46 (1). pp. 5-29.

מפגש 7: 3/12 תחבולות ותמרונים: פרוטקציה

קריאה: דנט, ברנדה (1972). עמדות הציבור לגבי השימוש בפרוטקציה במינהל הישראלי. מדינה וממשל א (3).

מפגש 8: 10/12 תחבולות ותמרונים: רמאות

קריאה:

Regev-Massalem, Shiri (2013). Claiming Citizenship: The Political Dimension of Welfare Fraud. *Law & Social Inquiry*, forthcoming.

מפגש 9: 17/12 תחבולות ותמרונים: אלימות

קריאה: מרקס, עמנואל (1970). אלימות אישית בעירת עולים. מגמות י"ז 1. ע"מ 61-77.

מפגש 10: 24/12 מקצוע ומקצועיות: פקידות

קריאה: דה פריס, דוד (1996). פקידים עבריים בארץ ישראל. תיאוריה וביקורת 9. ע"מ 41-60.

מפגש 11: 31/12 ייצוגים של ביורוקרטיה ישראלית: נקודת מבט הגמונית

Herzfeld, Michael (1992). The Social Production of Indifference. Chicago:
University of Chicago Press. Introduction. Pp. 1-16.

מפגש 12: 7/1 ייצוגים של ביורוקרטיה ישראלית: נקודת מבט אלטרנטיבית

קריאה: אהרוני, מתן (2009). קולנוע קהילתי מזרחי ישראלי. פעמים 120. ע"מ 129-153.

מפגש 13: 14/1 שיעור סיכום: ביורוקרטיה, מדינה וחברה

אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV

סמינר מחקר

סמסטר א', 2013-2014

יום שלישי 12:15-13:34

מה בין ידע, רעיונות ואידיאולוגיה לבין החוויה, רגשות והפרקטיקה של היומיום? הסמינר מבקש להציע לכם פרספקטיבה של ניתוח מציאות תרבותית דרך הפריזמה של ידע ורעיונות. רעיונות הם אלה שלעתים המעצבים את המציאות ונותנים משמעות לפעולות של האנשים, ולעתים הם מצטיירים כתוצר משני של ההווי התרבותי הממשי, ולעתים הם אף מופיעים כאוטונומיים, לא קשורים כלל או סותרים וגם פוגמים את חיי האדם והקבוצה. בנוסף, ידע ורעיונות בתרבות מאורגנים בג'אנרים, צורות ודיסציפלינות מגוונות ונבחנות זה מזה, הם מתווכים על ידי מוסדות ומומחים, נאגרים במאגרים שונים ונישאים בגוף. הם מועברים ממקום למקום, מתורגמים משפה לשפה, מתחזים ומשתנים. מבחינה תיאורטית, הקורס עוסק בחיבור בין אתנוגרפיה של חיים תרבותיים לבין הסוציולוגיה של הידע. הוא מציע להתבונן ברגעים היסטוריים ועכשוויים בהם רעיונות אידיאולוגיים, דתיים, מדעיים, אידיאולוגיים ולאומיים משחקים תפקיד מרכזי בטרנספורמציה תרבותית של מרחב, דרכי פעולה של האדם ואף המראה שלו. לשפה והקטגוריות שטמונות בה, לגוף ולטכנולוגיות הידע המשתנות מקום מרכזי בתהליך זה. כמו כן, נתייחס להבחנה בין "ידע מה" ל"ידע איך", לסמלי ומילות מפתח תרבותיים, לתופעת ה"הביטוס" המגלם את ההיררכיות שהרעיונות מייצרים. מבחינה אמפירית, נתמקד באבולוציה של שלוש זירות לייצור ידע ומציאות תרבותית: דת, מדע ותרבות פופולרית. נדון בדוגמאות מאירופה וארה"ב, רוסיה וישראל ונלמד על הדרכים השונות בהם הרעיונות מעצבים את המציאות. נעשה הדגש על המושג עצמי – Self, Persona שהוא בו זמנית רעיון מדעי, קטגורית מפתח תרבותית של ציוויליזציה מערבית, פרקטיקה מובנת מעליה של אדם מודרני ואולי אשליה מדבקת המכונה "מם\Meme".

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 11 }

כמעט כול דבר אפשר לחקור כרעיון, כמערכת ידע, כאידיאולוגיה. במקביל לפריסה של גישות לחקר הידע התרבותי, תתבקשו לבחור נושא למחקר אמפירי בשדה רעיוני מסויים זאת ותכתבו לגביו הצעת מחקר מפורטת. נעודד במיוחד גיוס שלפרספקטיבה של הידע לעבודות תיזה שלכם. כלומר, אתם מוזמנים להביא מוקד רעיוני אמפירי מתוך השדה בו אתם חוקרים ולהציע לשלבו בקורס.

חובות הקורס:

1. נוכחות בכיתה הינה חובה, היעדרות דורשת הצדקה מנומקת
2. הכנת חומר קריאה או חומר נוסף לדייונים בכיתה (20 אחוז)
3. הצגה בכיתה של נושא המחקר (20 אחוז)
4. כתיבת עבודת סיום בצורה של הצעת מחקר מורחבת (הכוללת פרק אמפירי של ניתוח ממצאי המחקר (60 אחוז)

מהלך הקורס:

מפגשים 1-3: שיעורי מבוא

1. גלגול של התחום: איך נפגשו אנתרופולוגים של הפרימיטיביים וסוציולוגים של המדע?
2. איך רעיונות מתגלגלים? מגישת האבולוציה לממטיקה דרך פוקו

מפגשים 4-10: דיונים תימתיים ממוקדים

ידע + גוף = הביטוס, מיומנות, מניירות
רעיונות בחומר: ידע בצורת מרחב, ארטיפקטים, טכנולוגיה
ידע בקטגוריות של השפה, סגנונות הדיבור והתקשורת
מצבים ומסלולים של האדפטציה של הידע
האג'נדה שבידע: רעיונות "טובים" ורעיונות "מזיקים"

מפגשים 11-13: דיון בהצעות המחקר

רשימת קריאה מורחבת תימסר בתחילת הקורס. רשימת הקריאה הסופית תעוצב בהתאם להרכב הכיתה ולנושאים למחקר בהם התלמידים יבחרו להתעמק.

אנתרופולוגיה של השפה

מספר קורס: 102-1-0218

תשע"ד 2013-2014

סמסטר ב', יום ב' 14-16

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בניין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 12-13.

דוא"ל: esmail@bqu.ac.il

מטרת קורס זה הינה להציג את האנתרופולוגיה של השפה כתת דיצפלינה מובחנת אשר עוסקת בשימושים חברתיים ותרבותיים של השפה. השפה כמבנה וכפעילות חברתית אינה מוגבלת לתחום או רמת פעילות מסוימת אלא היא חלק מכונן של כל רמות הפעילות האפשריות בחברה מסוימת. על כן האנתרופולוגיה של השפה עסקה ברמות השונות של הפעילות החברתית, לדוגמא: השימוש היומיומי הבינאישי, השפה כזהות אישית וחברתית, השפה כמרחב ייצור המשמעות, המימד האידיאולוגי/פוליטי, והפואטיקה. הקורס יציג את האנתרופולוגיה של השפה דרך שלושה צירים מרכזיים אשר כוננו אותה כתת תחום: ההיסטורי התיאורטי והמתודי.

דרישות הקורס:

השתתפות פעילה: קריאה שוטפת משיעור לשיעור, 10%.

תצפית משתתפת: ביצוע תצפית על פעילות חברתית אשר השימוש בשפה הינו ציר מכונן

שלה, וניתוח שלה בהתאם לחומר שנלמד, 20%.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א)
 תואר ראשון

הגשת עבודה מסכמת: עבודה הדנה באחת הסוגיות שהועלו בשיעורים ובחומר הקריאה,
 70%.
 חובת נוכחות.

(כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

(פריט המסומן * הינו מומלץ, על גבול החובה).

חומר קריאה לשיעור	נושא השיעור	מועד	
	הצגת הקורס		
Duranti, A.,	מהי האנתרופולוגיה של השפה?		
Duranti, A.,	ההיסטוריה הרעיונית של חקר השפה באנתרופולוגיה		
א. סוסיר, פ., ב. וורף, ב. *	הגדרת המרחב החברתי של השפה: האישי מול החברתי.		
Hymes, D., ב. Sherzer, J., & Darnell, R. *	מודל מחקרי I: אתנוגרפיה של תקשורת.		
Bourdieu, P., ב. Gal, S. *	מודל מחקרי II: שפה מבנה כוח		
א. Williams, R. *, ב. Woolard, K. A. & Schieffelin B.,	פירוק השפה: אידיאולוגיה		
א. Bauman, R., & Briggs, C. L., ב. Sherzer, P. *	פירוק השפה: פואטיקה		

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א)
תואר ראשון

{ 15 }

.א*Suleiman, Y., .ב.Haeri, N.,	חקר מקרה I: העולם הערבי		
.א. כתריאל, ת. .ב.Nashif, E.,	חקר מקרה II: ישראל/פלסטין		
.א.Russi-Landi, F., .ב.Romaine, S.,	גבולות השפה: ניכור, קולוניאליזם.		
באר, ר.,	סיכום: פריצת גבולות.		

רשימת קריאה:

Duranti, A., 1997. *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-22.

Duranti, A., pp. 51-83.

סוסיר, פ. ד., 2005. *קורס בבלשנות כללית*. ת"א: ריסלינג, עמ' 117-133.

יאיר, א., 2004. פתח דבר: על הספר ועל המחבר. אצל וורף, ל. ב. *שפה מחשבה מציאות*.

ת"א: אוב, עמ' 7-78.

Hymes, D., 1964. Introduction: Toward Ethnographies of Communication.

American Anthropologist, vol. 66, 6, pp. 1-34.

Sherzer, J., & Darnell, R., 1972. Outline Guide for the Ethnographic Study of Speech Use. In J. Gumphez, & Hymes, D., (eds) *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. N.Y.: Holt, Rinehart, & Winston, Inc. pp.

548-554.

- Bourdieu, P., 1991. *Language and Symbolic Power*. Cambridge, M.A.: Harvard University Press, pp. 37-89.
- Gal, S., 1989. Language and Political Economy. *Annual Review of Anthropology*, vol. 18, pp. 345-367.
- Williams, R., 1977. *Marxism and Literature*. Oxford: Oxford University Press, pp. 21-44, 55-71.
- Woolard, K. A. & Schieffelin B., 1994. Language Ideology. *Annual Review of Anthropology*, vol. 23, pp. 55-82.
- Bauman, R., & Briggs, C. L., 1990. Poetics and Performance as Critical Perspectives on language and Social Life. *Annual Review of Anthropology*, vol. 19, pp. 59-88.
- Sherzer, J., 1998. *Verbal Art in San Blas: Kuna Culture through its Discourse*. Albuquerque: University of New Mexico Press, pp. 16-35.
- Suleiman, Y., 2003. *The Arabic Language and National Identity*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, pp. 113-146.
- Haeri, N., 2000, Form and Ideology: Arabic Sociolinguistics. *Annual Review of Anthropology*, vol. 29, pp. 61-87.
- כתריאל, ת., 1999. מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. ת"א: הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה/זמורה-ביתן, עמ' 17-84.
- Nashif, E., 2005. Structures of a Revolutionary Pedagogy: Palestinian political Captives in Israeli Prisons. In E. T. Ewing (ed.) *Revolution and Pedagogy*. N.Y.: Palgrave.
- Russi-Landi, F., 1992. *Between Signs and Non-Signs*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, pp. 253-67.
- Romaine, S., 1994. *Language in Society: An introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Oxford University Press, pp. 162-190.
12. בארת, ר., 1998. *מיתולוגיות*. ת"א: בבל, עמ' 233-294.

אספקטים חברתיים ותרבותיים בחקר האמנות

מספר קורס: 102-1-0169

סמינר שנתי, יום ג' 14-16

בנין 90 חדר 134

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בנין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 12-13.

דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

חקר התרבות החומרית-הבעתית בכלל והאמנות בפרט מהווה אחד מהצמתים המרתקים ביותר של המחקר האנתרופולוגי והסוציולוגי. כל יצירה אמנותית, כמעט, יש בה בו-זמנית ייחוד משלה וכלליות חברתית תרבותית. שני היבטים אלה מאפשרים את קיומה החברתי היסטורי של היצירה אבל מהווים את עיקר האתגר של חקר האמנות במדעי החברה כמו כן בהיסטוריה של האומנות. מטרת קורס זה הינה בחינת התנאים החברתיים אשר מאפשרים את תהליך היצירה האמנותית, כמו כן בחינת תנאי קיומה כיצירה ברת צריכה בהקשר חברתי תרבותי מסוים. לצד מטרות אלו, עולה השאלה של הייחודיות ותהליכי ההבניה שלה. חוקרים רבים טוענים שהייחוד הינו עניין מודרני מערבי אשר רואה באומן האינדיבידואל כעומד במרכז תהליך היצירתיות. אנו נבחן טענות אלו, לצד אחרות על הייחודיות, על ידי בדיקת המשמעויות החברתיות והתרבותיות של מושגים כמו קומפוזיציה צורה תוכן וסגנון.

על מנת למקם את הדיון התיאורטי מושגי בנושאים אלו בחומרים אמפיריים אנו נבחן יצירות מהעולם המערבי לצד יצירות ישראליות. אנו נבחן את ההיסטוריה החברתית של כינון שדות אלו אשר אפשרו את כינונם בתוך מבנים חברתיים תרבותיים לוקאליים כאשר בד בבד הם ניזונים מהשפעות בספירה הבינלאומית ומשפיעים עליה אם כי באופנים שונים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 18 }

דרישות הקורס:

- חובת נוכחות פעילה, 10%.
  - קריאה והשתתפות בדיונים, 10%.
  - הצגה ביקורתית של אומנות ועבודותיו, 30%.
  - הצגת פרויקט המחקר, 10%.
  - עבודה סמינריונית, 40%.
- (כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

סמסטר א:

הערות:

- א. פריט המסומן * הינו מומלץ, על גבול החובה.
- ב. ספרי מקור רבים כוללים את רוב הצורים ויצירות האמנות השונות שנעסוק בהם. ההמלצה שלי היא לרכוש את:

Gombrich, E. H., 2006 [1950]. *The Story of Art*. London: Phaidon (pocket edition).

וזאת כי הינו ספר כיס אשר הינו נוח וקל לשימוש בהרצאות ומעבר להן, בנוסף לזה שמחירו סביר יחסית.

מועד	נושא השיעור	חומר קריאה לשיעור
	הצגת הקורס	
	מהי האומנות ?	הנפלינג, א., עמ' 3-42. * גומבר'ך, א., עמ' 21-35.
	שני מודלים עתיקים.	ג'אנאוי, כ., עמ' 3-13; פאפאס, נ., עמ' 15-26. * אריסטו, עמ' 15-54.
	חקר האומנות: ההיסטורי לעומת העכשווי.	טנר, ג., עמ' 1-26. * פריזיוסי, ד., עמ' 13-30.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א)
 תואר ראשון

טנר, ג., עמ' 39-68. * בודלר, ש., עמ' 7-61. * קנדנסקי, ו., עמ' 21-45.	מעמד האומנות בתיאוריה הקלאסית.		
האוזר, א., עמ' 11-41. * ברש מ., עמ' 41-69.	דוגמא 1: ההתחלות.		
גלישה באתר: www.tamuseum.com/hebrew/	סיור במוזיאון תל-אביב.		
וולף, ג., עמ' 1-48. * סמית, ט., עמ' 361-381.	דוגמא 2: הייצור החברתי של האומנות.		
ליאס, ק., עמ' 329-357. * בודלר, ש., עמ' 108-130.	הערכת האומנות		
אזולאי, א., עמ' 19-70. * אדורנו ת., והורקהיימר מ., עמ' 57-99.	הביקורת: המושג והפרקטיקה.		
גלישה באתר: www.umelfahemgallery.org/galleryheb.html	סיור במוזיאון אבו שקרה.		
בנימין, ו., עמ' 7-70. * בק-מוריס, ס., עמ' 6-13.	סיכום ביניים: הייחודי לעומת המשועתק.		

סמסטר ב:

מועד	נושא השיעור	חומר קריאה לשיעור
	יסודות מתודיים בבניית מחקר חברתי תרבותי על אומנות.	בורדייה, פ., עמ' 215-266. * נאשף, א., עמ' 24-31.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו (א')
 תואר ראשון

בורדייה, פ., עמ' 1-96. * אגסי, מ., עמ' 149-174.	טעם המעמד, מעמד הטעם.		
ג'יימסון, פ., עמ' 5-74. * באבא, ה., עמ' 435-451.	פוסטמודרניזם.		
טרכטנברג, ג., עמ' 1-70. * עומר, מ., עמ' 15-35.	שדה האומנות הישראלי I.		
אזולאי א. עמ' 144-180. * שישים בשש (תקליטור).	שדה האומנות הישראלי II.		
גלישה באתר: www.imjnet.org.il/HTMLs/Home.aspx	סיוור במוזיאון ישראל, ירושלים.		
	הצגת פרויקט.		
	הצגת פרויקט.		
	הצגת פרויקט.		
	הצגת פרויקט.		
	הצגת פרויקט.		
הרברט, ג., עמ' 452-464. * ג'יימסון, פ. עמ' 7-102.	סיכום: הוויזואלי בהיותו אמירה חברתית.		

רשימת קריאה:

2- הנפלינג, א., 1999. בעיית ההגדרה. אצל א., הנפלינג (עורך) *אסתטיקה: מבוא פילוסופי*. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.

Gombrich, E. H., 2006 [1950]. *The Story of Art*. London: Phaidon (pocket edition).

3- Janaway, C., 2001. Plato. In B. Gaut & D. M. Lopes (eds) *The Routledge Companion to Aesthetics*. London: Routledge.

Papas, N., 2001. Aristotle. In B. Gaut & D. M. Lopes (eds) *The Routledge Companion to Aesthetics*. London: Routledge.

אריסטו, 2003. *פואטיקה*. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס.

4- Tanner, J., 2003. *The Sociology of Art: A reader*. London: Routledge.

Preziosi, D., 1998. Art History: Making the visible legible. In D. Preziosi (ed) *The Art of Art History: A critical anthology*. Oxford: Oxford University Press.

5- Tanner, J., 2003. *The Sociology of Art: A reader*. London: Routledge.

בודלר, ש., 2003. *הצייר של החיים המודרניים: מבחר כתבים אסתטיים*. ת"א: ספרית פועלים.

קנדנסקי, ו., 1999. *על הרוחני באמנות: בייחוד בציור*. ירושלים: מוסד ביאליק.

6- האוזר, א., 1979. *ההיסטוריה החברתית של האמנות והספרות*. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
ברש, מ., 1992. *וינקלמן כתיאורטיקן של האמנות*. אצל י. י. וינקלמן *הגינות על חיקוי יצירות יוניות באמנות הציור והפיסול*. ירושלים: מוסד ביאליק.

8- Wolf, J., 1981. *The Social Production of Art*. London: Macmillan.

Smith, T., 2003. Production. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.

9- ליאס, ק., 1999. *הערכת האמנות*. אצל א., הנפלינג (עורך) *אסתטיקה: מבוא פילוסופי*. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.

בודלר, ש., 2003. *הצייר של החיים המודרניים: מבחר כתבים אסתטיים*. ת"א: ספרית פועלים.

- 10- אזולאי, א., 1999. *אימון לאמנות: ביקורת הכלכלה המוזיאלית*. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
אדורנו, ת. ו., והורקהיימר, מ., 1993. תיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית. אצל ת. ו.
אדורנו ומ. הורקהיימר *אסכולת פרנקפורט (מבחר)*. ת"א: ספרית פועלים.
12- בנימין, ו., 1987. *יצירת האמנות בעידן השעתוק המודרני*. ת"א: ספרית פועלים.
באק-מורס, ס., 1992. אסתטיקה ואנאסטיקה [הרדמה]: עיון מחדש במסת "השעתוק" של
ולטר בנימין, סטודיו, 39, עמ' 6-13.
- 13- Bourdieu, P., 1993. *The Field of Cultural Production: Essays on art and literature*. N. Y.: Columbia University Press.
- Nashif, E., 2008. Images of the Fragmented. In N. Gray & M. Abu Hashhash (eds) *Transitions: The young artist of the year 2006*. Ramallah: A. M. Qattan Foundation.
- 14- Bourdieu, P., 1984. *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. Cambridge M. A.: Harvard University Press.
- אגסי, מ., 2008. *הכד מטנסי: מבחר מאמרים על אמנים, אמנות, והתבוננות 1983-1997*. ת"א: עם עובד.
- 15- ג'יימסון, פ., 2002. *פוסטמודרניזם: או ההיגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר*. ת"א: רסלינג.
- Bhabha, H., 2003. Postmodernism/Postcolonialism. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.
- 16- טרכטנברג, ג., 2005. *בין לאומיות לאמנות: כינון שדה האמנות בתקופת היישוב ובראשית שנות המדינה*. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס.
עומר, מ., 2006. *אמנות ישראלית בת-זמננו: מקורות וזיקות*. ת"א: עם עובד.
- 17- אזולאי, א., 1999. *אימון לאמנות: ביקורת הכלכלה המוזיאלית*. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
משכן לאמנות, עין חרוד ואחרים, 2008. *שישים בשש: שישים שנות אמנות בישראל, יצירות נבחרות (תקליטור)*.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

24- Herbert, J., 2003. Visual Culture/Visual Studies. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.

ג'יימסון, פ., 2004. הלא-מודע הפוליטי: על פרשנות הטקסט הספרותי כמעשה חברתי סימבולי. ת"א: רסלינג.

אתנוגראפיות של מצרים

מספר קורס: 0-102-1-13

סמסטר א, יום ב' 14-16

בניין 72 חדר 212

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בניין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 12-13.

דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

מטרת קורס זה להכיר ולהתעמק בספרות האתנוגראפית אודות מצרים ממחצית המאה העשרים ועד ימינו. מצרים מהווה אחד היעדים המרכזיים לעבודת שדה אתנוגראפית באנתרופולוגיה המערבית. בתור מוקד מרכזי, שדה זה עבר תהפוכות שונות אשר שיקפו, מחד גיסא, את השינויים בתוך החברה והתרבות המצריים, ומאידך גיסא את השינויים הרעיוניים והפוליטיים בעולם האקדמי המערבי. במהלך קורס זה ננסה לעקוב אחרי התפתחויות אלה לאורך החמישים שנה האחרונות. על כן, אנו נבדוק נושאים קלאסיים כמו יחסי רוב ומיעוט, מעמד האישה, וזאת לצד נושאים יותר עכשוויים כמו מרחב עירוני, תרבות עממית, ומהפכות.

הקורס בנוי על השתתפות פעילה של הסטודנטים דרך קריאה הצגה ודיון פעיל בהרצאות. במהלך הסמסטר על כל משתתף/ת לבחור תמה מנושאי הקורס ולמקד את פעילותו בקורס סביבה. בהנחיית מרצה הקורס הסטודנט/ית יכתוב עבודה מחקרית סביב התמה שתוגש בסוף הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 25 }

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.
קריאה והשתתפות פעילה.
התמקדות בתמה מנושאי הקורס.
עבודה מחקרית.

ציון הקורס:

נוכחות והשתתפות: 15%.
התמקדות בתמה: 20%.
עבודה מחקרית: 75%.
(כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

חומר קריאה	נושא השיעור	מועד	
	מבוא: הצגת הקורס.		1.
Abu Lughod, pp. 267-306.	אנתרופולוגיה במזרח התיכון.		2.
Fahmy, pp. 1-38.	היסטוריה חברתית של מצרים.		3.
Ahmad, pp. 144-168.	גברים נשים ולאומיות.		4.
Fernea, pp. 122-123. Kennedy, pp. 175-191.	התחלה מערבית.		5.
Fahim, pp. 163-177.	התחלה מצרית.		6.
Gilsenan, pp. 47-64.	הסופי כאחר הדתי.		7.
Abu-Lughod, pp. 171-207.	על רגשות היברידיות.		8.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

Armbrust, pp. 165-220.	מפנה אתנוגראפי: חקר התרבות העממית.		.9
Ghannam, pp. 1-25.	קהיר.		.10
Elyachar, pp. 66-95.	השוק הניאו-ליברלי.		.11
Agrama, pp. 2-18.	חזרת הדת.		.12
Hot Spots: Revolution and counter-revolution in Egypt.	על אתנוגרפיה ומהפכות.		.13
סיור באתר: http://egypt.jadaliyya.com/	סיכום: אתנוגרפיה וירטואלית.		.14

מקורות:

Abu-Lughod, L., 1989. Zones of Theory in the Anthropology of the Arab World. *Annual Review of Anthropology*, 18, pp. 267-306.

Abu-Lughod, L., 1986. *Veiled sentiments: Honor and poetry in a Bedouin society*. Berkeley: University of California Press.

Agrama, H. A., 2010. Ethics, Tradition, Authority: Toward an Anthropology of the Fatwa. *American Ethnologist*, 37(1), 2-18.

- Ahmad, I., 1992. *Women and Gender in Islam: Historical roots of a modern debate*. New Haven: Yale University Press.
- Armbrust, W., 1996. *Mass Culture and Modernism in Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hot Spots: Revolution and counter-revolution in Egypt. *Cultural Anthropology*, 21 Jan, 2012. <http://www.culanth.org/?q=node/484>
- Elyachar, J., 2005. *Markets of Dispossession: NGOs, economics, development, and the state in Cairo*. Durham: Duke University Press.
- Fahim, H., 1973. Change in a Resettled Nubian Community. *International Journal of Middle Eastern Studies*, 4(2), pp. 163-177.
- Fahmy, K., 2002. *All the Pashas Men: Mehmed Ali, his army, and the making of modern Egypt*. Cairo: American University in Cairo Press.
- Fernea, R., 1963. The Ethnological Survey of Egyptian Nubia. *Current Anthropology*, 4(1), pp. 122-123.
- Ghannam, F., 2002. *Remaking the Modern: Space, relocation, and the politics of identity in global Cairo*. Berkeley: University of California Press.
- Gilsenan, M., 1973. *Saint and Sufi in Modern Egypt: An essay in the sociology of religion*. Oxford: Clarendon Press.
- Kennedy, J., 1970. Circumcision and Excision in Egyptian Nubia. *Man*, 5(2), 175-191.
- <http://egypt.jadaliyya.com/>

אתניות בישראל : היבטים אנתרופולוגיים

תשע"ד

מרצה: דר' אנדרה לוי

מטרות: הסדנא תבחן את הדיון האנתרופולוגי אודות המושג "אתניות" בהקשר הישראלי. הקורס ישלב הרצאות פרונטאליות עם הצגות של סטודנטים.

חובות הקורס:

השתתפות בכל המפגשים.

קריאת מאמרים מדי שבוע. קריאת חובה מסומנת ב- #. קריאת רשות לא מסומנת.

הצגת מאמר מהמסומנים ב- * (20% מהציון הסופי).

הגשת עבודת מחקר עצמאית (80% מהציון הסופי). הוראות לעבודה תימסרנה בהמשך

דרך ה- High-learn.

רשימת הקריאה שלהלן מהווה את הבסיס התיאורטי הרחב המשותף לכולנו. בנוסף, תידרש

קריאה אינדיבידואלית בהתאם לנושא המחקר הספציפי. שימו לב - אפשר יחולו מספר

שינויים בפרטי הקריאה.

סמסטר א'

שעור ראשון: אתניות - הצגת הקורס

(אין חומר קריאה)

שעור שני: אתניות - הגדרות סוציולוגיות:

#Gans, Herbert J.

1979 Symbolic Ethnicity: The Future of Ethnic Groups and Cultures in America. Ethnic and Racial Studies 2(1):1-19.

Yancey, L. William, P. Eugene Ericksen, and N. Richard Juliani
1976 Emergent Ethnicity: A Review and Reformulation. *American Sociological Review* 41(3):391-403.

שעור שלישי: אתניות - הגדרות אנתרופולוגיות:

#Barth, Fredrik

1969 Introduction. *In Ethnic Groups and Boundaries*. F. Barth, ed. Boston: Little Brown.

Cohen, Ronald

1987 Ethnicity: Problems and Focus in Anthropology. *Annual Review of Anthropology* 7:379-403.

שעור רביעי: אתניות בישראל - פרספקטיבות סוציולוגיות מוקדמות:

#סמוחה, סמי. 1984. שלוש גישות בסוציולוגיה שליחסי עדות בישראל. מגמות, 3: 169-185.

*Ben-Raphael, Eliezer, and Stive Sharot

1991 Introduction in: *Ethnicity, Religion, and Class in Israeli Society*. Cambridge: Cambridge University Press.

שעור חמישי: אתניות בישראל - פרספקטיבות אנתרופולוגיות מוקדמות (21 בנובמבר):

#דשן, שלמה. תשנ"ט. היחסים בין עדות במערכת-בחירות מקומית. בתוך: שוקד, משה, ודשן, שלמה (עורכים) דור התמורה. ירושלים: יד יצחק בן-צבי. 154-168.

#שוקד, משה. תשמ"ג. להבהרת דפוסי התוקפנות בקרב יוצאי מרוקו. מגמות, כרך כ"ז (4)
עמ' 397-411.

שעור שישי: אתניות בישראל - פרספקטיבות אנתרופולוגיות מאוחרות (28 בנובמבר):

*#Goldberg, Harvey

1977 Ethnicity in Israeli Society. Ethnic Groups 1(3):163-262.

שחר טרם

*Ben-Ari, Eyal, and Yoram Bilu

1987 Saints' Sanctuaries in Israeli Development Towns: On a Mechanism of
Urban Transformation. Urban Anthropology 16(2):243-272.

שעור שביעי: אתניות והיסטוריה (12 בדצמבר):

גולדברג, הרווי. 1984. ממדים היסטוריים ותרבותיים של תופעות עדתיות. מגמות, 234-
249.

הגר נגב

*#Khazzoom, Aziza

2003 The Great Chain of Orientalism: Jewish Identity, Stigma Management,
and Ethnic Exclusion in Israel. American Sociological Review 68(4 (Aug.,
2003)):481-510.

נועה מזרחי

שעור שמיני: אתניות ומדינה (19 בדצמבר):

*#Levy, André

2004 Homecoming to Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco. *In* Homecomings: Unsettling Paths of Return. F. Markowitz and A. H. Stefansson, eds. pp. 92-108. Lanham, Md.: Lexington Books.

אביעד רז

גודמן, יהודה. 2008. אזרחות, מודרניות ואמונה במדינת הלאום: הגזעה ודה-הגזעה בגיור מהגרים רוסים ומהגרים אתיופים בישראל. בתוך: שנהב, יהודה ויונה, יוסי (עורכים). גזענות בישראל. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. 381-415.

שעור תשיעי: אתניות וקבוצות מיעוט "אחרות" (26 בדצמבר):

#רבינוביץ, דן. 1998. סיכון, רציונאליות ואמון: יחסים בין פלשתינים לישראלים בנצרת-עלית. בתוך: אבוהב, אורית ושות' (עורכים). ישראל: אנתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 321-354.

מיכל בנישתי

*Ben-Ze'ev, Efrat. 2005. Transmission and Transformation: The Emergence of a New Palestinian Historiography. *In* Homelands and Diasporas: Holy Lands and Other Places, André Levy and Alex Weingrod (eds.). Palo Alto: Stanford University Press, pp. 123-139.

שעור עשירי: אתניות וקבוצות מיעוט "אחרות" (2 בינואר):

רבינוביץ, דן. 1993. נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלשתינים לערביי ישראל. תיאוריה
ובקורת. 4, 141-152.

דניאל שנקמן

*#Tania Forte

. Shopping in Jenin: women, homes and political persons in the Galilee 2001
City & Society. 13 (2). 211-243

אור שליט

שעור אחת עשרה: פוליטיקה ואתניות:

הלמן, שרה ולוי אנדרה.

שעור שנים עשר: פוליטיקה אתנית של מרחב:

*Ben-Ari, Eyal, and Yoram Bilu. 1987. Saints' Sanctuaries in Israeli
Development Towns: On a Mechanism of Urban Transformation. Urban
Anthropology 16(2):243-272.

עדי לרר

*Levy, André. 1997. To Morocco and Back: Tourism and Pilgrimage among
Moroccan-Born Israelis. In Grasping Land: Space and Place in Contemporary
Israeli Discourse and Experience. E. Ben-Ari and Y. Bilu, eds. pp. 25-46.
Albany, NY: State University of New York Press.

אלכס ויסנובטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 33 }

סמסטר ב'

שעור ראשון: אתניות וגזע:

*#סולמון, הגר. תשנ"ט. גלגולה של תודעה גזעית: מאתיופיה לארץ המובטחת. מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי. יט-כ, 125-146.

מידר סוצקי

*#שנהב, יהודה ויונה, יוסי. 2008. גזענות מהי? בתוך: שנהב, יהודה ויונה, יוסי (עורכים). גזענות בישראל. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. 13-46.

סולומון בר

שעור שני: סיכום ביניים - מספר הרהורים:

*#לוי, אנדרה. 2005. האם קיימת אופציה לזהות מזרחית? בתוך: גיא אבוטבול, לב גרינברג ופנינה מוצפי-האלר (עורכים). קולות מזרחיים: החברה והתרבות הישראלית. תל אביב: מסדה. 223-226.

שחר ברויטמן

שיעור שלישי עד שיעור תשיעי: פגישות אישיות:

שיעור עשירי עד סוף: מפגשים משותפים:

הגלובליזציה בת זמננו- מבט ביקורתי

ד"ר דניאל דה מלאך

danield@sapir.ac.il

גלובליזציה היא שם כולל לתהליכים של הסרת מחיצות בין מדינות וזרימה גדולה יותר של הון פיננסי, סחורות, דימויים, ואנשים. תהליכים אלה התחזקו בעשורים האחרונים של המאה העשרים. בקורס יוצגו גישות שונות ואף מתנגשות הן לגבי הגורמים לתהליכי הגלובליזציה והן לגבי המגמה שלהם בעשור השני של המאה העשרים ואחת. תשומת לב מיוחדת תוקדש להקשר הישראלי.

חובות

ציון הקורס ייקבע על סמך בחינה. הבחינה תכלול חלק אחד של שאלות קצרות, שיבחן בקיאות במאמרים וחלק שני, פתוח יותר, שיבחן יכולת אינטגרציה של חומר הקריאה וההרצאות.

קריאת המאמרים הרלבנטיים לפני השיעור היא מפתח להבנת ההרצאות.

תכנית הקורס

1-2. מבוא- האמנם גלובליזציה?

Ritzer, George (2010). "Globalization I: Liquids, Flows and Structures, in:
Globalization: A Basic Text, Oxford, Wiley and Sons. pp. 1-32. (פריט רשות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 35 }

3-4. הגלובליזציה בפרספקטיבה נאו-ליברלית

Kegley, Charles (2009), "International Trade in the global Marketplace", "The Demographic and Cultural Dimensions of Globalization", in: *World Politics: Trend and Transformation*, Belmont Ca., Wadsworth. pp. 550-567, 276-303.

קליין דוד (2003). "חישוקי הגלובליזציה: אתגרים לניהול מדיניות חברתית בישראל" בנק ישראל, פרסומים, דברי הנגיד. (פריט רשות)

5-7. הגלובליזציה בפרספקטיבה סוציאל דמוקרטית

Castells, Manuel (2000). "Conclusion: Making Sense of our World" in *End of Millenium*, Oxford, Blackwell, pp. 366-391.

Held, David and McGrew Anthony (2007). "introduction", "Implementing Cosmopolitan Social Democracy", in: *Globalization\Anti-Globalization*, Malden Ma. Polity, pp. 1-9. 220-236.

רם אורי (2005) "גלובליזציה (II)" בתוך: הגלובליזציה של ישראל: מקורולד בתל אביב, ג'האד בירושלים, תל אביב, רסלינג, עמ' 47-75.

8-9. הגלובליזציה בפרספקטיבה נאו-ריאליסטית שמרנית.

Huntingto, Samuel (2003). "America in the World". *Hedgehog Review*, 5 (1), 7-18.

סופר, ארנון (2006). "מאבקים על מים במזרח התיכון", "הנפט- המשאב האסטרטגי של המזרח התיכון", "אתגרי

ישראל נוכח הגיאופוליטיקה של המזרח התיכון" בתוך: סוגיות בגאופוליטיקה של המזרח התיכון, תל אביב, משרד הביטחון, עמ' 116-149.

10-12. הגלובליזציה בפרספקטיבה רדיקלית שמאלית

Johnson Chalmers (2005). "Whatever Happened to Globalization"? in: *The Sorrows of Empire*, New York, Holt & Company, pp. 255-281.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 36 }

Shiva, Vandana (1993). "Gatt, Agriculture, and Third World Women", in:
Ecofeminism, Vandana Shiva and Maria Mies (eds.) pp. 231-245.

:או

Heinberg, Richard (2011). "Earth's Limits: Why Growth Won't Return", in: *The End of Growth*, Gabriola Island, Canada, New Society Publishers.

דה מלאך, דניאל (2009). "איפה הכיבוש, האפליה והאימפריאליזם? הערות לדין על השלכות הגלובליזציה בישראל", *תיאוריה וביקורת* 35, 111-139.

13. סיכום

החברה האזרחית וארגונים לא ממשלתיים בעידן הניאו

ליברלי

ד"ר ניצה ברקוביץ

(יתכנו שינויים ברשימת המאמרים)

מטרת הקורס

הקורס ידון במושג החברה האזרחית ובהופעתם של שחקנים חברתיים (פוליטיים/כלכליים) חדשים על המפה: הארגונים הלא ממשלתיים (– Non Governmental Organizations (NGOs) המכונים בישראל עמותות. מדובר בתופעה גלובלית בהיקף מספרי עצום. ארגונים אלה פועלים ברמה המקומית, הארצית והעל-לאומית ומשנים את פני החברה, אופי ההשתתפות הפוליטית, אופן פעולת המדינה והפעילות הכלכלית. במהלך הקורס נציע פרספקטיבות שונות לניתוח התופעה ולהבנת השלכותיה. נעשה זאת באמצעות מושגים מהעולם התיאורטי של תנועות חברתיות ושל החברה האזרחית תוך כדי בחינה אמפירית של סוגים שונים של ארגונים אלה בחברה בישראל. החלק המרכזי של הקורס יוקדש לדיון בדילמות ובפרדוקסים המאפיינים את יחסי הגומלין המתקיימים בין ארגונים אלה לבין המדינה (למשל, ארגוני החברה האזרחית כאבני היסוד של הדמוקרטיה ותהליכי דמוקרטיזציה; החברה האזרחית משרתת את המדינה ומשעתקת המשטר הניאו ליברלי) ובינם לבין השוק (למשל, איתגור ומחאה נגד התאגידים הגדולים ונגד הגלובליזציה התאגידית; הצבת אלטרנטיבות לכלכלה הניאו ליברלית יחד עם קבלת כללי המשחק שלה), ואשר מעצבים את יכולתם להביא לשינוי חברתי בעידן הניאו ליברלי.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) המאמרים מצויים באתר הקורס.

2. כתיבת שלושה דוחות קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. הדוחות יכתבו על מאמרים שברשימת הקריאה, לפי בחירת הסטודנט/ית. אבל יש להגישם לפני השיעור בו דנים בהם. אורך הדוחות לא יעלה על 500 מילים (כעמוד אחד). הציון על הדוחות הינו עובר/לא עובר. על מנת להיות זכאים להגיש את עבודת הבית (עבודת הסיכום) יש לקבל ציון 'עובר' על שניהם כך שבמידה וסטודנט/ית קיבל/ה ציון 'לא עובר' עליה/יו להגיש דוח נוסף.
3. עבודת סיכום – השאלות לעבודת הסיכום ינתנו בשיעור שלפני אחרון 6.1.14. את העבודה יש להגיש בכיתה בשיעור האחרון בתאריך 13.1.14.

עבודת בית – 100% מהציון

הקדמה

ברוך קימלינג. "ניתוח מקרה: "סולידריות" – בנייה של חברה אזרחית בפולין." בתוך: בין מדינה לחברה, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 72-76.

יוספה טביב-כליף. 2007. "נשים מבשלות עסק". בתוך: לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית, בעריכת שלומית ליר. ת"א: בבל. עמ' 351-356.

יניר יגנה. 2009. "ועדה בינלאומית תבדוק את ה"אפרטהייד" נגד הבדווים בדרום. ..הקמת הוועדה הינה יוזמה משותפת של המועצה האזורית לכפרים בלתי מוכרים ושל הארגון העולמי הנוצרי habitat for humanity העוסק בנושאי דיור של מעוטי יכולת". הארץ, 11 מארס.

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1070309.html>

המחאה החברתית בישראל, קיץ 2011.

ניאו ליברליזם

Brown, Wendy. 2003. "Neo-Liberalism and the End of Liberal Democracy." *Theory & Event* 7(1).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 39 }

* דני פילק, 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם נאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.

חברה אזרחית: תפיסות ומודלים שונים

* בן-אליעזר אורי. 2006 "חברה אזרחית" בתוך א. רם ונ. ברקוביץ (עורכים) אי/שוויון, הוצאת הספר של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 173-180

* גדרון, בנימין, מיכל בר וחגי כץ. 2003. "גישת החברה האזרחית" בתוך: המגזר השלישי בישראל תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 38-45.

* חנין, דב. 2001 "בעקבות גראמשי על החברה האזרחית" בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים) ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית?, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 73-93

פילק, דני. 1995. "בריאות עוברת לסוחר: הרפואה הציבורית בישראל בין המדינה, החברה אזרחית והשוק" תיאוריה ובקורת, 6: 3-18

תנועות חברתיות

* הרמן, תמר. 1995. מלמטה למעלה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית. האוניברסיטה הפתוחה. כרך ב'.

ברנשטיין, דבורה. 1979. הפנתרים השחורים קונפליקט ומחאה בחברה הישראלית. **מגמות**, כ"ה (1), ע"מ 65-80

פרייזר נ. "מחלוקה להכרה? דילמות של צדק בעידן ה"פוסט סוציאליסטי", מתוך ד. פילק וא.רם (עורכים) שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 270-297

*Della Porta D. and M. Diani 1999 *Social Movements: An introduction*, Oxford: Blackwell, Chapter 1: "The study of Social Movements: Collective Behaviour, Rational Actions, Protests and New Conflicts," pp. 1-28.

תנועות חברתיות על-לאומיות והחברה האזרחית הגלובלית

* Keck M. and K. Sikkink 1998. "Human Rights Advocacy Networks in Latin America." In: *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*, Ithaca: Cornell University Press, pp. 79-120.

Bartelson, Jens. "Making sense of global civil society." *European Journal of International Relations* 12.3 (2006): 371-395.

NGOization של החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי

* Silliman, Jael. 1999. *Expanding Civil Society: Shrinking Political Spaces - the Case of Women's Nongovernmental Organizations*. *Social Politics*. 6(1): 23-53.

Taylor Lucy. 1999 "Globalization and Civil Society: Continuities, Ambiguities and Realities in Latin America," *Indiana Journal of Global Legal Issues* 7(1),

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

ארגונים לא ממשלתיים והמדינה
א. המקרה של שירותי רווחה

Bode, Ingo. 2006. "Disorganized Welfare Mixes: Voluntary Agencies and New Governance Regimes in Western Europe." *Journal of European Social Policy*, 16(4): 346-359.

* מימי אייזנשטדט וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

ב. המקרה של ארגוני זכויות אדם

* נטע זיו ורון שמיר. 2000. בנה ביתך: פוליטיקה גדולה ופוליטיקה קטנה במאבק נגד אפליה בקרקע. תיאוריה ובקורת 16: 45-66.
אדריאנה קמפ ורבקה רייכמן. 2000. "זרים" במדינה יהודית- הפוליטיקה החדשה של הגירת עבודה בישראל. סוציולוגיה ישראלית, ג(1): 79-110.
* ניצה ברקוביץ וניב גורדון. 2009. הכלכלה הפוליטית של משטרים על-לאומיים: המקרה של ארגוני זכויות אדם בישראל. המרחב הציבורי, 4.

ג. החברה האזרחית, מליטרזים ודה-מליטריזציה

* אורי בן אליעזר. 2003. החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל. מתוך: בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. ע' 29-76

ארגונים לא ממשלתיים והשוק

א. המקרה של תאגידים וחברות רב לאומיות

www.corpwatch.org history and mission, annual reports, research tools

* קליין נ. 2002. בלי לוגו, תל-אביב: בבל,
"מצב הרוח מידרדר, אקטיביזם אנטי-תאגידי חדש" עמ' 345-362.
"מעבר למותג: גבולות הפוליטיקה מבוססת המותג" עמ' 439-455.

Shamir, Ronen. 2004. "The De-Radicalization of Corporate Social Responsibility". *Critical Sociology*, 30(3): 669-689.

ב. המקרה של כלכלה חברתית ועסקים חברתיים

* אילני, איילת. 2005. צמיחה מכיוון אחר; מיפוי אסטרטגיות לפיתוח כלכלי-קהילתי והתבוננות בתהליך הצמיחה של כלכלה חברתית בישראל. ירושלים: שתיל.

בנזימן, רחל. 2009. לא על הפילנתרופיה לבדה: מיזמים עסקיים חברתיים בישראל

גדרון, בני וענבל אבו. 2012. מיזמים עסקיים חברתיים בישראל: לקראת הגדרה. המרכז הישראלי לחקר מיזמים עסקיים חברתיים בישראל.

Rankin, Katharine N. (2001) 'Governing Development: Neoliberalism, Microcredit, and 'Rational Economic Woman'', *Economy and Society*, 30:1, 18 – 37

אנתוני גידנס. "שאלת החברה האזרחית" בתוך "הדרך השלישית. ת:א: ידיעות אחרונות. עע' 103-111.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 44 }

- * בן-אליעזר, אורי (1999). "האם מתהווה חברה אזרחית בישראל? פוליטיקה וזהות בעמותות החדשות", סוציולוגיה ישראלית, ב (1) 51-98.
- * חנה הרצוג. 2006. "בין כיכר הדשא לשביל החצץ: נשים, פוליטיקה והחברה האזרחית". תרבות דמוקרטית, 10: 191-214

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

החברה הישראלית

פרופ' דניאל ממן

תשע"ד 2013-2014

מספר קורס: 102-1-0019-1 (סמסטר א'); 102-1-0029-1 (סמסטר ב')

צוות הקורס:

פרופ' דניאל ממן

גב' נעה זרקא

גב' יעל גזית

זמני השיעור והתרגילים

השיעור מתקיים ביום ב' 8:15-9:45

סמסטר א': בנין 26, אולם 6

תרגילים:

יום א: 12-14 – גב' יעל גזית

יום א: 16-18 – גב' יעל גזית

יום ד: 12-14 – גב' נעה זרקא

יום ד: 14-16 – גב' נעה זרקא

שעות קבלה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 47 }

פרופ' דניאל ממון, יום ב 14:30-15:30, חדר 377, טלפון 08-6428244,
דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

גב' נעה זרקא, דואל: zarka.noa@gmail.com
גב' יעל גזית, דואל: yaelgaz@bgu.ac.il

תאור השיעור ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לראשית שנות ה-2000. המטרה של השיעור להקנות ידע, כלים לניתוח וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון המשכיות ושינוי; יחסי מדינה-חברה; הגירה-עלייה-קליטה; סכסוך, מלחמה וצבא; כלכלה חברה ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

מתכונת השיעור והתרגילים:

השיעור

השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות וקבוצות תרגיל. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. השיעורים השונים יאורגנו סביב ראשי פרקים אשר נמצאים באתר הקורס. ניתן להגיע לאתר הקורס באמצעות מערכת Moodle. כל תלמידי הקורס רשומים באתר וניתן להגיע אליו דרך הכתובת:

<http://moodle2.bgu.ac.il/?lang=en>

הכניסה באמצעות שם משתמש והסיסמא האישית שלכם.
רצוי להביא לכל שיעור את ראשי הפרקים של השיעור.

התרגילים

התרגילים הנם רשות, אך עם זאת מומלץ ביותר להשתתף בהם. מנסיון העבר, סטודנטים שהשתתפו בתרגילים הגיעו להישגים גבוהים יותר מאחרים. מסגרת התרגילים מאפשרת דיון מעמיק בפריטי הקריאה, אשר כולם בעברית, וכן חיבור של פריטי הקריאה עם ההרצאות הפרונטליות. בנוסף על כך במהלך התרגילים נרחיב בסוגיות אשר לא ניתן לכסות אותן בהרצאות הפרונטליות. השתתפות בתרגילים מחייבת קריאה של הפריטים הביבליוגרפיים הרלוונטיים ועל-כן סטודנטים שלא קראו טרם המפגש רצוי שלא יגיעו לתרגיל. מומלץ להביא את הפריטים הביבליוגרפיים הרלוונטיים לתרגיל.

* הסטודנטים מתבקשים להגיע לקבוצה לה נרשמו ולא להחליף קבוצות. אנו נעביר דף נוכחות בתרגילים כדי לוודא שכל המשתתפים רשומים.

חובות השיעור

בקורס ארבע חובות. ציון עובר בכל אחת מהן הוא תנאי מעבר בקורס. אין כל אפשרות לפסוח על מילוי אחת מהמטלות. המועדים הרשומים הם מועדים מתוכננים, אשר יקבלו אישור סופי מהמזכירות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 49 }

בוחן ידע היסטורי --22.11.2013

בוחן הידע ההיסטורי מהווה 20% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת לבוחן בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים את הקורס. המטרה של הבוחן להביא לידי כך שכל הסטודנטים יישלטו בתהליכים היסטוריים ומושגים מרכזיים בחברה הישראלית החל מהתקופה הטרומ מדינתית ועד ימינו. רובכם למדתם במסגרת ביה"ס התיכון וגם קודם לכן חלקים נרחבים מההיסטוריה של החברה הישראלית ועל-כן, חלק לא מבוטל מהמושגים והתהליכים מוכרים לכם. הבוחן יהיה במתכונת של מבחן אמריקאי על 40 מושגים, כל מושג $\frac{1}{2}$ נקודה.

ערכנו מקראה של חומר הקריאה לבוחן וניתן לרכוש את המקראה **בקופי סנטר** (שדרות רגר, מול האוניברסיטה).

כמו כן, חומר הקריאה לבוחן הועבר לספרייה והוא נמצא בתדפיסים של ספריית ארן. הכתובת היא:

<http://www.bgu.ac.il/printouts>

יש לחפש תחת שם המרצה: ממן דניאל.

פריטים מס' 2 ו-4 נסרקו במספר חלקים: פריט מס' 2 נסרק ב-2 חלקים; פריט מס' 4 נסרק ב-6 חלקים.

בוחן קריאה מס' 1 –

בוחן על כמחצית מהמאמרים מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים הקורס. המטרה של הבוחן למנוע מצב שבבחינה הסופית מרוכזת כמות גדולה של חומר ועל-כן החלטנו לבחון את מידת היכרותכם עם חלק המאמרים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 50 }

3. בוחן קריאה מס' 2 –

בוחן על כמחצית שנייה של המאמרים מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים הקורס.

בחינה סופית – 50% הציון הסופי

בחינת הסיום, תהיה בנויה מ-2 חלקים:

החלק הראשון: שאלות רחבות - שאלה אחת מתוך שתיים (30%).

החלק שני: יכלול שאלות יותר ממוקדות- שאלה אחת ללא בחירה (20%).

שני החלקים יכללו את חומר השיעורים ואת כל פריטי הקריאה בקורס.

ערכנו מקראה של כל פריטי הקריאה וניתן לרכוש את המקראה בקופי סנטר.

כמו כן, פריטי הקריאה הוכנסו לתדפיסים של ספריית ארן והכתובת היא :

<http://www.bgu.ac.il/printouts/>

יש לחפש תחת שם מרצה: ממן דניאל

הפריטים מופיעים תחת שם המחבר.

או תחת מספר הקורס

החברה הישראלית

פרופ' דניאל ממון

תשע"ד 2013-2014

א. המשכיות ושינוי

רשימת קריאה למבחן ידע היסטורי

1. בן ששון חיים הלל (עורך), *תולדות עם ישראל*, כרך ג', תל-אביב, דביר, 1969, עמ'; 177-190; 262-270; 297-300; 313-318; 340-350
2. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (1), ארץ ישראל, ירושלים, ספרית פועלים, תשנ"ג, עמ' 766-828; 726-748
3. סעדון חיים ויואל רפל (עורכים), *במחתרת מארצות האיסלם: פרשיות העפלה והגנה*, ירושלים, מכון בן צבי, 1997, עמ' 25-36.
4. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (2), מדינת ישראל, ירושלים, ספריית פועלים, תשנ"ג, עמ' 51-230; 12-50

ב. מדינה וחברה

1. ברוך קימרלינג, "יחסי מדינה-חברה בישראל", אורי רם (עורך), *החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים*, תל-אביב, ברירות הוצאה לאור, 1993, עמ' 328-350.
2. דן הורוביץ, משה ליסק, *מצוקות באוטופיה: ישראל - חברה בעומס-יתר*, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 198-239.
3. ברוך זיסר ואשר כהן, "מדמוקרטיה הסדרית לדמוקרטיה משברית: המאבק על הזהות הקולקטיבית בישראל", *פוליטיקה כתב העת למדע המדינה ויחסים בינלאומיים*, 1999, 3, עמ' 9-30.
4. סמי סמוחה, "המשטר של מדינת ישראל: דמוקרטיה אזרחית, אי-דמוקרטיה או דמוקרטיה אתנית", *סוציולוגיה ישראלית*, 2000, 2, עמ' 565-630.

ג. ריבוד בחברה הישראלית

1. עזיזה כזום, "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי השוויון האתני בישראל", *סוציולוגיה ישראלית*, 1999, א(2), עמ' 385-428.
2. אורי כהן נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", *אלפיים*, 2008, 32, עמ' 83-101.
3. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, *הדור הזקוף*, ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.

4. זאב רוזנהק, "מהגרי עבודה במדינת הרווחה הישראלית: מגמות הדרה והכללה", 1999, *ביטחון סוציאלי*, 56, עמ' 97-112.

5. דפנה יזרעאלי, "מיגדור בעולם העבודה" דפנה יזרעאלי, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן-לב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נווה, סילביה פוגל-ביז'אוי (עורכות), *מין, מגדר פוליטיקה*, תל-אביב, קו אדום – הקיבוץ המאוחד, 1999, עמ' 167-215.

ד. הגירה עלייה וקליטה

1. יהודה גודמן, "אזרחות, מודרניות ואמונה במדינת הלאום: הגזעה ודה-הגזעה בגיור מהגרים רוסים ומהגרים אתיופיים בישראל", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), *גזענות בישראל*, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2008, עמ' 381-415.
2. פרן מרקוביץ, "זהותם של המהגרים מברית-המועצות לשעבר בתמורות הזמן והמקום", משה ליסק ואלעזר לשם (עורכים), *מרוסיה לישראל: זהות ותרבות במעבר*, תל-אביב, קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2001, עמ' 15-26.
3. אורי בן אליעזר, "כושי סמבו, בילי בילי במבו': כיצד יהודי הפך שחור בארץ המובטחת", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), *גזענות בישראל*, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2008, עמ' 130-157.

ה. דת ומדינה

1. ידידיה שטרן, "עושר שמור לבעליו לרעתו: על מקומם של המשפט וההלכה בחברה הישראלית", אלפיים, 2002, 23, עמ' 199-246.
  2. רינה נאמן, "תפילה תל-אביבית: בית תפילה ישראלי בתל-אביב", סוציולוגיה ישראלית, 2011, יב (2) עמ' 403-427.
  3. שטדלר נורית, "להתפרנס או לחכות לנס: המלכוד החרדי והשתקפותו ביחסי תורה ועבודה", עמונאל סיוון וקימי קפלן (עורכים), חרדים ישראליים: השתלבות בלא טמיעה?, 2003, הוצאת הקיבוץ המאוחד, מכון ון ליר, עמ' 32-55.
  4. נסים ליאון, "ש"ס והציונות – ניתוח פוליטי-סמלי", המרחב הציבורי, 2009, 3, עמ' 35-74.
- ו. סכסוך, מלחמה וצבא
1. דן הורוביץ, משה ליסק, מצוקות באוטופיה: ישראל - חברה בעומס-יתר, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 240-271.
  2. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת, 1993, 4, עמ' 123-140.
  3. אורי בן אליעזר, "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל: גילויים של אנטי-מיליטריזם ונאו-מיליטריזם בעידן פוסט הגמוני", מאג'ד אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה, 2003, עמ' 29-76.

יגיל לוי, קובי מיכאל, אסף שפירא, "הפיקוח החוץ-מוסדי על צה"ל: מסגרת מושגית", המרחב הציבורי, 2010, 4, עמ' 45-74.

ז. כלכלה וחברה

1. מיכאל שלו, "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?", דני פילק ואורי רם (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, 2004, עמ' 84-115.

2. דניאל ממן, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", משפט ועסקים, 2008, כרך ח, 123-157.

ח. סיכום: מחלוקות בסוציולוגיה הישראלית

1. אורי רם, הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126.

החיים בנגב

קורס מצטיינים

2014 - 2013

מרצה: ד"ר ניר אביאלי
avieli@bgu.ac.il

הנגב משתרע על כ 60% משטחה של ישראל אך חיה בו רק כ 10% מאוכלוסיית המדינה. אולם למרות מספר התושבים הנמוך, הגיוון החברתי והתרבותי מייצרים פסיפס מורכב. האם החיים בנגב הם שונים ובעלי ייחוד? ומה מייחד אותם? בסמינר נעסוק במאפיינים החברתיים והתרבותיים של החיים בנגב ונתמקד בבחינתן של סוגיות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות המאפיינות את האזור: לאומיות, אתניות, מעמדות סוציו-אקונומיים, צורות ארגון חברתיות, פיתוח ותת פיתוח ויחסי מרכז - פריפריה. במהלך הקורס נשמע הרצאות של חברי המחלקה אשר עוסקים במחקר בנגב, נצפה בסרטים ונסייר באזור.

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים (10%).

2. מטלות:

א. ביצוע מטלה (בצוותים) (10%).

ב. הגשת הצעת מחקר (10%) – יש להגיש את ההצעה בשיעור האחרון של הסמסטר

ג. הצגת רפרט בכיתה + בחירת מאמר לקריאה (בזוגות) (10%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 57 }

ד. הגשת סמינר (בזוגות) (70%).

3. סיורים:

א. לקראת אמצע א' סמסטר נקיים סיור/סדנה בשוק העירוני של באר שבע. הסדנה תתקיים

ביום ו' 30.11.12.

ב. ביום ראשון ה 5.1.14 (16:00 - 21:00) נצא לסיור בהילולת הבבא סאלי.

ג. במהלך סמסטר ב' נצא לסיור מורחב (כולל לינה) בנגב. נצא גם לביקור בכפר העבריים

בדימונה. פרטים יימסרו לאחר אישור תקציבי. המועד המתכונן 4 – 5 לאפריל.

ד. השיעור האחרון והמסכם של הקורס ומסיבת הסיום יתקיימו במושב קלחים. המפגש

יתקיים בשעות הערב.

ההשתתפות בכל הסיורים והסדנאות מחייבת

סדר השעורים

סמסטר א'

1. החיים בנגב: שיעור פתיחה (24.10)

2. הנגב והציונות (31.10)

קריאה: גוברין- היא נפלה בשדות

פייגה- The Multiplicity of Desert: Midbar, Shmama, and Garbage Can

מטלה: שירי נגב

3. מגדר בנגב (7.11)

קריאה: מוצפי-האלר- דתיות, מגדר ומעמד בעיירה מדברית

קיש- Reproductive Encounters

מטלה: ניתוח טבלאות סטטיסטיות של הנגב

4. מרחבים דרומיים (14.11)

קריאה: יעקובי - From State-Imposed Urban Planning to Israeli Diasporic Space

פנסטר - Space for Gender

מטלה: ניתוח מרחבי של מרכז אורן.

5. הקרנת הסרט (21.11)

מטלה: בחירת סרט על הנגב והצגתו

6. סיור לשוק העירוני של באר שבע (יום ו' 29.11.13 בין 09:00 ל- 13:00)
ביום חמישי ה 28.11 לא יתקיים שיעור

7. קהילת העבריים (5.12)

הרצאת אורח – שרית הלמן
קריאה: מרקוביץ, הלמן ושיר-ורטש Soul Citizenship

8. הנחיות לקראת הגשת הצעת מחקר (12.12)

9. יחסי יהודים בדוויים (19.12)

הרצאת אורח (ד"ר ראניה עוקבי)

קריאה: יפתחאל - Critical theory and Gray Space
דינור - Image is Everything

10. יחסי יהודים בדווים – המשך (12.26)

קריאה:

Abu-Saad The Education of Israel's Negev Beduin: Background and Prospects.

Yonah, Abu Saad and Kaplan. [De-arabization of the bedouin: A study of an inevitable failure.](#)

11. באר-שבעיות (2.1.14)

קריאה: מרקוביץ' ואוריאל - Shopping in the Negev - ברנשטיין, מנדלזיס ושנהר - זרים בארצם - תיעוד הנרטיב של זהות לאומית מסוכסכת באמצעות כדורגל
קריאת רשות: אליאס וחבורו סטיאנוב - לא על הלחם לבדו

סרט: "משחק המלכים"

מרצה אורחת: שלומית גיא (במאית הסרט)

12. הילולת הבבא סאלי (יום ראשון 5.1.13, ד' שבט 16:00 – 20:00; ביום חמישי 9.1 לא יתקיים שעור).

קריאה:

Bilu, Y. Ben Ari, E. The Case of Baba Sali and Baba Baruch.

מטלה: ארגון הסיור (בתיאום עם מוני כחלון משנה ג' ועם ד"ר ג'קי פלדמן)

13. באר שבעיות – המשך (10.1)

מטלה: פרזנטציה על באר-שבעיות

קריאה: אלפסי ואחרים – סטודנטים בבאר שבע: יחסי העיר והאוניברסיטה

הגשת הצעות המחקר
התארגנות לקראת סמסטר ב'

סמסטר ב'

שעור פתיחה (4.3.13): דיון בהצעות המחקר

קריאה: איתן כהן - קלון הלבנטיניות

<http://www.e-mago.co.il/Editor/chapters-924.htm>

בשיעור זה נקבע את תכנית הסמסטר המדויקת.

סמסטר זה יכלול מספר מרכיבים: דיון בהצעות המחקר (הסטודנטים יקראו את כל ההצעות);
הצגת המחקרים בכיתה (כל זוג יחלק שבוע מראש מאמר לקריאה לקראת השיעור אשר
יוקדש למחקרו); סיור מורחב בנגב; הרצאות אורח ומטלות נוספות ("עשן הזמן", כפר איילים,
ביקור בכפר העבריים בדימונה ב"פסח הגדול" וכו').

כאמור, מפגש אחד יתקיים ב"עשן הזמן" (בהתאם ללוח המטלות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 62 }

קריאה: גלית סעדה-אופיר – "הכלאות מוזיקליות מן העיר שדרות".

רשימת הקריאה לסמסטר א'

אליאס, נ. חבורוסטיאנוב, נ. (forthcoming) לא על הלחם לבדו: חיי התרבות של הרחוב
הרוסי של באר שבע. בגרדוס, י. (עורך) באר שבע.

אלפסי, נ. ואחרים. 2012. סטודנטים בבאר שבע: יחסי העיר והאוניברסיטה. באר שבע:
מרכז הנגב לפיתוח אזורי, אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

עלינא ברנשטיין, ע. מנדלזיס, ל. שנהר, ע. 2011. זרים בארצם - תיעוד הנרטיב של זהות
לאומית מסוכסכת באמצעות כדורגל, קשר, 42: 83-90

גוברין, נ. היא נפלה בשדות

<http://www.alterman.org.il/LinkClick.aspx?fileticket=xhhs2L8Epb8%3d&tabid=65&mid=455>

מוצאפי-האלר, פ. נשיות עדה ומעמד בעיירה מזרחית

סעדה-אופיר, ג. 2001. בין 'ישראליות' ל'מזרחיות': הכלאות מוזיקליות מן העיר שדרות.
סוציולוגיה ישראלית, ג-ד: 253 – 275.

Abu-Saad, I. 1997. The Education of Israel's Negev Beduin: Background and
Prospects. *Israel Studies*, 2, 2: 21-39.

Bilu, Y. Ben Ari, E. 1995. Modernity and Charisma in Contemporary Israel: The Case of Baba Sali and Baba Baruch. *Israel Affairs*, 1, 3: 224-236.

Dinero, C. 2002. Image is Everything: The development of the Negev Bedouin as a Tourist Attraction. *Nomadic Peoples*, 6, 1.

Feige M. 2009. Midbar, shmama and garbage can. In A Paul Hare and Gideon M. Kressel (eds.) *The Desert Experience in Israel: Communities, Art, Science and Education in the Negev*. University Press of America. Pp: 27-32.

Fenster, T. 1999. Space for Gender: Cultural Roles of the forbidden and the permitted. *Society and Space*, 17: 226-246.

Kish, S. 2009. Reproductive Encounters: Negev Bedouin Women's Lay Encounters at Childbirth in an Israeli Hospital *Anthropological Quarterly*, 82, 3: 719-754.

Markowitz, F. Helman, S. Shir-Vertesh, D. 2003. [Soul citizenship: The Black Hebrews and the state of Israel](#). *American Anthropologist*. 105, 2.

Markowitz, F. Uriely, N. 2002. Shopping in the Negev: global flows and local Contingencies. *City & Society*, 14, 2: 211-236.

Yacobi, H. 2008. From State-Imposed Urban Planning to Israeli Diasporic Place: The Case of Netivot and the Grave of Baba Sali .In: Julia Brauch ,Anna Lipphardt, Alexandra Nocke (Eds) *Jewish Topographies: Visions of Space , Tradition and Place*. Ashgate, London. 63-82

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

Yeftachel, O. 2009. Critical theory and 'gray space': Mobilization of the colonized. *City*, 13, 2-3.

Yonah, Y. Abu-Saad, I Kaplan, A. 2004. [De-Arabization of the Bedouin: A Study of an Inevitable Failure](#). *Interchange*, 35, 4: 387-406.

רשימת הקריאה לסמסטר ב' תקבע ע"י הסטודנטים בהקשר למחקריהם.

חברה ותרבות בסין המודרנית

יום ד' 10-12

מרצה: עודד אבט odedabt@012.net.il

סין היא המדינה בעלת האוכלוסייה הגדולה בעולם. מיליארד ושלוש מאות מיליון תושביה מהווים חמישית מאוכלוסיית כדור הארץ. לציוויליזציה הסינית היסטוריה רצופה של כמעט ארבעת אלפים שנים וקיום כמעט רציף כקיסרות וכיחידה פוליטית מוגדרת של למעלה מאלפיים שנים. כלכלתה של מדינת ענק זאת צומחת בקצב מסחרר ולאחרונה היא תפשה את המקום השני בין כלכלות העולם. בקורס זה נתוודע לחברה ולתרבות בסין המודרנית על רקע השינויים והזעזועים שמתחוללים בה במאה וחמישים השנים האחרונות: מחברה פטריארכאלית בעלת ריבוד מעמדי נוקשה, לחברה המושתתת על אידיאולוגיה מרקסיסטית – מאואיסטית קיצונית, ועד להיפר מודרניזציה התיעוש והעיור המואצים המאפיינים אותה בשלושת העשורים האחרונים. לפיכך, לצד סוגיות מרכזיות כגון: מבנה המשפחה וארגון קבוצות שארות, דת, פולקלור, סיווג לקבוצות אתניות וזהות לאומית, יידונו בקורס זה גם תהליכים היסטוריים שהתרחשו בסין במהלך המאה ה-20 ואשר השפעתם על החברה הסינית כיום היא מכרעת: שקיעת מוסד הקיסרות, המפגש הטראומטי של סין עם המערב במאה ה-19, הכיבוש היפני, המהפכה הקומוניסטית, תקופת שלטונו הסוערת של מאו דזה-דונג (1949-1976) והרפורמות שהונהגו בה החל מסוף שנות ה-70.

פירוט חובות הקורס

קורס שנתי זה כולל פגישות שבועיות במתכונת של הרצאה המבוססת על חומר הקריאה (ראה/י להלן רשימת קריאה). הציון הסופי של הקורס ייקבע על ידי ציוני מבחן הסיום ובחני ביניים.

השיעור יתקיים מידי יום רביעי, בין 10:15 ל- 11:45. יש לקרוא את חומר הקריאה המפורט לכל שיעור. במהלך הסמסטר הראשון יתקיים בוחן קצר שמטרתו להנחיל הכרות בסיסית עם מפת סין. בסוף הסמסטר הראשון יתקיים בוחן בקיאות במושגים מרכזיים שנדונו במהלך הסמסטר. בסוף השנה יתקיים מבחן סיום שיקיף את כל התחומים בהם נעסוק בקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 66 }

הרכב הציון הסופי

- מבחן סיום – 70%
- בוחן בקיאות במושגים סוף סמסטר א' – 25%
- בוחן מפה (אמצע סמסטר א') – 5%

פירוט נושאי השיעורים

*לחלק מן הנושאים המפורטים ברשימה יוקדש יותר משיעור אחד.
**ברשימה זאת עשויים לחול שינויים קלים לאורך השנה. הודעות בנושא תימסרנה מראש.

**סין - הענק המתעורר במזרח: סקירה מבואית להכרת סין והסוגיות שיידונו בקורס:
תנאים דמוגרפיים, גאוגרפיים וכלכליים. דיון בערך שבלימוד אודות תרבויות קבוצות
ועמים בעלי תפישות עולם ומציאות שונות. השפה הסינית כדוגמא מייצגת.**

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, **עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית כרך א'**. מהדורה זמנית.
רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009. ע"מ 15-17, 23-32. השפה הסינית: ע"מ 37-46

מושגי יסוד בלימוד הציוויליזציה הסינית:

**2. ייחודן של התפישות המדיניות והפוליטיות בסין המוקדמת והשפעתן על עיצוב
אופייה של הקיסרות.**

**"מדינת המרכז" – קיסרות סגורה הרואה עצמה כמרכז העולם. ממלכת שאנג ופולחן
האבות.**

חומר קריאה:

Ebrey, Patricia. **The Cambridge Illustrated History of China**. Cambridge:
Cambridge University Press, (2nd ed.) 2010. pp. 16-25.

שלח גדעון ופינס יורי, "כל אשר מתחת לשמים": תולדות הקיסרות הסינית, כרך א'. רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה, 2011. ע"מ 88-91, 105-114.

3. ממלכת ג'ואו, עקרון "מנדט השמים", תקופת "האביב והסתיו", וראשיתה של הקיסרות הסינית.

חומר הקריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009. ע"מ 109-115.

Ebrey, Patricia. *The Cambridge Illustrated History of China*. Cambridge: Cambridge University Press, (2nd ed.) 2010. pp. 30-35.

קריאה נוספת:

שלח גדעון ופינס יורי, **עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית כרך א'**. מהדורה זמנית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009. ע"מ 217-224, 305-328.

4. קונפוציניזם והחברה הסינית

תורתו של קונפוציוס (479-551 לפנה"ס) והשפעתה על מבנה החברה ועל עולם הערכים הסיני.

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, "כל אשר מתחת לשמים": תולדות הקיסרות הסינית, כרך א'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2011. ע"מ 200-215, 237-244, 261-269.

Tu Wei-ming, "The Confucian Tradition in Chinese History" in *Heritage of China; Contemporary Perspectives on Chinese Civilization*. Paul S. Ropp ed. Berkeley: University of California Press, 1990. 112-137

5. הקוסמולוגיה הסינית והשפעתה על תפישות מדיניות, מרחב, זמן, גוף, מזון וחקלאות.
יין / יאנג, חמש הפאזות וספר התמורות (האי ג'ינג).

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית. מהדורה זמנית. רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה, 2009. כרך א': ע"מ 233-236, כרך ב': ע"מ 57-59.

משפחה וקשרי שארות

6. הלינאג' (lineage) הדזונג (zong) ו"חמש דרגות האבל" – מושגי מפתח מערביים
וסיניים לדין בארגון קבוצות שארות.

חומר קריאה:

שו, עמנואל צ'י י' (מאנגלית: עמנואל לוטס), צמיחתה של סין המודרנית. ירושלים ותל אביב:
שוקן, 2005. ע"מ 83-94.

Ebrey, Patricia Buckley & Watson, James L. "Introduction", in ***Kinship Organization in Late Imperial China 1000 – 1940***. Patricia Buckley Ebrey & James L Watson (eds.), Berkeley. Los Angeles. London; University of California Press, 1986. pp. 1-13.

קריאת רשות:

Watson, James. "Chinese Kinship Reconsidered: Anthropological Perspectives on Historical Research", ***China Quarterly***, 92 (1982): 586-622.

Cohen, Myron. "Lineage Organization in North China." ***Journal of Asian Studies***, 49.3 (1990): 509-534.

Watson, Rubie. ***Inequality among Brothers: Class and Kinship in South China***. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Baker, Hugh D.R. **Chinese Family and Kinship**. London : Macmillan Press, 1979.

7. נשים ומגדר בסין המסורתית

חומר קריאה:

Ebrey Patricia, "Women Marriage and the Family in Chinese History" in
Heritage of China; Contemporary Perspectives on Chinese Civilization.
Paul S. Ropp ed. Berkeley: University of California Press, 1990. 197-223.

8. *הקרנת הסרט "שלום לפילגש"

המפגש עם המערב -

ממלחמות האופיום ועד נפילת הקיסרות.

ההשלכות החברתיות והפוליטיות של המפגש הטראומטי עם המערב החל מאמצע

המאה ה - 19.

חומר קריאה:

שי, אהרון. **סין ממלחמות האופיום עד יורשי מאו**. תל אביב: זמורה ביתן, 1990.

העידן הקומוניסטי: משלטון פקידים - מלומדים למהפכת איכרים

9. מלחמת האזרחים והמהפכה הקומוניסטית

ציוני דרך מרכזיים למן הקמת המשטר הקומוניסטי ועד שלהי שלטונו של מאו דזה-
דונג (1949-1976): רפורמה אגררית, 'הקפיצה הגדולה קדימה' ומהפכת התרבות.

***קטע מתוך הסרט "סיפור חיים" או מתוך סרט תיעודי "מאו הקיסר האחרון"**

חומר קריאה:

שי, אהרון. **סין ממלחמות האופיום עד ירשי מאו**. תל אביב: זמורה ביתן, 1990.

קריאת רשות:

ג'אנג רונג. ברבורי הפרא: סיפורן של שלוש בנות בסין. (תרגום: יואב הלוי). אור יהודה:
ספרית מעריב, 1994.

ניין צ'אנג. **חיים ומוות בשנגחאי**. (תרגום: אליעזר כרמי). תל אביב: יבנה 1988

10. שיתופיות, קומונות הענק וקבוצת השארות.

חומר קריאה:

Anita Chan, Richard Madsen, and Jonathan Unger (eds.), **Chen Village under Mao and Deng**. Berkeley : University of California Press, 1992.
pp. 13-40.

קריאת רשות:

אנצ'י מין. **אזליאה אדומה**. (תרגום: איבון קומר). אור יהודה: ספרית מעריב 1994.

הרפורמות בסין

11. "לא משנה אם החתול הוא שחור או לבן, העיקר שהוא תופש עכברים"

"מדיניות הדלת הפתוחה", הרפורמות הכלכליות, תנופת הפיתוח ומעמדה הבין לאומי

של סין כיום.

12. הגירה פנימית ועיור

חומר קריאה:

Barry Naughton, "Danwei: The Economic Foundations of a Unique Institution" in ***Danwei: The Changing Chinese Workplace in Historical and Comparative Perspective***. Xiaobo Lu; Elizabeth J. Perry eds. New York; M.E. Sharpe, 1997. pp. 169-194.

14. מדיניות הילד האחד

חומר קריאה:

Hong Zhang, "From Resisting to Embracing the One Child Rule: Understanding New Fertility Trends in a Central China Village"

תחיית הדת

15. הדתות הממוסדות בסין ופריחתה של הדת העממית

המורכבות של חיי הדת בסין ומקומן של הדתות והאמונות השונות בחברה הסינית.

חומר קריאה:

Overmayer Daniel ed., "Religion in China Today: Introduction" in ***Religions in China Today***. Cambridge, [England]: Cambridge University Press, 2003. 307-316.

16. אלים שדים ואבות – הדת העממית בסין

חומר קריאה:

Wolf Arthur P., "Gods Ghosts and Ancestors" in ***Religion and Ritual in Chinese Society***. Stanford, California; Stanford University Press, 1974. 131-182.

הפולחן לאלים הסינים

חומר קריאה:

Shahar, Meir and Weller, Robert P. "Introduction: Gods and Society in China," in their ***Unruly Gods: Divinity and Society in China***. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1996, 1-36.

מקדשים ופולחן, קהילה ומדינה.

חומר קריאה:

Dean, Kenneth. Local Communal Religion in Contemporary Southeast China. ***The China Quarterly* 174** (2003). pp. 338-358.

*Chau, Adam Yuet. The Politics of Legitimation and the Revival of Popular Religion in Shaanbei, North-Central China. ***Modern China* 31:2**, pp. 236-278.

19. הפולחן ל"רוחות הרעבות" (鬼 Gui) וחג הרוחות :

חומר קריאה:

Martin Diana, "Chinese Ghost Marriage" in ***An Old State in New Settings; studies in the Social Anthropology of China in Memory of Maurice Freedman***. Baker Hugh D.R. & Stephan Feuchtwang eds., Oxford; JASO, 1991. pp. 25-43

20. ריטואלים, אידיאולוגיה דתית והאחדה תרבותית

Watson James L., "The Structure of Chinese Funerary Rites: Elementary Forms, Ritual Sequence, and the Primacy of Performance" in Watson James L. & Rawski Evelyn S. eds. ***Death Ritual in late Imperial & Modern China***. Berkeley; University of California Press, 1988. pp. 3-19.

*Rawski, Evelyn Sakakida. "A Historian's Approach to Chinese Death Ritual" in James L. Watson & Evelyn S. Rawski (eds.) ***Death Ritual In Late Imperial and Modern China***. Berkeley. Los Angeles. London; University of California Press, 1988.

*Szonyi Michael, "Making Claims about Standardization and Orthopraxy in Late Imperial China; Rituals and Cults in the Fuzhou Region in Light of Watson's Theory", *Modern China*, 33:1 (2007), Special Issue on Reconsidering James Watson, pp. 47-71.

זהות אתנית וזהות לאומית

21. זהות אתנית בסין

חומר קריאה:

Harrell Steven, ***Ways of being ethnic in Southwest China***.

Seattle: University of Washington Press, 2001.

קריאת רשות:

Gladney, Dru C. ***Muslim Chinese; Ethnic Nationalism in the People's Republic***. Cambridge: Harvard University Press, 1996. (first ed. 1991).

Brown, Melissa J. ed., ***Negotiating Ethnicities in China and Taiwan***. USA; University of California Institute for East Asian Studies, 1996.

22. צמיחת הלאומיות הסינית

לאומיות במקום מרקסיזם כאידיאולוגיה דומיננטית של השלטון

חומר קריאה:

Townsend, James. "Chinese Nationalism". ***The Australian Journal of Chinese Affairs* 27**: 1992. pp. 97-130.

יסודות הסוציולוגיה

מרצה הקורס: פרופ' לב גרינברג

מתרגלות הקורס: גב' יוליה שבצנקו

גב' עינב צברי

גב' ניצן אורן

בקורס זה יילמדו הסוגיות הבסיסיות בסוציולוגיה והגישות אליהן, החל מהיווצרותה של הסוציולוגיה בעת המודרנית ועד תקופתנו, המוגדרת כפוסט-מודרנית.

בסמסטר א' יידונו שש גישות מרכזיות בסוציולוגיה: הפרדיגמה הפונקציונליסטית, הבנייה חברתית של המציאות, הפרדיגמה המרקסיסטית, הגישה הווריאנטית, החשיבה הפוסט-מודרנית והפמיניסטית.

בסמסטר ב' נבחן את נושאי המחקר הסוציולוגי הקלאסי והעכשווי מפרספקטיבות שונות. הציר לאורכו יבחנו הסוגיות הסוציולוגיות ינוע מהיחיד דרך ארגונים, מוסדות וקבוצות עד ללאומיות והשפעות הגלובליזציה. הנושאים שנדון בהם: סוציאליזציה, סטייה, מערכת החינוך, ארגונים, כוח, ריבוד, שוק העבודה וגלובליזציה.

דרישות הקורס: במהלך השנה יתקיימו שלושה בחנים (על המאמרים) ושתי עבודות. הגשת שתי העבודות הינה חובה. משקל כול עבודה 10% מהציון הסופי בקורס (סה"כ עבודות = 20% מהציון בקורס). מבין שלושת הבחנים יבחרו שני הציונים הגבוהים ביותר. משקל כול בוחן 10% מהציון הסופי בקורס (סה"כ בחנים = 20% מהציון בקורס). בסוף השנה תתקיים בחינה על כול החומר ותהווה 60% מהציון הסופי בקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 76 }

נדרשת נוכחות קבועה בקבוצת התרגול (לפחות 85% מהתרגולים) וקריאה שוטפת של המאמרים.
*בתוספת לקריאת החובה תצורף קריאת רשות המרחיבה והמעמיקה את הגישות המרכזיות והתיאוריות שילמדו בשיעורים ובתרגולים.

מועדים טנטטיביים להגשת מטלות ובחנים:

בוחן ראשון יתקיים ב- 26 בדצמבר 2013 (על שמונה מאמרים ראשונים).
עבודה ראשונה תימסר לסטודנטים ב-2 בינואר 2014 ותוגש לבדיקה ב-16 בינואר 2014.
הבוחן השני יתקיים ב- 24 באפריל 2014
עבודה שנייה תימסר לסטודנטים בתאריך 29 במאי 2014 ותוגש לבדיקה ב- 12 ביוני 2014.
הבוחן השלישי יתקיים ב- 19 ביוני 2014.

להלן קריאת החובה לסמסטר א':

מבוא

1. דורקהיים, א., (2006) "מהי עובדה חברתית". מתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית, תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66.

הפרדיגמה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

2. Parsons, T., (1972) "The Concept of Society: the Components and Their Interrelations", in Societies, pp. 5-24.

*קריאת רשות: שפירא, י. (1983) "הגישה הפונקציונליסטית", יסודות הסוציולוגיה, תל אביב: עם עובד. עמ' 176-180.

3. דיוויס, ק. ו.א., (1973) "כמה עקרונות של הריבוד החברתי", מתוך לויסק. מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 99-111.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 77 }

הפרדיגמה של הבניה חברתית של המציאות

4. גופמן, א. (1989) הצגת האני בחיי היומיום, תל-אביב: דביר, עמ' 13-24, 202-205, 214-212.

5. ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת., (1989) "מיסוד", מתוך רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 395-408.

הפרדיגמה המרקסיסטית

6. מרקס, ק. ואנגלס, פ., (1848 [1989]) "המניפסט הקומוניסטי", מתוך רוט-הלר ונווה, היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 295-306.

7. מרקס, ק., (1955-1959) "מבוא לביקורת הכלכלה המדינית", כתבים נבחרים א', עמ' 252-255.

הפרדיגמה הוויבראנית

8. ובר, מ., (1984) "רוח הקפיטליזם" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 19-34.

* קריאת רשות: ובר, מ., (1984) "פתח דבר" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 1-10.

9. ובר, מ., (1973) "מעמד, סטטוס, מפלגה", מתוך לוינסקי, מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 58-71.

החשיבה הפוסט-מודרנית

10. פוקו, מ. (1996). "מדע המין", בתוך: תולדות המיניות כרך ראשון. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ' 39-53.

11. סעיד, א., (2002). אוריינטליזם, הוצאת עם עובד, תל-אביב, עמ' 11-32.

*קריאת רשות: אופיר, ע. (2003). "תשעה עקרונות של עמדה פוסטמודרניסטית", פוסטמודרניזם והיסטוריה, בתוך: וינריב אלעזר (עורך). תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 110-122.

החשיבה הפמיניסטית

12. פרידן, ב. (2006) "הבעיה שאין לה שם". בתוך: באום, ד. ואחרות (עורכות) ללמוד

פמיניזם:

מקראה. תל-אביב: מגדים. עמודים: 48-61.

13. הוקס, ב. (2006) "אחיות- סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: באום, ד. ואחרות

(עורכות)

ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: מגדים. עמודים: 223-243.

קריאת החובה¹ לסמסטר ב' :

סוציאליזציה וסטייה:

1. Mead, G.H. (1999), Mind, Self, and Society. Chicago: University of Chicago Press. Pp. 152-178

2. מרטון, ר., (1971) "מבנה החברה והאנומיה", מתוך: התיאוריה החברתית והמבנה

החברתי, תל-אביב: יחדיו, עמודים 194-233.

3. בורדייה, פ. (1999) על הטלויזיה. תל-אביב: בבל, עמודים 44-71.

מערכת החינוך וריבוד:

---

¹ עשויים לחול שינויים ברשימת הקריאה.

4. Bourdieu, P. (1998). "The New Capital", Practical Reason: on the Theory of Action, Cambridge (England): Polity Press. Pp. 19-30.

5. נהון, י., (1993) "התרחבות ההשכלה ומבנה הזדמנויות התעסוקה", מתוך: איזנשטדט, ליסק ונהון (עורכים) עדות בישראל ומיקומן החברתי. ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, עמודים 33-50.

*קריאת רשות: Collins, R (1971) Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. American Sociological Review, 36: 1002-1019.

כוח ופוליטיקה:

מילס, צ.ר. (1976) "מבנה העוצמה בחברה האמריקנית", מתוך איזנשטאדט, ש.ג., גוטמן, ע. ועצמון, י. (עורכים), מדינה וחברה, תל-אביב: עם עובד. עמודים 198-210.

*קריאת רשות: קורנהאוזר, ו., (1973) "עלית שלטת או קבוצות ווטו", מתוך ליסק מ. (עורך), סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד. עמודים 143-159.

ארגונים:

7. ובר, מ., (1973) "הביורוקרטיה", מתוך ליסק מ. (עורך), סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד. עמ' 263-247.

8. Dimaggio, Paul. Powell, Walter (1983) "The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields". American Sociological Review, vol. 48:147-160

*קריאת רשות: שנהב, י. (1995) "כיצד הולידה הרציונליות את החשיבה הארגונית", מתוך מכונת הארגון: חקירה ביקורתית ביסודות תורת הניהול, ירושלים: שוקן, עמודים 23-42.

שוק העבודה:

9. Piore, M., (1979). Birds of Passage, Cambridge: Cambridge University Press Pp. 35-43.

10. גרינברג, לב (1997) "עובדים חלשים, עובדים חזקים: זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית 1967-1994", תיאוריה וביקורת, 9 עמ' 61-80.

גלובליזציה:

11. ארנריך, ב. ופואנטס, א., (1987) "סביב העולם עם החברות הרב לאומיות" + "הסחר הבינלאומי בנשים", מתוך: נשים בקו הייצור העולמי, חיפה: הוצאת ברירות. עמודים 7-22, 43-53.

12. רם, א., (2005) "מקדונלדיזציה". בתוך: מק'וורלד בתל-אביב, ג'יהאד בירושליים. תל-אביב: רסלינג. עמודים 109-138

מבוא לאנתרופולוגיה

תשע"ד 2103 - 2014

שיעור שנתי

מרצה: ד"ר ניר אביאלי (avieli@bgu.ac.il)

מתרגלות:

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום?
במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר
האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי
שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח
האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את
המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגראפיות")
לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות.
חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה
ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן
ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של
התלמידים. **חובה** לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט
מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת
לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 82 }

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

בחני בקיאות ומבחן: בסוף סמסטר א' יתקיים בוחן בקיאות על מחצית פריטי הביבליוגרפיה

(10% מהציון הסופי). בסוף השנה יתקיים בוחן בקיאות שני על פריטי הביבליוגרפיה

שנלמדו בסמסטר ב' (10%), וכן מבחן מסכם (40%) ובו וניתוח טקסט ושאלות השוואתיות

קצרות. החומר המחייב למבחן: הרצאות, תרגילים, רשימת קריאה.

מטלות: 1. ניתוח טקס (10% מהציון הסופי); 2. ביצוע תצפית משתתפת (25% מהציון

הסופי); 3. ניתוח רפלקסיבי של התצפית (5%). אין אפשרות להגיש את המטלות ללא

השתתפות סדירה בתרגילים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר ראשון

{ 83 }

סמסטר א': התפתחות האנתרופולוגיה כדיסציפלינה

תאריך שיעור	נושא השיעור	תאריכי תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
24.10.13	מהי אנתרופולוגיה	23.10 / 20.10	אין תרגיל
31.10	תיאוריות של אבולוציה חברתית ותרבותית	30.10/ 27.10	בוהנן, ל. שייקספיר בג'ונגל
7.11	יחסיות תרבותית; אקולוגיה ותרבות	6.11 / 3.11	סהלנס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף
14.11	המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה	13.11 / 10.11	האריס, מ. הופעת הפרה הקדושה
21.11	פונקציונליזם פסיכולוגי	20.11 / 17.11	(1) מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן; (2) אבוהב, א. חתונת הדמים (רשות)
28.11	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה	27.11 / 24.11	(1) Malinowski, B. The Essentials of the Kula Ring; (2) Malinowski, B. Death and the Reintegration of the Group.
5.12	תרבות ואישיות	1.12 (חופש חנוכה) / 4.12	Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry
12.12	פונקציונליזם מבני	11.12 / 8.12	מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה הנחיות לכתיבת מטלה ראשונה
19.12	הרצאת אורח: החוקר בשדה (אורית הירש?)	18.12 / 15.12	שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו (א')
 תואר ראשון

ניתוח טקסט ע"פ הגישה הפונקציונאלית			
(1) לוי-שטראוס, ק. יעילותם של סמלים (2) Leach, E. Genesis as Myth	25.12 / 22.12	סטרוקטורליזם: ק. לוי- שטראוס	26.12
Douglas, M. Animals in Lele Religious Symbolism. ניתוח טקסט ע"פ הגישה הסטרוקטוראלית.	1.1 / 29.12	ניתוח סטרוקטוראלי של תרבויות	2.1.14
הגשת מטלה ראשונה. גירץ, ק. על קרב התרנגולים הבאלינזי.	8.1 / 5.1	הגישה הפרשנית: קליפורד גירץ	9.1
	יום שישי	בוחן בקיאות	10.1.14
Avieli, N. Vietnamese New Year Rice Cakes	15.1 / 12.1	עוד מחשבות על הגישה הפרשנית	16.1

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר ראשון

סמסטר ב': סוגיות באנתרופולוגיה

תאריך שיעור	נושא השיעור	תאריכי תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
6.3	טקסים: מבנה	5.3 / 3.2	ניתוח טקסט באופן פרשני
13.3	חופשת פורים	12.3 / 9.3	הנחיות לכתיבת מטלה שנייה
20.3	טקסים ממבנה למשמעות	16.3 (חופש) / 19.3	טרנר, ו. לימינאליות וקומוניסט
27.3	טקסים: משמעות	26.3 / 23.3	הנדלמן, פ. וכץ, א. טקסים ממלכתיים במדינת ישראל
3.4	על עבודת השדה: להיות שם	2.4 / 31.3	Rabinow, P. Reflections on Fieldwork in Morocco.
10.4	חופשת פסח	9.4 / 6.4	תרגול כניסה לשדה ותצפית משתתפת
24.4	על עבודת השדה: "האינפורמנט"	20.4 (חופש) / 23.4	טרנר, ו. מוצ'ונה הצרעה – מפרש הדת
1.5	על עבודת השדה: כתיבה	30.4 / 27.4	(1) Malinowski, B. A Diary in the Strict Sense of the Term (2) גירץ, ק. עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי
8.5	הרצאת אורח דלית בלוך צמח?	7.5 / 4.5	הגשת מטלה שנייה; הנחיות לכתיבת מטלה שלישית
15.5	משבר הייצוג	14.5 / 11.5	רבינוביץ' ד. המסע המפותל להצלחת נשים חומות חסן, מ. רצח על כבוד המשפחה

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר ראשון

{ 86 }

בילו, י. על תרבות עממית בעידן פוסט מודרני	21.5 / 18.5	זהות-זרות: פוסט-מודרניות ושאלת הזהות	22.5
לרנר, ארדריך ורפפורט. נשים פלסטיניות ומהגרים רוסיים	25.5 / 28.5 (כנס?)	זהות-זרות: מגדר (הכנס האנתרופולוגי?)	39.5
מרקוביץ', פ. חברות בקרב יוצאי רוסיה Levy, A. Homecoming to the Diaspora הגשת מטלה שלישית	1.6 / 4.6 (חופשת שבועות)	זהות-זרות: לאומיות ואתניות	5.6
פלדמן, ג'. בעקבות ניצול השואה הישראלי	11.6 / 9.6	זהות-זרות: תיירות	12.6
	יום שישי	בוחר בקיאות	13.6.13
תרגיל סיכום	18.6 / 15.6	שעור סיכום	19.6

רשימת הקריאה:

סמסטר א'

בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך: רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה", בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן. פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.

האריס, מ. 1980. "הופעת הפרה הקדושה", בתוך: קניבלים ומלכים, תל אביב: ספרית הפועלים, עמ' 141-154.

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. 1998. "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594.

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in: Argonauts of the Western Pacific. New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in: Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea. New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי. תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דוב התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211 - 226.

לוי שטראוס, ק. 1980 [1958], "יעילותם של סמלים" בתוך מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן (עורכים), פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים, שוקן, עמ' 235-244.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays. London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאליניזי", מתוך: פרשנות של תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 - 375.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes and Contested National Identity". Ethnology, Vol. 44(2):167-187.

סמסטר ב'

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 87 - 115.

הנדלמן, ד. וכץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות" בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת) מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א: 121-148.

Rabinow, P. 1977. "Ali: An Insider's Outsider". In: Reflections on Fieldwork in Morocco. Berkeley: University of California Press. Pp. 31-69

טרנר ו. 1988. "מוצ'ונה הצרעה מפרש הדת", בתוך: ר. בייט-מרומ שיטות מחקר במדעי החברה יחידה 4, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א, עמ' 108-120.

Malinowski, B. 1967. A Diary in the Strict Sense of the Term. London: Routledge & Kegan Paul. pp. 3- 15; 158-159; 218-219; 266-267.

גירץ, ק. 2005. "עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי". מתוך עבודות וחיים. ת"א: רסלינג, עמ' 103 - 129.

רבינוביץ', ד. 1995. "המסע המפותל להצלת נשים חומות", תיאוריה וביקורת: 7 עמ' 5-19.

חסן, מ. 1999. "הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה". בתוך מין, מגדר, פוליטיקה. הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 267 – 306.

בילו, י. 1998. "חקר התרבות העממית בעידן הפוסט מודרני: סיפור אישי", בתוך: אבוהב, א. הרצוג, א. גולדברג, ה. מרקס, ע. (עורכים) ישראל: אנתרופולוגיה מקומית, תל אביב: צ'ריקובר, עמודים 655 - 679.

מרקוביץ, פ. 1998. "חברות בקרב יוצאי רוסיה בהקשר האמריקני". בתוך שוקד, מ. ודשן, ש. החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים: שוקן.

לרנר, י. ארדריך ל. ות. רפפורט. 2008. "לחלחל פנימה", 'להתבצר מבחוץ': נשים פלסטיניות ומהגרים רוסים באוניברסיטה העברית בירושלים", יונה, י. וא. קמפ (עורכים), פערי אזרחות: דיון ביקורתי על הגירה, ניהול אוכלוסין ופריזון, ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד: 264 - 289.

Levy, A. 2004. Homecoming to the Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco. In Markowitz, F. and A. Stefanson (eds.) Homecomings: Unsettled Paths of Return. Oxford: Lexington.

פלדמן, ג'. 2001. "בעקבות ניצול השואה הישראלית: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית". תיאוריה וביקורת, 19: 167 - 190.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 91 }

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

מספר קורס: 102-1-0039 (סמסטר א); 102-1-0049 (סמסטר ב')

פרופ' ממן דניאל
תשע"ד, 2013-2014
שעה: יום ד – 8:30-10:00
מיקום: סמסטר א': בנין 72, חדר 487

שעות קבלה: יום ב' 14:30-15:30
חדר מספר: 377
טלפון: 08-6428244
E-mail: dmaman@bgu.ac.il

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 92 }

תיאור הקורס:

האם הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה ולהסבר של הפעילות, ההתנהגות והמוסדות הכלכליים? במהלך הקורס ננתח את הארגון החברתי של תופעות כלכליות בהקשרם החברתי והתרבותי. כולל היבטים הקשורים בייצור, מסחר, צריכה ופנאי. כמו כן נדון בהשפעה ההדדית שבין הכלכלה לתחומים חברתיים אחרים כמו תרבות, דת, משפט ופוליטיקה.

חובות הקורס:

קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, 2 בחנים על רשימת הקריאה ובחינה בסוף הקורס. מבנה בחינת ביניים: בסימסטר א' בחינה על פריטים 1-11; ובשיעור האחרון של סימסטר ב' – בחינה על יתר חומר הקריאה (פריטים 12-23) מבנה בחינת הסיום: שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה (כל רשימת הקריאה).

ציון:

בוחן קריאה: כל אחד מהבחנים 20%

בחינת סיום: 60%.

רשימת קריאה

העוגנים התיאורטיים של הסוציולוגיה של הכלכלה

1. Polanyi, Karl. 2001. "The Economy as Instituted Process." Pp. 31-50 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
2. Swedberg, Richard. 2001. "Max Weber's Vision of Economic Sociology." Pp. 77-95 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
3. Granovetter, Mark. 2001. "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness." Pp. 51-76 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
4. Bourdieu, Pierre. 2001. "The Forms of Capital." Pp. 96-111 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
5. Brogatti Stephen, Mehar Ajay, Brass Daniel, and Labianca Giuseppe, 2009, "Network Analysis in the Social Sciences", *Science*, 323, 892-895.

כלכלה – רמת מיקרו

פעולה כלכלית

6. אדם סמית, עושר העמים, 1996, תל-אביב וירושלים, האוניברסיטה הפתוחה והוצאת ביאליק, 107-95; 136-130.

השווקים הכלכליים – נקודת מבט סוציולוגית

7. Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, *American Sociological Review*, 61 (4): 656-673.

כלכלה – רמת מאסו

הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים

8. Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press

9. Zelizer, Viviana A. 2001. "Human Values and the Market: The Case of Life Insurance and Death in 19th-Century America." Pp. 146-162 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

10. Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in *Readings in Economic Sociology*, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.

הסוציולוגיה של הקשרים

11. Laurel Smith-Doerr and Powell, Walter W. 2005. "Networks and Economic Life." Pp. 379-402 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות

12. Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

13. Uzzi, Brian. 2001. "Social Structure and Competition in Interfirm Networks: The Paradox of Embeddedness." Pp. 207-238 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

14. Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

כלכלה וג'נדר

15. Paula England and Flobre Nancy, 2005, "Gender and Economic Sociology" Pp. 627-649 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של העבודה והפנאי

16. Biggart, Nicole W. 1994. "Labor and Leisure." Pp. 672-690 in *Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של התרבות

17. Zelizer, Viviana, 2005, "Culture and Consumption" Pp. 331-354 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

ג. כלכלה – רמת המקור

סוגי קפיטליזם

18. Collins, Randel. 2001. "Weber Last Theory of Capitalism: A Systematization." Pp. 379-400 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

19. Hamilton, Gary and Nicole W. Biggart. 1988. "Market, Culture, and Authority: A Comparative Analysis of Management and Organization in the Far East." *American Journal of Sociology* 94 supplement:S52-S94.

20. King, Lawrence and Szelenyi, Ivan, 2005, "Post-Communist Economic System". Pp. 205-229, *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

מדינה וכלכלה

21. Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

22. Maman, Daniel. 2002. "The Emergence of Business Groups: Israel and South Korea Compared." *Organization Studies* 23:737-758.

תורגם לעברית

ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), *סוציולוגיה של ארגונים*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.

גלובליזציה וכלכלה

23. Guillen, Mauro F. 2001. *The Limits of Convergence: Globalization and Organizational Change in Argentina, South Korea, and Spain*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, Pp. 3-19.

מבוא לתיאוריות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות

סמסטר א' תשע"ד -2014-2013

יום ב' 16-18

צוות הקורס:

דר' שרה הלמן

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ב' 8.30-9.30 חדר 368 בנין 72

מר אלדד לוי

דוא"ל: levyeld@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ג' 12-13 חדר מתרגלים

מר ערן קרויז

דוא"ל: erankr@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ב' 9.45-11.00 חדר מתרגלים

דברי הסבר:

מטרת שיעור זה היא ללמוד את היסודות המשותפים לתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית, וכן את גיוון הפרשנויות של תיאוריות אלו בין הדיסציפלינות ובתוכן. על פני לימוד לפי הוגים או תיאורטיקנים שונים, שיעור זה יתמקד במושגי מפתח בשתי הדיסציפלינות: מבנה, פרט או אינדיבידואל, תרבות ופרקטיקה. בשיעורים נבחן את האופן שבו הוגים שונים בתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית הגדירו מושגים מרכזיים אלו, המכנה המשותף וכן קווי השוני בין ההגדרות השונות. נקודת המוצא של הדיון בכל אחד מהמושגים תהיה התיאוריה הקלאסית. לאחר בחינת כל מושג באמצעות ההגות הקלסית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 99 }

נעמוד על אחדות מהפרשנויות בנות זמנינו של כל אחד מהמושגים, לאור התפתחויות היסטוריות, כלכליות, חברתיות ופוליטיות בחברות שונות. נשאל לדוגמה, מה היו המענים שנתנו לשאלות הקלסיות של האנתרופולוגיה ושל הסוציולוגיה בהקשרים היסטוריים משתנים. מטרה נוספת של השיעור, מעבר להקניית מניפה רחבה של תיאוריה סוציולוגית ואנתרופולוגית, היא לעודד חשיבה תיאורטית וביקורתית ולהקנות כליים לניתוח תופעות חברתיות עכשוויות.

מבנה הקורס:

הרצאה הפרונטאלית: מטרתה לפרוש ראייה רחבה של המושגים, האופן שבו ההוגים השונים פרשו אותם וכן השונה והמשותף בין הוגים שונים בין ובתוך כל אחת מהדיסציפלינות.

תרגיל: בתרגיל יתמקד בקריאה ובדיון על המקורות השונים. קריאת המאמרים היא חובה לכל מי שמתתקף/ת בתרגיל.

חובות הקורס:

השתתפות בהרצאות
השתתפות בתרגילים (סטודנטים/יות אשר ישתתפו בכל התרגילים *השתתפות פעילה* יזכו לבונוס של 5% מציון הקורס. לשם כך סטודנטית/סטודנט חייב להיצמד לקבוצת תרגיל אחת.

עבודה קצרה באמצע הסמסטר (פרטים והנחיות יבואו): 30% מהציון הכולל. אורך העבודה לא יעלה על 4 עמודים מודפסים ברווח כפול.

בחינה סופית: הבחינה תהיה מורכבת משני חלקים. החלק הראשון יהיה מורכב משאלות קצרות על מושגים מרכזיים בחומר הקריאה. החלק השני יהיה מורכב משתי שאלות פתוחות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 100 }

שבהן תתבקשו לדון בסוגיות מרכזיות שנידונו במהלך השיעור. משקל הבחינה בציון הכולל 70%. שאלות אלו תכלולנה חומרים מההרצאות ומחומר הקריאה.

לתשומת לבכם: ציון עובר בכל אחת מהמטלות הוא תנאי להשלמת הקורס.

הודעות: הודעות בנוגע לשיעור וכן לתרגילים תועברנה באמצעות מערכת ה-high learn. הודעות גם תועברנה בכיתה.

סדר שיעורים:

הרצאות מבוא:

בשיעור זה נדון בחשיבות התיאוריה הקלאסית, בשאלות המרכזיות שהעסיקו את אבות הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה ובהקשר ההיסטורי שבו התעוררו שאלות אלו. נתמקד בשאלות של בעיית הסדר החברתי, כיצד הוגדר הסדר החברתי וכיצד ה"אבות המייסדים" של שתי הדיסציפלינות התייחסו לשאלת הסדר החברתי, למקורותיו וכן לכוחות ולמנגנונים המפעילים והמחזיקים אותו. כמו כן נדון באופן שבו התהוו הגבולות בין האנתרופולוגיה לבין הסוציולוגיה ובכיווני הפרייה ההדדית ביניהן.

קריאת רשות:

R.W. Connell

1997 "Why is Classical Theory Classic?" *American Journal of Sociology*

102, 6:1511-1557

Immanuel Wallerstein

2003 "Anthropology, Sociology and Other Dubious Disciplines." *Current Anthropology* 44,4: 453-465.

מהו מבנה? המשגות קלאסיות (4.11.13 - 28.10.13)

מושג המבנה הוא אחד המושגים המרכזיים ביותר במדעי החברה בכלל ובסוציולוגיה ואנתרופולוגיה בפרט. אף על פי כן, מושג המבנה מקבל משמעויות שונות; כגון כללים המארגנים את האינטראקציה בין פרטים, ארגון חברתי, ומבנה תשתיתי שהוא היסוד המחולל של היחסים החברתיים, והמקנה לחברה נתונה את צורתה בתקופה היסטורית נתונה. בשיעור זה נדון באופן שבו הקלאסיקונים באנתרופולוגיה התייחסו למבנה. נדון בדורקהיים (דרך עבודותיו על הסוציולוגיה של הדת, והתאבדות וחלוקת עבודה בחברה), והאופן שבו האנתרופולוגיה החברתית הבריטית מאמצת את מושג המבנה ומשנה אותו (בעיקר רדקליף בראון וממשיכיו). נתייחס למושג מבנה בעבודתו של קרל מרקס (הקדמה לביקורת של הכלכלה המדינית ופרק הסחורה בקפיטאל) וכן לתיאוריה של ויבר אודות הבירוקרטיה. אבני יסוד אלו ישמשו אותנו כדי לדון בהמשך באופן שבו מושג המבנה משתנה ומקבל משמעויות חדשות.

קריאת חובה:

Emile Durkheim

1966 © 1933 "Organic Solidarity and Contractual Solidarity," pp. 200-229,
in: *The Division of Labor in Society*. New York, The Free Press of Glencoe.

A.R. Radcliffe Brown

1935 "On the concept of function in social science." *American Anthropologist* 37,3: 58-72

Karl Marx

1976 *Preface and Introduction to a Contribution to the Critique of Political Economy*, pp. 8-15. Peking, Foreign Language Press.

קרל מרקס 2011 "הסחורה," ע"ע. 29-68 בתוך הקפיטאל – ביקורת הכלכלה
המדינית.

תל אביב, ספרית הפועלים.

Max Weber

1974 "Bureaucracy," pp. 196-214, 221-224, in H.H. Gerth and C.W. Mills (Eds.) *From Marx Weber- Essays in Sociology*. London and Boston, Routledge & Kegan Paul, Ltd.

(קטעים אחדים קיימים בעברית: מקס ובר 1993 "בירוקרטיה," עמ' 106-113,
בתוך: תיאוריות סוציולוגיות קלאסיות. רעננה, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מבנה: גלגוליו של מושג המבנה (11.11.13-18.11.13)

במהלך שני שעורים אלו נתייחס לגלגוליו של המושג מבנה בתיאוריה הסטרוקטוראלית-פונקציונאלית, בסטרוקטורליזם בעיקר דרך עבודתו של קלוד לוי שטראוס, ובאופן שבו האנתרופולוגיה המרכסיסטית פרשה את מושג המבנה ויישמה אותו לחקר חברות לא אירופיות. בהמשך נדון בפרשנויות בנות זמנינו של מושג המבנה.

קריאת חובה:

Maurice Godelier

1978 "The non-correspondence between form and content in social relations," pp. 186-195, in: *Perspectives in Marxist Anthropology*. Cambridge, Cambridge University Press.

King, Anthony

2011 "Functionalism and Structuralism," pp. 429-444, in: Ian C. Jarvie and Jesus Zamora Bonilla (Eds.) *The Sage Handbook of the Philosophy of the Social Sciences*. London, Sage Publications.

Damian O'Doherty and Hugh Willmott

2001 "Debating Labour Process Theory: The Issue of Subjectivity and the Relevance of Poststructuralism." *Sociology* 35,2: 457-476.

Hadas Weiss

2011 "Gift and Value in Jerusalem's Third Sector." *American Anthropologist* 113,4: 594-605.

תרבות מהי? (25.11.13-2.12.13)

מושג התרבות הינו מושג מרכזי באנתרופולוגיה, וגם בסוציולוגיה. בשיעורים נבחן את ההמשגות השונות של המושג תרבות תוך התייחסות ליחסים המשתנים בהגדרת היחסים

בין תרבות לבין מבנה, תרבות כמערכת אוטונומית, מעמדם של סמלים ושל טקסים, והיחסים
בין כוח לבין תרבות.

תרבות באנתרופולוגיה ובסוציולוגיה הקלאסיות (2.12.13-9.12.13)

Angel Garcia Diaz Rada

2011 "The Concept of Culture as an Ontological Paradox," pp. 252-
271, in: Ian C. Jarvie and Jesus Zamora Bonilla (Eds.) *The Sage Handbook of
the Philosophy of the Social Sciences*. London, Sage Publications.

Anne E. Kane

1996 "The Centrality of Culture in Social Theory: Fundamental Clues
from Weber and Durkheim," pp. 161-180, in: Stephen P. Turner (Ed.) *Social
Theory and Sociology- The Classics and Beyond*. Oxford and Cambridge,
Mass, Blackwell Publishers.

גלגוליו של המושג תרבות (9.12.12)

Michaela de Soucey et al

2008 "Memory and Sacrifice: An embodied theory of martyrdom."
Cultural Sociology 2008, 2: 99-121.

Emiko Ohnuki-Turney

2001 "Historicization of the Culture Concept." *History and
Anthropology* 12,3: 213-254.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 105 }

הפרט בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה (16.12.13-23.12.13)

מה לפרט ולשתי דיסציפלינות אשר המושא שלהן הן החברה והתרבות? בשיעורים אלו נדון במעמדו של הפרט בתיאוריה אנתרופולוגית והסוציולוגית הקלאסיות וכן בהתפתחויות בנות זמנינו הבוחנות את מעמד הפרט ופעולתו בתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית בנות זמנינו. פרק זה ישמש כמעבר לנושא האחרון בו נדון בשיעור: תיאוריה של פרקטיקה.

קריאת חובה:

James Ferguson

2013 "Declarations of Dependence: Labor, Personhood and Welfare in southern Africa." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 19: 223-242.

Olli Pyyhtinen

2008 "Ambiguous Individuality: Georg Simmel and the 'who' and 'what' of the Individual. *Human Studies* 31,3: 279-298.

Charles E. Markse

1987 "Durkheim's Cult of the Individual and the Moral Reconstitution of Society." *Sociological Theory* 5,1: 1-14.

4. פרקטיקה: הבניה, שיעתוק ושינוי (30.12.13-6.1.14)

קריאת חובה:

Paul Anderson

2011 "The piety of the gift: selfhood and sociality in the Egyptian Mosque Movement." *Anthropological Theory* 11,1: 3-21

Joanne Entwistle and Ashley Mars

2013 "Gender on Display: Performativity on Fashion Modeling." *Cultural Sociology* 7 ,3: 320-335.

Isabel Scarborough

2010 "Two Generations of Bolivian Female Vendors." *Ethnology* 49, 2: 87-104

סיכום קורס: 13.1.14

סדר קריאת מאמרים:

לתשומת לבכם/ן: מרבית מאמרי החובה יידונו בקבוצות התרגיל . המאמרים המסומנים בסוף
טבלה זו מיועדים לקריאה עצמאית. על אחדים מהם יינתן הסבר בהרצאה הפרונטאלית.
עליכם לקרא מאמרים אלו בעצמכם כי הם חלק מחובות הקורס (ייכללו בבחינה הסופית).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 107 }

שם מאמר	תרגיל
Durkheim	ראשון
Radcliffe-Brown	שני
מרכס (פרקי קפיטאל)	שלישי
Godelier	רביעי
O'Doherty and Willmott	חמישי
Hadas Weiss	שישי
Emiko Ohnuki-Turney	שביעי
Anne Kane	שמיני
De Soucey et al.	תשיעי
Ferguson	עשירי
Entwistle and Maers	אחד עשר
Scarborough	שניים עשר

מאמרים לקריאה עצמאית
(יינתן הסבר קצר בכיתה)

Marx: Preface and Introduction

Anthony King

Angel Garcia Diaz Rada

Paul Anderson

Olli Pyyhtinen

מיגדר, פמיניזם וחברה

דר' ניצה ברקוביץ

תשע"ד – סמסטר ב'

יתכנו שינויים קלים ברשימת הקריאה

מטרת הקורס:

מגדר – האופן בו אנו מפרשים ומבינים את ההבדלים בין גברים ונשים - הינו קריטריון מרכזי המארגן את החיים החברתיים של יחידים (מערך הזדמנויות, חסמים זהויות) ומונח בבסיס כל המוסדות החברתיים (פוליטיים, כלכליים ותרבותיים). הסדר המיגדרי בנוי על יצירת קטגוריות (המסתמכות על "הבדלים בין המינים") ועל יצירת היררכיה ביניהם. מטרת הקורס הינה להבין את התהליכים המייצרים את הסדר המגדרי ואת הזהויות המגדריות, להתחקות אחר הדינמיקות המשמרות אותם ולזהות להצביע גם האפשרויות לשינוי חברתי. נלמד כיצד מתקשר מבנה הכוח המגדרי עם מבני כוח אחרים כמו גזע, אתניות ומעמד ונבין כיצד דרכי החשיבה הפמיניסטיות השונות משמשות הן כלי לבניית תיאוריה ולניתוח בקורתי של החברה והן אמצעי לפעולה לשינוי חברתי.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) המאמרים מצויים באתר הקורס.
2. כתיבת שלושה דוחות קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. הדוחות יכתבו על מאמרים שברשימת הקריאה, לפי בחירת הסטודנט/ית. אבל יש להגישם לפני השיעור בו דנים בהם. אורך הדוחות לא יעלה על 500 מילים (כעמוד אחד). הציון על הדוחות הינו עובר/לא עובר. על מנת להיות זכאים להגיש את עבודת הבית (עבודת הסיכום) יש לקבל ציון 'עובר' על שניהם כך שבמידה וסטודנט/ית קיבל/ה ציון 'לא עובר' עליה/יו להגיש דוח נוסף.

3. עבודת בית – בשבוע לפני סיום הלימודים יינתנו השאלות לעבודת הבית אותה יש להגיש בשיעור האחרון.

עבודת בית – 100% מהציון.

ספרות עזר – רקע והשלמה לנושאי הקורס
יזרעאלי דפנה, פרידמן אריאלה, דהאן-כלב הנרייט, הרצוג חנה, חסן מנאר, נוה חנה, פוגל-ביזאוי סלילביה 1999. *מין מיגדר פוליטיקה*, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד.
באום דלית ואחרות (עורכות) 2006. *ללמוד פמיניזם – מקראה*. תל אביב: האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר, מגדרים הקיבוץ המאוחד.
ינאי ניצה ואחרות (עורכות) 2007. *דרכים לחשיבה פמיניסטית – מבוא ללימודי מיגדר*. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

מגדר ולימודי מיגדר

* חנה הרצוג. 2006. "מיגדר". בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. עע' 220-227.

* דרור ורמן. 1998. "מין בשאינו מינו: השבלייה דה-און והתפתחות הג'נדר באנגליה על סף העידן המודרני" זמנים, 62, עע' 72-82.

צפיייה בסרט קצר *Dorothy/Billy Tipton*

אייל גרוס. 2005. "התחזות כאדם אחר: חיקוי ומרי מגדרי במשפט של חן אלקובי" מתוך: משפטים על אהבה, בעריכת [ארנה בן-נפתלי](#) ו**חנה נוה**. ת"א: רמות, עע' 365-413 (רשות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 110 }

* הרצוג, חנה. 2000. "ידע, כוח ופוליטיקה פמיניסטית". בתוך ח. הרצוג (עורכת) *חברה במראה*, תל אביב: הוצאת רמות, עמ' 269-293.

פמיניזם

* ברקוביץ, ניצה. 2006. "פמיניזם". מתוך: אי/שוויון, בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 324-331.

* קמיר, אורית. 2002. *פמיניזם, זכויות ומשפט*. האוניברסיטה המשודרת. משרד הבטחון. פרק א'. "פמיניזם – תיאוריה ואקטיביזם" 17-30. (רשות).
* פרק ב'. "ההיסטוריה של התנועה הפמיניסטית ומושגי יסוד" 31-48.
* פרק ד'. "הזכות לשוויון". 61-71.

* סלביה פוגל-בטיז'אוי. 2011. *דמוקרטיה, ופמיניזם: מגדר, אזרחות וזכויות אדם*, עמ' 30-89, האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

* נגה דגן. 1996. *משבר הזהויות בפמיניזם*. מצד שני, גליון 4, עמ' 28-31.
מוסף פמיניזם מזרחי. 1996. מתוך: מצד שני. 5-6. עמ' 25-39

הנרייט דהאן-כלב. 2006. פמיניזם מזרחי, פוסט קולוניאליזם וגלובליזציה. *תרבות דמוקרטית*, 10, 135-161 (רשות).

* בל הוקס. 2002 (2000). פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס.
"מאבק מעמדי פמיניסטי". עמ' 46-52.
"גזע ומגדר". עמ' 63-67.

סוג'ורנר טרות'. 2006 (1851). "אני לא אשה?" מתוך: בתוך דלית באום ואחרות (עורכות) *ללמוד פמיניזם- מקראה*, תל אביב: מגדרים, הקבוץ המאוחד. עמ' 37-40. (רשות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 111 }

אורית קמיר. 2006. "רצון בת המלך – כבודה: הזמנה לפמיניזם ישראלי". תרבות דמוקרטית, 10, ע' 409-474. (רשות)

צפייה בסרט קצר על תולדות התנועה הפמיניסטית בארה"ב

פרטי/משפחתי/ביתי וציבורי
א.א. מילן. *פו הדב*. "פרק שביעי בו מופיעים קנגה והגור ביער וחזרזיר טובל באמבטיה".
הוצאת מחברות לספרות. ע' 86-101.

*חנה הרצוג. 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השמע בין הפרטי והציבורי" מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 26-35.
*הארץ. "תוכנית ממשלתית: עובדי שירות המדינה ייצאו מוקדם הביתה כדי לבלות עם ילדיהם" 1.3.2011

<http://www.haaretz.co.il/news/education/1.1164485>

* גלובס. חברות יפניות גדולות יעניקו לעובדים "תמריצי ילדים" 4.4.2007

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000195704>

*דפנה יזרעאלי. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל" *האשה ביהדות, סדרת דיונים מס' 7*. "מעשה ידיה": *אשה בין עבודה ומשפחה*, בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. ע' 3-16.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 112 }

משפחה, הורות וזוגיות

*פוגל-ביז'אוי, סילביה. 1999, "משפחות בישראל: בין משפחתיות לפוסט-מודרניות" בתוך יזרעאלי ואחרות *מין מיגדר פוליטיקה*, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד, עמ' 107 – 166

בל הוקס. 2002 (2000). "הורות פמיניסטית". מתוך: פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס. עמ' 78-83.

סאראב אבו-רביעה-קווידר. התמודדות של נשים בדויות משכילות עם אהבה אסורה, נישואים וזוגיות. מתוך נשים פלסטיניות בישראל. ואן ליר, הקיבוץ המאוחד, עמ' 175-201. (רשות).

*דפנה הקר. 2008. "אבהות: בין תפקיד התנדבותי לתפקיד מובנה". מתוך: הורות במשפט. ת"א: הקיבוץ המאוחד. עמ' 77-89, 147-150.

דוח ביניים של ודעת שניט לבחינת האחריות ההורית בגירושים (הדיון על חזקת הגיל הרך), ראו עמדת המיעוט של דפנה הקר ואחרות עמ' 49-60

<http://www.justice.gov.il/NR/rdonlyres/F8171E9C-03DE-4FF5-9439-13AEC429BD2E/10149/dochShnit3.pdf>

מהבלוג של אורית קמיר: חזקת הגיל הרך: המלחמה על כבשת הרש
<http://2nd-ops.com/orit/?p=14484>

אייל גרוס. 21.11.06. "עכשיו גם הומו חייב להתחתן?", YNET,
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3330933,00.html>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 113 }

שלמה סבירסקי, ורד קראוס, אתי קונור-אטיאס וענת הרבסט. 2002. אמהות חד הוריות בישראל, מרכז אדוה, 2002.

<http://www.adva.org/uploaded/gil12.pdf>

צבא, מלחמה ומיליטריזם

* יזרעאלי, דפנה. 1999, "מיגדור בשירות הצבאי בישראל" תיאוריה וביקורת 14, עמ' 59-29.

* חנה הרצוג. "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-ישראלי על מעמד הנשים בישראל" מתוך: בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בעריכת מאג'ד אלחאג' ואורי בן אליעזר. עמ' 419-401. (רשות)

* ששון-לוי, ארנה. 2003 "גבריות מתוך מחאה" סוציולוגיה ישראלית ה' 1, עמ' 15-47.

דובר צה"ל. 2009. סקירה מיוחדת: שירות נשים בצה"ל.

http://dover.idf.il/NR/rdonlyres/DA975EB7-0423-46E1-A4AB-3E4545D1270C/0/WomanBooklet1307_forweb2.pdf

אייל גרוס. 2002. "מיניות, גבריות, צבא ואזרחות: שירות הומואים ולסביות בצה"ל במשקפים השוואתיים" פלילים, ט', 95-183. (רשות)

דפנה ברק-ארז. 2007. "על טייסות וסרבניות מצפון: מאבק אחד או מאבקים שונים?" מתוך: דפנה ברק-ארז, שלומית יניסקי-דביר, יפעת ביטון ודנה פוג' (עורכות) עיונים במשפט, מגדר ופמיניזם. הוצאת נבו. (רשות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 115 }

עבודה, כלכלה ומשק (הבית)

* ניצה ברקוביץ. 1996. "על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית", תיאוריה וביקורות, 9: 189-197.

* בל הוקס. 2002 (2000). "נשים בעבודה". מתוך: פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס. ע' 57-62. (רשות)

בנימין, אורלי. (2006). במורדות שוק העבודה: מסחור כוח-עבודה נשי בישראל. *תרבות דמוקרטית*, 10, עמ' 63-96.

* אבראהים אבסאם 1998. האישה הערביה בעבודה. בתוך: ענת מאור (עורכת) *נשים הכוח העולה, קידום נשים בעבודה – ניפוץ "תקרת הזכוכית"*. תל אביב: ספריית הפועלים. ע' 238-242.

* איריס ברהאם. 1998. מעמדה של האישה הערבייה בעבודה. בתוך: ענת מאור (עורכת) *נשים הכוח העולה, קידום נשים בעבודה – ניפוץ "תקרת הזכוכית"*. תל אביב: ספריית הפועלים 228-236

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נשים וגברים 1990-2009. סטטיסטיקל 112.

http://www.cbs.gov.il/www/statistical/mw2011_h.pdf

צפייה בסרט *Tupperware!* (60 ד')

נצרות, איסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי

ד"ר ג'קי פלדמן

יום ג' 16:00 – 18:00

jfeldman@bgu.ac.il

הקורס פותח צוהר לשלוש הדתות המונותיאיסטיות הנפוצות בארץ-הנצרות, האיסלאם והיהדות.

מטרות הקורס הן:

- להבין את התפקידים ואת הצרכים שהדת ממלאת עבור הקהילה והמאמין הפרטי.
  - להסתכל על הדת הקרובה אלינו בעיניים השוואתיות.
  - להתנסות בתצפיות על קהילה או טקס דתי חדש לנו.
- לאחר סקירת כמה גישות יסוד לדת, נקיים סיור בהילולת רב חיים חורי, ובהמשך, באתרי דת נוצרים ומוסלמים, ונשוחח עם מנהיגים דתיים. משתתפי הקורס יתבקשו ליישם את הגישות שנלמדו בקורס ולהעלות שאלות חדשות באמצעות ביקורים בתפילות או בפולחנים באתרי דת ושיחות עם מנהיגי דת ומתפללים. תובנות אלו תיוצגנה בעבודה המנתחת את הזירות ואת הטקסים ממבט השוואתי.

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

נוכחות סדירה, קריאה, והשתתפות (חובה) פעילה בשעורים ובסיורים (10%).

בוחן על החמרים שנלמדו (20%).

הגשת 2 דו"חות סיור (10%). ביום ראשון, 24 למאי 2013 נשתתף בהילולת רב חיים חורי

בבאר-שבע. נקיים גם סיור באתרים נוצריים ומוסלמיים באבו-גוש ובירושלים במהלך

הסמסטר. ההשתתפות חובה.

עבודה המבוססת על תצפיות על תפילות ופולחנים בשתי דתות שונות וניתוח משווה על

בסיס מאמרים (60%). הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו (א')
 תואר ראשון

תוכן שיעורים + קריאת חובה

*ייתכנו שינויים בהמשך!

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה
1	4.3	הדת מהי? המשותף לדתות הייחוד. עקרונות אמונה.	הקרדו הנוצרי. עמודי האיסלאם. י"ג עקרונות היהדות (רמב"ם). חוה לצרוס-יפה, <u>האיסלאם: קווי יסוד</u> , אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1980, עמ' 30-43.
2	11.3	פנומנולוגיה: הדת כהתגלות על-אנושית. ארכטיפים וקדושה.	רודולף אוטו, <u>הקדוש</u> , ע' 10-16, 25-36.
3	18.3	גישות פסיכולוגיות לדת - הדת כאשליה או כארכטיפ פסיכולוגי	פרויד, <u>התרבות והדת</u> , (עתידה של אשלייה, פרקים 1,2) ע' 75-83, (תרבות ללא נוח, פרקים 3-6) ע' 39-55. Carl Jung, "The Spiritual Problem of Modern Man", in <i>The Portable Jung</i> , pp. 464-471.
4	25.3	דרכהיים – ייצוגים קולקטיביים, הדת כמקדשת	Emile Durkheim, <i>The Elementary Forms of Religious Life</i> , translated by Carol Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168. (א.א. אונס-פריצ'רד, <u>תורות של דת פרימיטיבית</u> , תל

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר ראשון

{ 118 }

את החברה			
מירצ'יאה אליאדה, <u>המיתוס של החזרה האין-סופית</u> , תל אביב, 2000, ע' 10-37.	מעגל השנה – החגים	1.4	5
חמרי קריאה יינתנו בהמשך	סיור בירושלים בנושא דתות	8.4 (תאריך הסיור עלול להשתנות)	6
סרט על החאג' חווה לצרוס-יפה, <u>עוד שיחות על האיסלאם</u> , אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16- 22, 78-84.	עלייה לרגל	22.4	7
ספר התפילות הרומי קאתולי/ פרוטסטנטי, קטעי הסידור. חננאל מאק, <u>תפילה ותפילות</u> , ראובן מס, ירושלים, 2006, עמ' 11-33, 44-47. חווה לצרוס-יפה, <u>אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם</u> , האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 51- 57. (optional: Mauss, Marcel. 2003. <i>On Prayer</i> , Edited and with an introduction by W.S.F. Pickering, New York: Durkheim Press/Berghahn Books, pp. 12-13, 21-37, 49-57)	תפילה	29.4	8
מקס ובר, <u>על הכריזמה ובניית המוסדות</u> , עמ' 1-16, 157-175.	סמכות דתית	13.5	9

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א)
 תואר ראשון

{ 119 }

<p>קליפורד גירץ, <u>עיונים באיסלאם</u>, פרק ד' חוה לצרוס-יפה, <u>אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם</u>, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 17- 28, 43-50.</p>	<p>כתבי קודש, פרשנות, ודת עממית</p>	<p>20.5</p>	<p>10</p>
<p>סיור והשתתפות בהילולה בשעות אחה"צ אלקס ויינגרוד, "הצדיקים צועדים קדימה <u>ישראל</u>; <u>אנתרופולוגיה מקומית. בעריכת אורית אבוהב</u> <u>[נאחרים]: תל-אביב: צ'ריקובר, 1998</u></p>	<p>הילולת רב חיים חורי</p>	<p>25.5 יום ראשון החל משעה !17.00</p>	
	<p>אין שיעור</p>	<p>27.5</p>	<p>11</p>
<p>קריאת קטעי ברית החדשה: מתי פרק כ"ג, מעשי השליחים 1-2, 27-36, ,, הבשורה על פי יוחנן, פרקים 1-5, קטעי אפוקליפסה של יוחנן. יוסף דן, <u>המשיחיות היהודית</u>, עמ' 11-12, עמ' 178- 203. חוה לצרוס-יפה, <u>עוד שיחות על האיסלאם</u>, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 66- 71. מיכל קרבלי, "לראות את הבלתי-נראה; להאמין בלא- יאומן: פרויקט האמונה המשיחיסטית בחב"ד בעקבות פטירת הרבי" – תדפיס.</p>	<p>משיחיות ואסכטולוגיה</p>	<p>10.6</p>	<p>12</p>
<p>Luhrmann, T. M. (2004). "Metakinesis: How God Becomes Intimate in Contemporary U.S. Christianity." <i>American Anthropologist</i> 106(3): 518-528. וקסלר, פיליפ. 2005. "המהפכה הרוחנית צומחת</p>	<p>חילון והיקסמות העולם מחדש</p>	<p>17.6</p>	<p>13</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 120 }

מלמטה". ארץ אחרת. 26, עמ' 26-29. גארב, יונתן. 2005. "הטשטוש מתחיל בתוכי". ארץ אחרת. 26, עמ' 30-34. Tucker, J. 2002. "New Age Religion and the Cult of the Self. Society, 39 (2): 46-51 Casanova, Jose. 1994. <i>Public Religions in the Modern World</i> , Chicago: University of Chicago, Pp. ??			
---	--	--	--

ספרים בעברית לקריאה נוספת ולהיעזרות בכתיבת העבודות (ממבוא למדע הדתות, אונ'
ת"א):

אנתרופולוגיה וסוציולוגיה של הדת

יונג, ק. ג. תשובה לאיוב. תל אביב: רסלינג, 2005, עמודים 19-47.

רבי משה בן מימון, מורה נבוכים, תרגום: מיכאל שוורץ, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב,
2002, חלק ג פרקים כב-כג

אוונס-פריצרד, אדוארד. 1988 תורות של דת פרימיטיבית. ירושלים: מוסד ביאליק,

בילו, יורם. 1997 "התרבות העממית בעידן פוסטמודרני: סיפור אישי". תיאוריה
וביקורת. 10: 37-54.

ברגר, פיטר ל., 1970. הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל-אביב: עם עובד, ספרית אופקים.

גירץ, קליפורד. 1990. "הדת כמערכת תרבותית. בתוך פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 121 }

עמ' 89-122.

וובר, מקס. 1984. האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם. עברית: ברוך קורא, תל-אביב:
עם עובד. חלק ראשון, פרק שני: "רוח הקפיטליזם" (עמ' 19-34). חלק שני, פרק שני:
"האסקזה ורוח הקפיטליזם" (עמ' 67-90).
טרנר, ויקטור. 2004. "לימינאליות וקומוניזם" בתוך התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה.
תל אביב: רסלינג. עמ' 88-115.

סיון, עמנואל אלמונד, גבריאל ואפילבי סקוט (2004), קנאות דתית מודרנית, ת"א: ידיעות
אחרונות, עמ' 29-107; 261-288.

לוי-שטראוס, קלוד. 1980. "יעילותם של סמלים", בתוך שוקד, מרקס ודשן (עורכים), פרקים
באנתרופולוגיה חברתית. ירושלים: שוקן, עמ' 235-244.

דגלס, מרי. 2004. "טומאה חילונית (התועבות שבספר ויקרא)". בתוך טוהר וסכנה. תל-
אביב: רסלינג, עמ' 55-81.

סוגיות יסוד בסוציולוגיה היסטורית

ד"ר דניאל דה מלאך

danield@sapir.ac.il

צ'רלס רייט מילס טען כי כל "סוציולוגיה ראויה לשמה היא סוציולוגיה היסטורית". בקורס זה נבחן מבחינה תיאורטית את היחסים בין היסטוריה וסוציולוגיה, ונכיר גישות מרכזיות לניתוח סוציולוגי-היסטורי שהתפתחו מאז אמצע המאה העשרים. גישות אלה והשאלות העומדות בבסיסן ייבחנו הן בקונטקסט הרחב בו הן עוצבו, והן בהקשר של מדינת ישראל.

חובות הקורס

ציון הקורס ייקבע על סמך בחינה. הבחינה תכלול חלק אחד שיבחן בקיאות במאמרים וחלק שני שיבחן יכולת אינטגרציה של חומר הקריאה וההרצאות. קריאת המאמרים הרלבנטיים לפני השיעור היא מפתח להבנת ההרצאות.

חומר רקע מומלץ: אריק הובסבאום (1999): "תור הזהב" בתוך: עידן הקיצוניות, המאה העשרים הקצרה 1914-1991, תל אביב, עם עובד, עמ' 205-232.

תכנית הקורס

1. מבוא

מבט סוציולוגי על מחלוקת ההיסטוריונים בישראל.

א. פפה אילן (2002). "פרשת טנטורה"

ב. גלבר, יואב (2003). "על מצבה של ההיסטוריוגרפיה בישראל"

4-5 פרספקטיבות פונקציונליסטיות.

ג. אייזנשטדט שמואל נוח (1967) "תהליכי התמורה בסדרי החברה, המדיניות והתרבות בעת המודרניזציה"
ד. אייזנשטדט, שמואל נוח (1989). "הערות סיכום", "קליטת העולים, השתלבותם, והתפתחות הבעייה העדתית"

6-7 פרספקטיבות נאו ובריאניות ונאו מרקסיסטיות (הגל השני?)

א. Tilly Charles (1990) "Soldiers and States in the 1990's"
ב. Amin, Samir (1978): "The Era of Nasserism" (1952-1967)
ג. Levi, Yagil. (2009) – "Structured Bellicosity: Was the Israeli Arab Conflict Originally Inevitable?"

8-9. המפנה התרבותי, פמיניזם ופוסטקולוניאליזם (גל שלישי?).

ב. הולט, אן (1992). "לידתו של פולחן האמהות"
שוחט, אלה (2001). "זכרונות אסורים והרהורים גלויים: קולומבוס, פלסטין, ויהודים ערבים".

10-11 בחזרה למפגש עם ההיסטוריונים. האם יש מקום לפשוטי העם ולארועים בסוציולוגיה ההיסטורית?

Thompson, Edward Palmer (1963). "Exploitation"
Sewel William (2005). "Three Temporalities: Towards an Eventful Sociology"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 124 }

קריאת רשות:

דה מלאך דניאל (לא פורסם). הקיבוץ והמאבק על שליטה יהודית בקרקע, 1960-2010.

רשימה בבליוגרפית

אייזנשטדט שמואל (1967). "תהליכי התמורה בסדרי החברה, המדיניות והתרבות בעת המודרניזציה" בתוך: פרקים בניתוח תהליכי המודרניזציה, ירושלים, אקדמון, עמ' 62-90.

אייזנשטדט שמואל נוח (1989). "הערות סיכום", "קליטת העולים, השתלבותם, והתפתחות הבעייה העדתית", בתוך החברה הישראלית בתמורותיה, ירושלים, מאגנס, עמ' 304-333, 535-543.

גלבר, יואב (2003). "על מצבה של ההיסטוריוגרפיה בישראל", בתוך: תשובה לעמית פוסט ציוני, ערך טוביה פרילינג, ידיעות אחרונות, תל אביב, עמ' 109-115, 125-141, 155-169.

דה מלאך, דניאל (לא פורסם).

הולט, אן (1992). "לידתו של פולחן האמהות" בתוך חיים ששוויים פחות, עם עובד, תל אביב, עמ' 234-247.

פפה, אילן (2002). "פרשת טנטורה", תיאוריה וביקורת 20, 191-218.

שוחט, אלה (2001) "זיכרונות אסורים והרהורים גלותיים: קולומבוס, פלסטין ויהודים-ערבים", בתוך זכרונות אסורים: לקראת מחשבה רב-תרבותית, תל-אביב: בימת קדם לספרות, עמ' 298-344.

Amin Samir (1978): 'The Era of Nasserism (1952-1967)' in *The Arab Nation*,
London: Zed Press, pp. 50-64.

Levy, Yagil (2009). Structured bellicosity: Was the israeli-arab conflict
originally
inevitable? *Journal of Historical Sociology*, 22(3), 420-444,

Sewel William (2005). "Three Temporalities: Towards an Eventful Sociology"
in
Logics of History, social theory and social Transformation, Chicago: Chicago
University Press, pp. 81-123.

Tilly Charles (1990) "Soldiers and states in 1990", in *Coercion, Capital, and
European States*, Oxford: Basil blackwell, pp. 193-225.

Thompson, Edward Palmer (1963). "Exploitation". in: *The making of the
English
Working Class*, Hammonsworth: Penguin. pp. 208-231.

סטטיסטיקה א'

תשע"ד 2013-14

מספר קורס: 0078-1-102

יום ג 14:00-16:00

מרצה: ד"ר אורי ביבי

שעות קבלה: יום ג' 13.00-14.00 (חדר 365 בבניין 72)

דוא"ל: bibi@sapir.ac.il

מטרת הקורס: הקניית ידע ומיומנות ראשוניות בהבנת מושגים ותיאוריות בסטטיסטיקה
תיאורית, וביסודות הניתוח הסטטיסטי בתוכנות EXCEL ו-SPSS.

חובות הקורס:

הגשת 4 תרגילים ב-EXCEL ו-SPSS. אי הגשת התרגילים תגרור הורדה של 20 נקודות מהציון הסופי.

בוחר במהלך הסמסטר שיהווה 15% מהציון הסופי בקורס. הבוחן יעשה במחשב ויכלול הן חומר מבסיס הידע של קורס המחשב והן חומר מהקורס העיוני.

מבחן בסוף הסמסטר שמשקלו 85% מהציון הסופי. מבחן סוף הסמסטר יכלול רק חומר עיוני.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 127 }

נושאי הלימוד:

סולמות מדידה:

סולם שמי, סולם סדר, סולם רווח, סולם מנה: תכונות, מדדים וטרנספורמציות מותרות.

הצגה גרפית של נתונים:

דיאגרמת מקלות, פוליגון, דיאגרמת פאי

חוקי הסיגמה

מדדי מיקום מרכזי: שכיח, חציון וממוצע

מדדי פיזור: שונות וסטיית תקן

מדדים למיקום יחסי: מאונים וציוני תקן

ממוצע משוקלל ושונות מצורפת

טרנספורמציה ליניארית והשפעתה

מדדי קשר:

מתאם קרמר

מתאם ספירמן

מתאם פירסון

רגרסיה פשוטה

הסתברות

התפלגות נורמאלית

יסודות הניתוח הסטטיסטי בתוכנות EXCEL ו-SPSS.

חומר עזר:

תרגילים לתרגול עצמי, וכן כל חומר הקורס כולל תדפיסי השיעורים ימצאו באתר HighLearn

בכתובת <http://hl2.bgu.ac.il>.

סטודנטים המעוניינים בחומר נוסף לתרגול יכולים להיעזר בספרים הבאים:

סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 5-1 - האוניברסיטה הפתוחה

סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיונון 2000.

*** שימו לב: חומר הקורס אינו מתואם עם ספרים אלה. קיימים נושאים שילמדו בקורס ולא

נמצאים בספרים, וכן להיפך. בכל מקרה, רצוי להיעזר בספרים לתרגול וחזרה בלבד ולא לשם

לימוד החומר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 128 }

סטטיסטיקה ב'

מספר קורס: 102-1-0088

יום ג 14:00-16:00

מרצה: ד"ר אורי ביבי

שעות קבלה: יום ג' 13.00-14.00 בניין 72 חדר 365.

דוא"ל: bibi@sapir.ac.il

מטרות הקורס:

למידת הרציונל ודרכי יישום של מבחנים סטטיסטיים לצורך בחינת השערות שעולות ממדגם.

מבנה הקורס:

רציונל תהליך ההסקה

התפלגות הדגימה

Z לממוצע יחיד

Z לפרופורציה

טעויות החלטה

עוצמה סטטיסטית

T לממוצע יחיד

T להפרשים תלויים וב"ת

רווח סמך

ניתוח שונות פשוט

ניתוח שונות דו גורמי

אי-תלות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 129 }

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

הגשת תרגילים במסגרת הקורס תוכנות סטטיסטיות.

תרגול רצוף של חומר הלימוד מדי שבוע.

ציון עובר לפחות במבחן סוף סמסטר.

מבנה הציון:

בוחן באמצע הסמסטר – 15% (מועד אחד בלבד – מי שאינו נוכח ציונו 0)

מבחן סוף סמסטר - 85%

רשימה ביבליוגרפית:

קריאת חובה:

אין רשימת חובה. חומר הקורס כולו נלמד בכיתה.

קריאת רשות:

כל תכני הקורס (מערכי שיעור, תרגילים ופתרונות) ניתנים לגישה באתר הקורס.

סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 6-11 - האוניברסיטה הפתוחה

סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיוון 2000.

קיימים ספרי סטטיסטיקה נוספים בספריית האוניברסיטה. סטודנט המעוניין בכך, יכול לפנות

למרצה הקורס על מנת לקבל יעוץ בנוגע לספר זה או אחר.

צריכה, תרבות פופולארית וחברה בעידן הגלוקאלי

(קורס בחירה [4 נק"ז], תשע"ד סמסטרים א' ו-ב')

מרצה : רפי גרוסגליק

rafig@post.bgu.ac.il

ימי ג' 10-12

שעת קבלה : ימי ג' 9-10

תיאור הקורס:

צריכה ותרבות חומרית הינם מימדים משמעותיים בעיצובם של יחסים חברתיים בזמננו. סדנת מחקר זו מתמקדת בשיטות איכותניות ועוסקת בזיקות השונות שבין צריכה, תרבות פופולארית וחברה, כפי שהן מתבטאות בישראל ובעולם. הסמינר מבקש להתמקד עם סוגיות של צריכה ותרבות מפרספקטיבה סוציולוגית. יידונו בו היבטים תרבותיים של ייצור, צריכה ושימוש יומיומי כלשהו – מטריאלי או סימבולי – בחפצים או במוצרי תרבות כגון: סחורות מטריאליות ותרבותיות, אביזרים, כלים, מכשירים, מבנים, חומרים, טכנולוגיות וארטיפקטים אחרים. בסמסטר הראשון יידונו גישות וסוגיות יסוד בתחום הסוציולוגיה של הצריכה והתרבות החומרית. בסמסטר השני הסטודנטים ידרשו להציע נושאים משלהם מעולמות הצריכה והתרבות השונים ויבצעו עבודת מחקר סמינריונית אשר מטרתה הוא הרחבת הידע בסוגיות תיאורטיות העוסקות בהשפעתם של תהליכי הגלובליזציה והפוסטמודרניזציה על התרבות החומרית בישראל ובעולם.

דרישות הקורס:

נוכחות:

נוכחות, קריאת מאמרי החובה והשתתפות בדיונים בכיתה – 10% מציון הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 131 }

כתיבת סקירת קריאה, הגדרת נושא המחקר וניסוח שאלת מחקר ראשונית – סמסטר א'
הגשת סקירת חומר קריאה (ד"וח קריאה) על שני פריטי קריאה (מאמר אקדמי, ספר אקדמי,
פרק מספר. ניתן להשתמש מרשימת קריאת הרשות בסילבוס ו/או ממאגרי המידע
האקדמיים). דו"ח הקריאה יכלול תיאור נושא המאמר, שאלת המחקר האמפירית/תיאורטית
עימה התמודד המאמר, טענות ומסקנות וכן תרומה תיאורטית שעשוי המאמר לשמש את
הסטודנט בעבודתו המסכמת. (עד 3 עמודים).
חלקו השני של הדו"ח יכלול ניסוח שאלה/סוגיה מרכזית לעבודת המחקר של הסטודנט
והצגת תוכנית ראשונית לראשי הפרקים אפשריים בעבודה הסופית. (עד 2 עמודים).

הגשת הדו"ח – סוף החופשה שבין סמסטר א' ל-ב' (עד 5 עמודים, לא כולל הרשימה
הביבליוגרפית) - 20% מציון הקורס.

הצגת המחקר ודו"ח קריאה – הצגה פרונטאלית של על פריט אחד לפחות (מהסילבוס –
שלא נידון בסמסטר א' ע"י המרצה, או ממאגרי המידע האקדמיים) המתקשר מבחינה
אמפירית או תיאורטית לנושא העבודה המסכמת של כל סטודנט/ית או צוות של שני
סטודנטים. בנוסף – הצגה רחבה של נושא העבודה הנבחר, לרבות סיכום החומר התיאורטי
הרלוונטי לעבודה הספציפית שנקרא על ידי הסטודנט/ית עד למועד הפרזנטציה, שאלות
מחקר, ותיאור המתודולוגיה. לאחר הפרזנטציה יערך דיון בכיתה על נושא המחקר שהוצג
ועל כיוונים מחקרניים אפשריים. בחירת הפריט ונושא העבודה יקבע באישור המרצה בפרק
זמן סביר לפני הפרזנטציה. הפרזנטציה תתבצע במהלך סמסטר ב' – 10% מציון הקורס.

עבודה מסכמת – (עבודה אישית או בצוותים של שני סטודנטים - באישור המרצה)
העבודה תכלול אבסטרקט, מבוא תיאורטי, תיאור אמפירי של הנושא הנבחר, ניתוח,
סיכום, ביבליוגרפיה. העבודה תכלול 15 פריטים ביבליוגרפיים אקדמיים לפחות (היקף

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 132 }

העבודה: עד 20 עמודים [לא כולל שער, אבסטרקט ורשימה ביבליוגרפית] - 60% מציון הקורס.

תאריך הגשת העבודה המסכמת – סוף סמסטר ב'.

מרכיבי הלמידה:

הגדרת נושא לעבודה.

ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.

חיפוש חומר ביבליוגרפי רלבנטי לנושא שנבחר.

קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים.

כתיבת סקירת ספרות ביקורתית.

התנסות בבצוע עבודת מחקר אמפירית בשיטות מחקר איכותניות וסיכומה בעבודה סמינריונית.

פירוט תוכנית הקורס וחומרי הקריאה

22/10/2013 שבוע 1: הקדמה - היבטים היסטוריים ובני זמננו של צריכה

קריאת חובה :

מרקס, קרל. 1867. (העמודים על פי ההוצאה החדשה משנת 2011) הקפיטאל, כרך ראשון:

פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק ראשון, הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38)

סעיף 3 (עמ' 39-40); סעיף 4 האופי הפטישיסטי של הסחורות (עמ' 58-69). הוצאת

הקיבוץ המאוחד – קו אדום.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 133 }

29/10/2013 שבוע 2: יסודות תיאורטיים בסוציולוגיה של התרבות החומרית

קריאת חובה :

Kopytoff, Igor. 1986. "The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process." Pp. 64-94 in *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, edited by A. Appadurai. New York: Cambridge UP.

שכטר, רלי. 2000. "מחקרים של צריכה: מה זה ולמה?". ג'מעה, כרך 6, עמ. 117-126

5/11/2013 שבוע 3 : חברת הצריכה, ביקורת על חברת הצריכה.

קריאת חובה :

Schor, Juliet B. and Holt, Douglas, B. 2000. "The Consumer Society – Introduction". Pp-vii-xxiii, In: *The Consumer Society Reader*. Schor, J and Holt, D. (eds.). The New Press.

קריאת רשות:

Caplan, Pat. 1997. Approaches to the study of food, health and identity. In: *Food, Health and Identity*. pp. 1-14. NY: Routledge.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 134 }

12/11/2013 שבוע 4 : גישות ומושגים – תעשיית התרבות: אסכולת פרנקפורט

קריאת חובה:

הורקהימר, מקס ותיאודור אדורנו. 1993. תעשיית התרבות: נאורות כהונאת המונים. מבחר אסכולת פרנקפורט. תל-אביב: ספריית פועלים. עמודים 158-198.

קריאת רשות:

בנימין, ו. (1955[1991]). יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני. תל-אביב : ספרית פועלים והקיבוץ המאוחד.

19/11/2013 שבוע 5 : גישות ומושגים – גלובליזציה ותרבות חומרית (המחשה- גלובליזציה של האוכל: היבטים היסטוריים ועכשוויים)

קריאת חובה :

Cook, Ian and Philip Crang. 1996. The World on a Plate: Culinary Culture, Displacement and Geographical Knowledges. *Journal of Material Culture* 1 (2): 131-153.

רם, אורי. 2003. "ה – M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה וביקורת
:23 179-212.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 135 }

26/11/2013 שבוע 6 : גישות ומושגים: צריכה ותרבות - ניכור או שחרור ?

Douglas, M. and Isherwood, B. 1996 [1979]. *The World of Goods: Toward an Anthropology of Consumption*, London: Routledge. Pp. 3-10; 36-47.

3/12/2013 שבוע 7 : מקדונלדיזציה

קריאת חובה:

Ritzer, George . 2010. "An Introduction to McDonaldization In Ritzer, G. (Ed.)
McDonaldization - The Reader, 3rd edition (pp. 3-26). CA: Pine Forge Press.

10/12/2013 שבוע 8 - חפצים וזהויות: מעמד

קריאת חובה :

Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Pp.169-200 Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

קריאת רשות:

Roseberry, William. 1996. The Rise of Yuppie Coffees and the Reimagination of Class in the United States. *American Anthropologist* 98 (4): 762-775.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 136 }

17/12/2012 שבוע 9 - חפצים וזהויות: זהות לאומית וזהות אתנית

קריאת חובה :

Hirsch , Dafna. 2011. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs":
The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed
Arab. *American Ethnologist*, 38: 617–630.

גביעון, ליאורה. 2005. "חמוס – קוסקוס – סושי – אוכל ואתניות בחברה הישראלית". עמ'
32-79 בתוך אביעד קליינברג (עורך), בטן מלאה מבט אחר על אוכל וחברה. ירושלים:
כתר.

24/12/2012 שבוע 10 : חפצים וזהויות : מגדר

קריאת חובה

Bordo, Susan. (2000 [1993]). *Hunger as Ideology*. In: *The Consumer Society
Reader*. Schor, J and Holt, D. (eds.). Pp 99-114. The New Press.

קריאת רשות:

רוזין, אורית. 2005. "לבן או לבניה: על מזון, נשיות ובניין אומה בימי הצנע". עמ'
155-204 בתוך אביעד קליינברג (עורך), בטן מלאה מבט אחר על אוכל וחברה. ירושלים: כתרי
הוצאה לאור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 137 }

31/12/2013 שבוע 11: צרכנות "ירוקה" ו"הוגנת"

קריאת חובה:

Grosglik, R. (2011) "Organic Hummus in Israel : Global and Local Ingredients and Images". *Sociological Research Online* 16(2) 3.)

קריאת רשות :

Johnston, J. (2008). The citizen-consumer hybrid: Ideological tensions and the case of whole foods market. *Theory and Society*, 37(3), 229-270.

7/1/2014 שבוע 12: פגישות אישיות – סיכום נושא המחקר, עבודה על שאלות המחקר והמלצות על חומרי קריאה אפשריים.

14/1/2014 שבוע 13 : פגישות אישיות – המשך.

סמסטר ב'

סמסטר ב' יכלול הצגות חומרים שיאספו על ידי הסטודנטים (ראה לעיל סעיף 3 ב"חובות הקורס"). פירוט נושאים ורשימת מציגים תפורסם בתום חופשת סמסטר א'.

קורס מצטיינים: סוציולוגיה, אנתרופולוגיה

ואקטיביזם חברתי

תשע"ד (2013-2014)

מספר קורס: 0-102-1-144 (סמסטר א') חדר אודיאו וידאו המחלקה לסוציולוגיה

ואנתרופולוגיה

שם המרצה: דר' שרית הלמן

שעות קבלה: יום ב' 8.30-9.30 חדר 368 בניין 72 או בתאום מראש

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

דברי הסבר:

מטרתו של קורס זה הוא לבחון את היחסים המורכבים בין עשייה אקדמית ליבן אקטיביזם חברתי. האנתרופולוגיה והסוציולוגיה מקורם בעניין שהן גילו בתהליכי שינוי חברתי, השלכותיהם על קבוצות חברתיות שונות, וכן במה שכונה בהמשך "בעיות חברתיות". עם זאת, אחרי מיסודן של הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה כדיסיפלינות אקדמיות נתחמו גבולות ברורים בין העיסוק האקדמי לבין המעורבות בחברה האזרחית, או לחילופין הפכו סוציולוגים/יות ואנתרופולוגים/יות ליועצי מדינות, וגופים ממוסדים. בשנים האחרונות החלו סוציולוגים ואנתרופולוגים להרהר מחדש על תפקידם בחברה, על הממשקים בין עשייה אקדמית ליבן אקטיביזם חברתי, ואף היו קריאות פומביות ליציאה ממגדל השן אל החברה האזרחית. קריאה זו והגשמתה לא פטורות מדילמות: החל מהאובדן הפן הביקורתי המגולם בעיסוק האקדמי, דרך שאלות כגון האם הידע של הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה עדיפים על זה של אזרחים/יות מן השורה וכלה בביקורת רדיקאלית יותר הגורסת שהשתתפות בארגוני החברה האזרחית מייצרת אופנים חדשים של שליטה. במהלך הסמסטר נתמודד עם סוגיות

אלו ורבות נוספות. נעשה זאת תוך כדי קריאה, ודין בעבודות של סוציולוגים ואנתרופולוגים. כמו כן יבקרו בשיעור סוציולוגים ואנתרופולוגים אשר הינם אקטיביסטים חברתיים.

חובות השיעור:

השתתפות שוטפת: ההשתתפות בקורס היא חובה
קריאה והשתתפות בדיוני הכיתה.
השתלבות בארגון שינוי חברתי (באישור המרצה)
כתיבת יומן שדה על הפעילות בארגון
כתיבת עבודה קצרה * עבור סטודנטים/יות המשתתפים בסמסטר הראשון
** הצגת דו"ח התקדמות המבוסס על התצפיות והפעילות בארגון.

רשימת קריאה:

29.10.13

Setha M. Low and Sally Eagle Merry
2010 "Engaged Anthropology: Diversity and Dilemmas." *Current Anthropology* 51 (supplement 2): 204-233.

3.11.13

Michael Burawoy
2007 "Public Sociology vs. the Market." *Socio-Economic Review* 5, 2: 356-367

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 140 }

10.11.13

הרהורים וערעורים על השימוש בידע מדעי ותפקיד האנתרופולוגיה הציבורית א'

Saida Hodzic

2013 "Ascertaining Deadly Harm- Aesthetics and Politics of Global Evidence." *Cultural Anthropology* 28,1: 86-109

17.11.13

הרהורים וערעורים על השימוש בידע, לשירות מי ותפקיד האנתרופולוגיה הציבורית ב'

Michael Keith

2008 "Public Sociology? Between Heroic Immersion and Critical Distance: Personal Reflections on Academic Engagement into Political Life." *Critical Social Policy* 28,3: 320-334.

24.11.13

הרהורים וערעורים על התפקיד של האנתרופולוגיה והסוציולוגיה הציבוריות: לצד מי אנחנו?

דני רבינוביץ

1997 "המסע המפותל להצלת שנים חומות." *תיאוריה וביקורת* 7 (חורף): 5-19.

ג'ון סיימונס

1997 "הקואליציה הפמיניסטית באיזורי הגבול." *תיאוריה וביקורת* 7 (חורף): 20-29.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 141 }

31-11-13 -24.11.13

אנתרופולוגיה, סוציולוגיה וארגוני החברה האזרחית
המקרה של הסוציולוגיה של העבודה

Paul Brook and Ralph Darlington

2013 "Partisan, Scholarly and Active: Arguments for an Organic Public
Sociology of Work."

Work, Employment and Society 27, 2: 232-243

הרצאת אורח: מר אסף בונדי. כוח לעובדים ובוגר המגמה לסוציולוגיה ארגונית במחלקה
לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה –אוניברסיטת בן גוריון

3-12-13-10-12-13

ארגוני דו-קיום יהודי ערבי

Zvi Bekerman

2007 "Rethinking Intergroup encounters: rescuing practice from theory,
activity from education and peace/co-existence from identity and culture."

Journal of Peace Education 4,1: 21-37.

הרצאת אורח: מר אלדד לוי. מנכ"ל זרעים לשלום ותלמיד מוסמך במחלקה לסוציולוגיה
ואנתרופולוגיה.

17.12.13-24.12.13

ארגוני זכויות אדם: תפקיד האנתרופולוגית כחוקרת ואקטיביסטית.

Michael Burawoy

2008 "What is to be done? Theses on the Degradation of Social Existence in a Globalized World." *Current Sociology* 56, 3: 351-359.

Patricia Mooney Nickel

2010 "Public Sociology for Human Rights as Rites of Rule." *Current Sociology* 58, 3: 420-442.

הרצאת אורח: דר' גלי כפיר. מרכז מינרבה, האוניברסיטה העברית בירושלים.

31.12.13-7.1.14

הנגב כזירת מחקר ואקטיביזם:

Aimee Cox

2007 "The BlackLight Project and Public Scholarship: Young Black Women Perform Through and Against the Boundaries of Anthropology." *Transforming Anthropology* 17,1: 51-64.

הרצאת אורח: מר עופר דגן - פעיל בפורום לדו-קיום בנגב לשוויון אזרחי ובכוח לעובדים

בנגב

13.1.14

שוב על הגבולות בין אקדמיה לבין אקטיביזם: תרומת האנתרופולוגיה והסוציולוגיה

לאקטיביזם?

דיון מסכם.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א)
תואר ראשון

{ 143 }

Nancy Shepperd-Hughes

2009 "Making Anthropology Public." *Anthropology Today* 25,4: 1-3.

Keiko Tanaka and Patrick H. Mooney

2010 "Public Scholarship and Community Engagement in Building
Community Food Security: The Case of the University of Kentucky." *Rural
Sociology* 75,4: 560-583.

קידוש המרחב בישראל

שיעור 2013-4

דר' אנדרה לוי

מטרת השיעור היא להציג עקרונות יסוד ראשוניים לדין אתרופולוגי בהבניית המרחב והקדושה בכלל ובהבניית המרחב הקדוש בישראל בפרט.

חובות:

השתתפות בכל השעורים

פרזנטציה של מאמר (מסומנים ב-*)

הרכב הציון:

פרזנטציה: 20% מהציון הסופי.

מבחן: 80% מהציון הסופי.

רשימת קריאה (בסדר א'-ב'):

1. באומן, זיגמונט
2002 מלחמות המרחב: דו"ח על דרך חיים. בתוך ספרו: גלובליזציה: ההיבט האנושי. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. 61-84.
2. בורדייה, פייר
2005 הבית הקבילי. בתוך: תרבות אדריכלית: מקום, ייצוג, גוף. ר. קלוש וט. חתוקה, עורכים. עמ' 267-286. תל אביב: רסלינג.
3. בילו, יורם
תשנ"ט פולחן ומקום קדוש בדת האזרחית ובדת העממית בישראל. מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי יט-כ: 65-84.
4. בילו, יורם, ואיל בן-ארי
1990 הכותל המערבי של נתיבות. פוליטיקה 31.
5. בן-עמוס, אבנר ובת-אל אילנה

- 1999 הנצחה וזהות לאומית: טקסי זיכרון בבתי ספר בישראל. בתוך: בין האני לאנחנו: הבניית זהויות וזהות ישראלית. בשארה עזמי (עורך), ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. 129-151.
6. שוקד, משה
1977 קודש וחול בעלייה-לרגל למירון. בתוך: שוקד, מ. ודשן, ש. (עורכים) דור התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. 93-109. ירושלים: יד בן צבי.
7. שמיר, אילנה
1996 הנצחה וזיכרון. תל אביב. עם עובד. פרקים: 9, 10.
- *8. Bahloul, Joëlle 1996 *The Architecture of Memory: A Jewish-Muslim Household in Colonial Algeria 1937-1962*. M. C. Du Peloux, transl. Cambridge: Cambridge University Press. 28-50.
- *9. Ben-Ari, Eyal, and Yoram Bilu
1987 *Saints' Sanctuaries in Israeli Development Towns: On a Mechanism of Urban Transformation*. *Urban Anthropology* 16(2):243-272.
- *10. Bilu, Yoram, and André Levy
1993 *The Elusive Sanctification of Menachem Begin*. *International Journal of Politics, Culture, and Society* 7(2):297-328.
- *11. Cohen, Erik
1977 *The City in Zionist Ideology*. *Jerusalem Quarterly* 4:126-144.
- *12. Eliade, Mircea
1954 *The Myth of the Eternal Return*. [New York]: Pantheon Books.
ישנו תרגום לעברית (ראו ברשימה בעברית למטה)
- *13. Feldman, Jackie
2002 *Marking the Boundaries of the Enclave: Defining the Israeli Collective through the Poland 'Experience'*. *Israel Studies* 7(2):84-114.
- *14. Handelman, Don, and Elihu Katz

- 1995 State Ceremonies of Israel: Remembrance Day and Independence Day. *In* Israeli Judaism. S. Deshen, C. S. Liebman, and M. Shokeid, eds. pp. 75-85. New Brunswick and London: Transaction Publishers.
ישנו תרגום לעברית (ראו ברשימה בעברית למטה)
- *15. Herzfeld, Michael
1991 Home spaces. In his: A Place in History: Social and Monumental Time in a Cretan Town. Princeton, NJ: Princeton University Press. 130-169.
- *16. Levy, André
1997 To Morocco and Back: Tourism and Pilgrimage among Moroccan-Born Israelis. *In* Grasping Land: Space and Place in Contemporary Israeli Discourse and Experience. E. Ben-Ari and Y. Bilu, eds. pp. 25-46. Albany, NY: State University of New York Press.
- *17. Levy, André
1998 Controlling Space, Essentializing Identities: Jews in Contemporary Casablanca. *City and Society* 1998:175-199
18. Myerhoff, Barbara
1993 Pilgrimage to Meron: Inner and Outer Peregrinations. *In* Creativity/Anthropology. S. Lavie, K. Narayan, and R. Rosaldo, eds. pp. 211-222. Ithaca and London: Cornell University Press.
- *19. Nora, Pierre
1989 Between Memory and History. *Representations* 26:7-25.
ישנו תרגום לעברית (ראו ברשימה בעברית למטה)
- *20. Turner, Victor W.
1973 The Center Out-There: Pilgrim's Goal. *History of Religions* 11:191-230.
לקריאה חליפית בעברית (ראו ברשימה למטה)
- *21. Pandolfo, Stefania

1989 Detours of Life: Space and Bodies in a Moroccan Village. American Ethnologist 16(1):3-23.

*22. Rabinowitz, Dan

*1996 Overlooking Nazareth: The Ethnography of Exclusion in Galilee. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

רשימת קריאה חליפית בעברית לפריטים הממוספרים לעיל

*12. אליאדה, מירצ'יה

2000 פרק ראשון – ארכיטיפים וחזרה. בתוך ספרו: המיתוס של השיבה הנצחית. (תרגום: יותם הראובני). ירושלים: כרמל. עמ' 49-10.

*14. הנדלמן, דון וכץ, אליהוא

1998 טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות. בתוך: מבוא לאנתרופולוגיה: מקראה. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 148-121.

*19. נורה, פייר

1993 בין זיכרון להיסטוריה – על הבעיה של המקום. זמנים, כרך 45, עמ' 4-19.

*20. טרנר, ויקטור

2004 נמיכות רוח והיררכיה. בתוך ספרו: התהליך הטקסי: מבנה ואנטי מבנה. תל-אביב: רסלינג. עמ' 173-145.

3 The Center Out-There: Pilgrim's Goal. History of Religions 11:191-230.

רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה

סמינר מחקרי
2013-2014

יום ד' 10:15-11:45

מספר הקורס: 102-1-102-1-101

מרצה: ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

הקורס:

סמינר זה יעסוק במופעים שונים של רוסיות במרחב התרבותי הישראלי. מופעים אלה שזורים בשדות של אומנות וספרות, אידיאולוגיה, דת, פוליטיקה והווי ישראלי. "השדה הרוסי" מצוי גם בתהליכים שמתרחשים בתוך הקולקטיב של דוברי הרוסית בישראל וכן השיח הציבורי סביבו. נבחן את ארגז הכלים התרבותי המיובא של המהגרים הרוסים, את מקורותיו ואת תהליכי ההשתנות שהוא עובר במפגש עם ישראל וכן לאור הטרנספורמציה הפוסט-סובייטית. ברמה הסוציולוגית-אנתרופולוגית תיאורטית יותר הקורס יעסוק בשאלות של כיצד רפרטואר תרבותי המעוצב מחדש בהקשרים לאומיים, אידיאולוגיים כלכליים שונים, ובהקשר של הגירה ודיאספורה.

הסמינר מבוסס על עבודה מחקרית אמפירית שנעשית על ידי הסטודנטים. במהלך הסמינר הסטודנטים יבחרו נושא מתוך השדות הרוסיים ברחבי ישראל ויתנסו בעריכת מחקר לשלבי השונים החל מכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי ואיתור ספרות רלוונטית, ניתוח וכתובת ממצאי המחקר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 149 }

חובות והרכב הציון בקורס:

התנאים המרכזיים של סמינר מוצלח: דיון בחומרי הקריאה, מחקר אמפירי וכתבי-ה. מכאן החובות של הסטודנטים בקורס:

נוכחות (חובה) בכול השיעורים והשתתפות בדיונים במהלך השנה – 10 אחוז.
הכנה לדיון של חומר הקריאה בכיתה – 10 אחוז
אפשרות לבחון בקיאות בחומרי הרקע עם ציון עובר/לא עובר
הגשת הצעה למחקר סוציולוגי-אנתרופולוגי אמפירי בסוף סמסטר א' והצגה של הפרוייקט
המחקרי בכיתה במהלך סמסטר ב' – 20 אחוז
עבודה סמינריונית המבוססת על מחקר אמפירי – 60 אחוז

הנחיות לכתובת ההצעה, העבודה הסופית והכנת הפרזנטציות בכיתה יועברו במהלך הקורס;
עבודה מחקרית תהיה פרטנית או זוגית בהתאם לאופי והיקפו של השדה הנבחר, מספר תלמידים בקורס ועוד';

סוגיות לקריאה המוצעת בסמסטר א' ומומלצת לשימוש בעבודות הסטודנטים:

** רשימה זאת הינה מורחבת ואינה מהווה רשימת קריאת חובה לקורס.

** הנושאים ופרטי הקריאה יכולים להשתנות כי יותאמו למוקדי העניין של התלמידים ושדות שיברחו למחקר;

** מעבר לקריאה עיונית, נקדיש זמן לדיון במתודות מחקר ואף נתרגל אותם בכיתה, בהתאם למוקדי המחקר של המשתתפים;

ישראל כ"רוסיה הקטנה": עבודות מרכזיות

לרנר, יוליה ורבקה פלדחי. 2012. *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה*. מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. (אסופת מאמרים, מבוא תיאורטי).
לומסקי פדר עדנה ותמר רפפורט. 2012. *ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מברית המועצות לשעבר*. ירושלים: מאגנס.
גלילי לילי ורומן ברונפמן. *המיליון ששינה את המזרח התיכון: העלייה הסובייטית לישראל*. הוצאת מטר.
גומל, אילנה. 2006. *אתם ואנחנו: להיות רוסים בישראל*. כנרת זמורה-ביתן.
קימרלינג, ברוך, 2004. *מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל – בין ריבוי תרבויות למלחמת תרבות*. תל-אביב: עם עובד.
לשם, אלעזר. 2005. *עולי ברה"מ לשעבר בין התבדלות לשילוב בחברה ישראלית*. בתוך ראלי, א.; גוטוויין, ד.; פרילינג, ט. (עורכים): *חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי*. ירושלים: יד יצחק בן-צבי וקריית שדה-בוקר: מכון בן-גוריון לחקר ישראל, 2005, 541-580.
ליסק משה ולשם אלעזר (עורכים). 2001. *זהות ותרבות במעבר (אסופת מאמרים)*. הקיבוץ המאוחד.
סיקרון, מ. וא. לשם (עורכים). 1998. *דיוקנה של עלייה*, ירושלים: מאגנס.

Al-Haj, Majid, 2004. *Immigration and Ethnic Formation in a Deeply Divided Society: the Case of the 1990's Immigrants from the Former Soviet Union in Israel*. Leiden: Brill.

Ben-Rafael, E., M. Lyubansky, O. Glockner, P. Harris, and J. Schoeps, 2006. *Building a Diaspora: Russian Jews in Israel, Germany and the USA*. Leiden: Brill.

Elias, Nelly, 2008. *Coming Home: Media and Returning Diaspora in Israel and Germany*. New York: SUNY Press.

Fialkova Larisa and and Maria N. Elenevskaya. 2007. *Ex-Soviets in Israel: From personal Narratives to A group Portrait*. Detroit: Wayne state University Press.

Fialkova Larisa and and Maria N. Elenevskaya. 2013. *In Search of the Self: Reconciling the Past and the Present in Immigrants' Experience*. Tartu: ELM Scholarly Press.

Remennick, Larissa, 2007. *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration and Conflict*. New Jersey: Transaction Publishers.

סוגיות של דת, אתאיזם, רוחניות

מקורות סובייטיים

אלטשולר, מרדכי, 2007. *יהדות במכבש הסובייטי: בין דת לזהות יהודית בברית המועצות בין 1941--1964*. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל.

Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)

Kornblatt, Judith Deutsch. 2004. *Doubly Chosen: Jewish Identity, the Soviet Intelligentsia and the Russian Orthodox Church*. University of Wisconsin Press.

מצב פוסט-סובייטי

Shtereshnis, A. (2007). "Kaddish in a Church: Perceptions of Orthodox Christianity among Moscow Elderly Jews in the Early Twenty-First Century". *The Russian Review*, 66, 273–94.

Steinberg, M. D. and Coleman, H.J. (2007). *Sacred Storied: Religion and Spirituality in Modern Russia*. Bloomington: Indiana University Press.

Lindquist, Galina, 2006, *Conjuring Hope: Healing and Magic in Contemporary Russia*. New York: Berghahn Books.

Epstein, M, (1999). Minimal religion, pp 163-171 and Post-Atheism. In M. Epstein, A. Genis and S. Vladiv-Glover (Eds.), *Russian Postmodernism: New Perspective on Post-Soviet Culture* (pp. 345-393). New York: Berghahn Books.

ישראל

לשם אלעזר, 2001. "העלייה מבר"מ והשסע הדתי-חילוני בחברה ישראלית", בתוך ליסק ולשם (עורכים). מרוסים לישראל, עמודים 124-148.

גודמן, יהודה, 2008. "גיור המהגרים: התאזרחות, ממשליות והדתה בישראל של שנות האלפיים" בתוך יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים), *פערי אזרחות: הגירה, פריין וזהות בישראל*. ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.

מיכל קרבול. מתוך *חליפת זהויות. עבודת דוקטוראט*. האוניברסיטה העברית בירושלים. כהן, אשר. יהודים לא-יהודים, זהות יהודית וישראלית ואתגר הרחבת הלאום היהודי בישראל. מכון הרטמן, אוניברסיטת בר אילן וכתר.

סקולסקי, דמיטרי, 2009. "עמך עמי ואלהכך אלהי" – השלכותיו של הגיור הממלכתי על *זהות המהגרים מבר"מ לשעבר*. עבודת מ"א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת חיפה.

סקורטובסקי דבורה. 2011. "נשים רוסיות" באולפן גיור רפורמי ואורתודוכסי גרסאות שונות של מגדר, אזרוח והלאמה. עבודת מ"א, ב"ס לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Asher Cohen and Susser Bernard, 'Jews and Others: Non-Jewish Jews in Israel', *Israel Affairs*, Vol. 15, no. 1 (2009), pp.52-65

Remennick, Larissa and Anna Prashizky, 2010. "Evolving Attitudes and Practices in the Religious Field among Former Soviet Immigrants in Israel", pp. 1-54 in "From State socialism to State Judaism: 'Russian' Immigrants in Israel and their attitudes towards Religion", Special issue of *Sociological Papers* 5.

Remennick, Larissa and Anna Prashizky. 2012. Russian Israelis and Religion: What Has Changed after Twenty Years in Israel? *Israel Studies Review* 27(1):55-77.

Raijman, Rebeca and Janina Pinsky, 2011. "'Non-Jewish and Christian': perceived discrimination and social distance among FSU migrants in Israel". *Israel Affairs* 17(1): 126--142.

Raijman, Rebeca and Yanina Pinsky. 2012. "Religion, Ethnicity and Identity : Former Soviet Union Christian immigrants in Israel", *Ethnic and Racial Studies*, 20 (2): 280-303.

תפישות של לאום, גזע ואזרחות

מקורות סובייטיים

Slezkine, Y. 1996. "The USSR as a Communal Apartment, or How a Socialist State Promoted Ethnic Particularism". Pp. 203-238 in Geof Eley and Ronald Suny (eds.) *Becoming National: A Reader*. Oxford: Oxford University Press. (Or 1994. *Slavic Review* 53(2)).

- Lemon, A. 2002. Without a "Concept" ? Race as Discursive Practice. *Slavic Review* 61(1) 2002
- Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)
- Chlenov, M. (2003). "The characteristics of the ethnic and religious identity of the Russian Jews". *Jews of the former Soviet Union in Israel and diaspora*, 20-21, 254-273 (Hebrew).

ישראל

- ברטל, ישראל. [קוזק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש](#), העלייה השנייה – מחקרים, א', עמ' 482 – 493.
- שומסקי, דימיטרי, 2001. "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19 (סתיו): 17--40.
- + לרנר, יוליה, 2001. "ריבוי והיברידיות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19: 41--44.

"הומו-סובייטיקוס": קולקטיביזם, אינדיווידואליזם

מקורות סובייטיים

- מתוך ענברי, אסף. 2010. "הביתה".
- Kharkhordin, Oleg. 1999. *The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage.
- Halfin, I. 2003. *Terror in My Soul*. Cambridge: Harvard University Press.
- Chapter 3.

מצב פוסט-סובייטי

Humphrey, C. 2002. *The Unmaking of Soviet Life: Everyday Economies After Socialism*. Cornell University Press.

Dale Pesmen, 2000. *Russia and Soul: an Exploration*, Cornell University Press.

ישראל

פלד, רינה. 2002. האדם החדש של המהפכה הציונית: השומר הצעיר ושורשיו האירופיים. עם עובד.

רפופרוט תמר ולומסקי-פדר עדנה. "איש זר בבית": חוויות הקיבוץ של מהגרים יהודיים-רוסיים צעירים. בתוך: לשם אלעזר ודורית רואר-סטריאר. שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש, הוצאת מאגנס, 2003, 139--161.

Horowitz, Tamar (ed.). 1989. *The Soviet Man in an Open Society*. Lanham: University Press of America.

הורוביץ, תמר, 1996. בין שלוש תרבויות פוליטיות: העולים מברית המועצות לשעבר בישראל. ירושלים: האוניברסיטה העברית בירושלים, מכון לאונרד דיוויס ליחסים בינלאומיים.

יחס לסמכות ולכוח, התנגדות ותמרון

היסטוריה

Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in *Russian culture* by M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.

Mead, Margaret. 2001. *Russian culture* / Margaret Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.(PP)

מצב פוסט-סובייטי

Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in *Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress

Yurchak, Alexei. 2006. *Everything was Forever, Until It was No More*. Princeton: Princeton University Press. Chapter 2 "Hegemony of Form: Stalin's Univanny Paradigm shift", pp. 36-76 Chapter 7 "Dead Irony"

ישראל

אלון ויינר. נגד מה בעצם? תרבות-הנגד של הרוק רוסי בישראל. מתוך הספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*.

Epstein, A. 2002. Violating the Mores, Seizing the Guards: The Riot of the 'Youth of Perestroika' in an Israeli Military Jail. *Terrorism and Political Violence* 14(2): 123- 138.

Philippov, Michael, 2008. "1990s Immigrants from the FSU in Israeli Elections 2006: The Fulfillment of the Political Dreams of Post-Soviet Man?", in Asher Arian and Michal Shamir (eds.), *The Elections in Israel 2006*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

אנשי האימפריה ותושבי הגטו בין מזרח ומערב

מקורות היסטוריים

Walicki, A.. 1977. *Russian Social Thought: An Introduction to the Intellectual History of Nineteenth-Century Russia*. California: Kimberly Press (PP)

Neumsmn I.B. 1996. *Russia and the Idea of Europe*. London: Routledge (PP)

Mc Daniel, Tim. 1996. *The Agony of the Russian Idea*. Princeton: Princeton University Press. (PP)

מצב פוסט-סובייטי

Laruelle, M. 2008. *Russian Eurasianism. An Ideology of Empire*, Washington D.C.: Woodrow Wilson Press/Johns Hopkins University Press, 2008.

ישראל

ברם, חן, 2008. *קטגוריזציה אתנית וריבוי תרבויות – "מבט מהשוליים": יהודי קווקז בין אירופה לאסיה*. עבודת דוקטוראט, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Fialkova, Larisa & Maria Yelenevskaya, 2004. "How to Find the West in the Middle East: Perceptions of East and West amongst 'Russian' Jews in Israel," In *Times, Places, Passages: Ethnological Approaches in the New Millenium*, ed. Atilla Paládi-Kovács, Budapest: Publishing House of the Hungarian Academy of Sciences, pp. 453-480.

Nudelman, Rafael. 1998. "Between the empire and the ghetto". *Panim* 4: 10-16. (Hebrew)

שומסקי, דימיטרי. 2005. "אוריינטליזם ואיסלאמופוביה בקרב האינטליגנציה דוברת הרוסית בישראל". *תיאוריה וביקורת* 26 : 89 – 119.

לומסקי-פדר, עדנה, תמר רפפורט, ויוליה לרנר, 2005. "אוריינטליזם במבחן ההגירה: סטודנטים "רוסים" קוראים מזרחיות", *תיאוריה וביקורת* 26 (אביב): 119--147.

קרי זלסון וורשבסקי. 1999. *מתוך בדרך להגמוניה*. עבודת מ.א.

Maria N. Yelenevskaya & Larisa Fialkova. 2006. "Between Dream Cities and Reality: Personal Narratives of Ex-Soviets in Israel". *Applied Research of Quality of Life* 1:189-209.

Lerner, J. 2011. "Russians" in Israel as a post-Soviet Subjects: Implementing civilizational repertoire". *Israel Affairs* 17(1):21-37.

נשיות, גבריות, מגדר, מיניות

מקורות סובייטיים

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", *זמנים*, 78, עמ' 94-106.

Rotkrich, Anna. 2003. "What kind of sex can you talk about? Acquiring sexual knowledge in three Soviet generations. In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

ישראל

Remennick Larissa, 2005. "Cross-cultural dating patterns on an Israeli campus: Why are Russian immigrant women more popular than men?" *Journal of Social and Personal Relationships* 22(3): 435-454.

Remennick, Larissa I. 2004. *Providers, Caregivers, and Sluts: Women with a Russian Accent in Israel*. *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues* - Number 8, Fall.

Golden, Deborah. 2003 "A national cautionary tale: Russian women newcomers to Israel portrayed". *Nations and Nationalism*, 9 (1): 83-104.

רפופרט, תמר, וילנה קפלן-נייטרמן, בהכנה. "זוה רק חצאית!?!: ה/חזרה בתשובה של נערות "רוסיות" מהגרות באולפנא". בספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*. לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפופרט, 2000. "משחקים במודלים של גבריות: מהגרים יהודים רוסיים בצבא הישראלי", *סוציולוגיה ישראלית* ג(1): 31-51.

"רופאים, מוזיקאים ומהנדסים": אינטליגנציה, השכלה ואורח החיים

היסטוריה

ברלין, ישעיה. 1955. "לידתה של האינטליגנציה הרוסית". בתוך ברלין, ישעיה. 1982, *הוגים רוסים*. תל אביב: עם עובד.

Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)

Volkov, V. 2000. "The Concept of `Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press.

מצב פוסט-סובייטי

Elfimov, Alexei. 2003. *Russian Intellectual Culture in Transition: The Future in the Past*. Musner-Hamburg-London: Lit Verlag. (PP)

Shalin, Dmitry N. 1996. "Intellectual Culture". Pp. 41-98 in *Russian Culture at the Crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, edited by D.N. Shalin. Westview Press.

ישראל

Lissak, Moshe and Eliezer Leshem. 1995. "Russian Intelligentsia in Israel: between Ghettoization and Integration". *Israel Affairs* 2(2): 20-37.

. העולים מחבר העמים בין התבדלות לאינטגרציה. ירושלים: המרכז לליסק, משה, לחקר המדיניות החברתית בישראל.

Rapoport, Tamar and Edna Lomsky-Feder. 2002. "'Intelligentsia' as an Ethnic Habitus: The Inculcation and Restructuring of Intelligentsia among Russian Jews". *British Journal of Sociology of Education* 23(2): 233 – 248.

Lerner Julia and Rapoport Tamar, Lomsky-Feder, Edna 2007. "The 'Ethnic Script' in Action: The Re-grounding of Russian-Jewish Immigrants in Israel". *Ethos* 35 (2): 168-195. ("או מאמר בעברית בספר 'הפרגמטיקה של התרבות בהגירה'").
Epstein, Alek D. and Nina Kheimets (2000). "Immigrant Intelligentsia and its Second Generation: Cultural Segregation as a Road to Social Integration?". *Journal of International Migration and Integration* (Canada), 1 (4), pp. 461-476.

Gershenson, Olga, 2005. *Gesher: Russian Theatre in Israel; A Study of Cultural Colonization*. New York: Peter Lang. (או מאמר בעברית בספר "הפרגמטיקה של התרבות בהגירה")

"עליית הנקניק": תרבות הצריכה, המחסור והכלכלה הבלתי פורמאלית

בברית המוצעות

Osokina, E.A. 2001. *Our Daily Bread. Socialist Distribution and the Art of Survival in Stalin's Russia, 1927-1941*. Armonk, New York; London, England: M.E. Sharpe.(PP)

Ledeneva, A.V. 1998. *Russian Economy of Favours: Blat, Networking, and Informal exchange*. Cambridge: Cambridge University Press.

מצב פוסט סובייטי

Oushakine, S. 2000 "The Quantity of Style: Imaginary Consumption in the Post-Soviet Russia". *Theory, Culture and Society*, vol. 17 (5): 97-120.

בישראל

יוליה ברנשטיין. "אתמול הייתי עצוב אז הלכתי לחנות הרוסית וקניתי שמנת ונקניק חזיר..." המשמעות הסימבולית של חזיר וקוויאר בפרקטיקות הקולינאריות של מהגרים מברמה"מ בישראל ובגרמניה. בתוך הספר: רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה.

Bernstein J. and Y.S. Carmeli. 2004. "Food for Thought: the dining Table and Identity Construction among Jewish Immigrants from the Former Soviet Union in Israel". In *Consumption and Market Society in Israel*, ed. By Y.S. Carmeli and Kalman Applbaum. Oxford: Berg.

מרקוביץ'. פרן. 1998. חברות בקרב יוצאי רוסיה בהקשר אמריקני ובהקשר הישראלי. בתוך החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. עורכים: משה שקד ושלמה דשן. הוצאת שוקן.

אליאס נלי ונטליה חבורוסטיאנוב. "לא על הלחם לבדו": חיי התרבות של הרחוב הרוסי של באר שבע. באר שבע - מטרופולין בהתהוות; קובץ מאמרים. בעריכת יהודה גרדוס ואסתר מאיר-גליצנשטיין. באר שבע: מרכז הנגב לפיתוח אזורי - אוניברסיטת בן גוריון בנגב/

"אישה לבד, ילד אחד וסבתא": משפחה והורות

ברוסיה הסובייטית

Semenova V. and Thompson, P. 2003. "Family models and transgenerational influences: grandparent, parents and children in Moscow and Leningrad from the Soviet to market era" In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

Rotkrich Anna. 2003. "Coming to stand on firm ground': the making of a Soviet working mother" in *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

Shlapentokh, V. 1989. *Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia*. NY: Oxford Univ.Press;

Shlapentokh, V. 1984. *Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice*. New York: Praeger.

בישראל

לייבוביץ' טלי ועדנה לומסקי פדר. עומד להתפרסם. מפגש בין-אתני במשפחה מזרחית-רוסית, דינאמיקה של חליפין. בספר: רוסים בישראל: הפראגמטיקה של התרבות בהגירה. מירסקי. יוליה. 2009. "אימהות מרוסיה בישראל" בתוך אימהות: מבט מהפסיכואנאליזה וממקום אחר. בערכית אמליה פרוני. מכון ון ליר בירושלים.

תרבות הזיכרון: זיכרונות הרואים וטראומטיים ושימושיהם

ברוסיה

Oushakine, S. 2009. *The Patriotism of Despair: nation, war and loss in Russia*. Ithaca: Cornell University Press.

Gershenson, Olga. 2013. *The Phantom Holocaust :Soviet cinema and Jewish catastrophe*. New Brunswick, New Jersey : Rutgers University Press.

בישראל

רברמן, סוטה, 2005. *זיכרון בהגירה: חיילי הצבא האדום בישראל*. ירושלים: מאגנס. עדי קונצמן.. "מקום ליד המחראה"? מיניות, לאומיות, אלימות והשתייכות. בתוך הספר רוסים בישראל: הפראגמטיקה של תרבות בהגירה.

Rapoport, T, Lomsky-Feder, E., and Heider, A., 2002. "Recollection and Relocation in Immigration: Russian-Jewish Immigrants "Normalize" their Anti-Semitic Experiences". *Symbolic Interaction* 25(2):199-227.

שפה, מדיה וזהות

ברוסיה

Gorham, M.S. 2000. "Natsiia ili Snikirezatsiia: Identity and Perversion in the Language Debates of Late- and Post – Soviet Russia". *Russian Review* (59)4

בישראל

אליאס, נלי. 2005. *שימושי תקשורת כאסטר טייגת השתלבות: המקרה של מהגרים מחבר העמים בישראל*. מכון חיים הרצוג: אוניברסיטת תל אביב.

Gershenson, O. (2009). "[Accented memory: Russian immigrants reimagine Israeli past](#)". *Journal of Israeli History*, 28(1) , 21-36: 614-629.

Kheimets, N. and Epstein, A. "Language education in the Trilingual situation: The Post-Soviet Jewish Intelligentsia in Israel between State, Community and Labor Market". In Alek Epstein and Vladimir (Ze'ev) Khanin (eds.), *Every Seventh Israeli: The Jews of the Former Soviet Union - Patterns of Social and Cultural Integration* (Jerusalem - Ramat-Gan: Bar-Ilan University), pp. 85-116.

בדיאספורה הוירטואלית

Elias, Nelly and Shorer-Zeltser, M. 2006. "Immigrants of the world unite? A Virtual Community of Russian-speaking Immigrants on the Web". *Journal of International Communication*, 12 (2): 70-90.

זהות ופרקטיקה רוסית אצל דור שני, דור וחצי, וילדי מהגרים:

- Zbenovich C. and Lerner J. 2013. "Vospitanie - eto rabota: Intercultural Encounters in Educational Communication within Russian-Speaking Families in Israel. Russian Journal of Communication (special issue on 'Russian interpersonal communication') 5(2):119-140. (in English)
- Elias, N. & Lemish, D. (2011). Between Three Worlds: Host, Homeland, and Global Media in the Lives of Russian Immigrant Families in Israel and Germany. *Journal of Family Issues*, 32(9), 1245-1274. (גרסה עברית של המאמר (בספר "פרגמיטיקה...")
- Niznik, M. (2011), 'Cultural practices and preferences of 'Russian' youth in Israel', *Israel Affairs*, 17 (1), 89-107.
- Niznik, M. (2011a). "I've never been to the Theatre: Cultural Preferences of 'Russian' internet generation in Israel". *Sociological Papers* 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis) 78-92.
- Remennick, L. & Celnik, P. 2011. The Children of 'Russian' Immigrant Parents in Israel: Identity and Social Integration. *Sociological Papers*, 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis), 1-38.
- Zbenovich, C. (2010). The Experience of Parenting and Growing Up as Immigrants: A Discourse Analysis of Child-Rearing Practices in Russian-Israeli Families (in Russian). *Laboratorium*, 3, 58-71.

נבחרים מתוך העיתונות:

"איברוס, זרקלו, טוסובקה, 32 מונחים בסיסיים בנבכי התרבות הרוסית בישראל". מאת יוליה חרומצ'נקו, הארץ 26.9.2004.
מוזגוביה נטשה. 2001. "היפה, המאפיונר והתרבותניק". פנים 18.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 165 }

- "אין רוסים נאצים" מאת ולדימיר אינדקט, הארץ 29.10.2007
"העולים שעזבו לרוסיה לא רוצים לחזור" מאת ליל גלילי, הארץ 5.04.2008
"לרוצח הרי לא קוראים בוריס" מאת לילי גלילי, הארץ 27.10.2007
"הגזענות כפי שסיפרה לי אנסטסיה" מאת יוסי יונה, YNET
"שם, חם, יפת וברק אובמה – והתקשורת הרוסית בישראל" מאת לילי גלילי, הארץ
6.07.2009
"יאללה בלאגן – ברוסית", מאת ליזה רוזובסקי, הארץ 16.08.2011
"הצבע האדום מבריא את יוצאי ברה"מ מהמחאה" מאת ספי קרופסקי, הארץ 9.08.2011

שיטות מחקר כמותיות

102-1-0017

מרצה: ד"ר אורי שויד

מתרגלת: גב' נגה מורן

יום ב' 16:00-17:30

תיאור הקורס

בקורס זה יילמדו עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העיקריים יכללו שיטות דגימה, בניית סקר ואמצעי מדידה, ומבוא לשיטות ניתוח לינאריות תוך התמקדות ברגרסיה לינארית.

מטרת הקורס היא להקנות כלים בסיסיים לקריאה והערכה של מחקרים כמותניים, וכן ביצועם.

לקורס שני חלקים. החלק הראשון הינו מבוא לשיטות כמותיות, ועוסק בתכנון מחקר, מדידה, דגימה וסקירה. בסוף חלק זה תוגש עבודה.

החלק השני עוסק בניתוח נתונים באמצעות רגרסיה לינארית ו-SPSS, וגם בסופו תוגש עבודה.

שעות קבלה

ד"ר אורי שויד: יום ג' 15:00 – 14:00 בתיאום מראש

דרישות הקורס

נוכחות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

אישור מאמר מדעי לעבודה הראשונה עד שיעור 5.

הגשת שתי מטלות במועד במהלך הסמסטר.

קריאת פריטי החובה לקראת השיעורים והתרגולים.

ציון עובר (60 לפחות) בבחינה הסופית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 167 }

ציון הקורס

ציון הקורס יקבע ע"פ שקלול של ציון המבחן (50%), העבודה הראשונה (15%), השניה (30%), והתרשמות כללית (5%). ציון עובר במבחן הינו תנאי לקבלת ציון עובר בקורס. ציון עובר בקורס הוא 60.

רשימת קריאה

חלק ראשון – חובה:

כהן ינון (1990), "הסיכסוך הישראלי-ערבי והירידה מהארץ". מגמות, ל"ב (4): 443-447.

פניגר, י., שבטי, י. (2011). "המחיר הדמוגרפי: שיעורי ילודה והישגים במבחנים בינלאומיים". מרכז טאוב, סדרת ניירות מדיניות, מס 2011.10.

רשות -

בייט-מרומ רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 1-3, 5-6, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

חלק שני – חובה:

Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel. European Sociological Review 22(4):431-442

רשות -

בייט-מרומ רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 9-10.

ייתכנו שינויים במאמרים במהלך הסמסטר

תכנית משוערת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

{ 168 }

- 21.10 חזרה- השיטה המדעית, משתנים, השערות
28.10 מדידה – תוקף ומהימנות – לקרוא את כהן, 1990.
4.11 שיטות איסוף – סקרים.
11.11 תוקף חיצוני (שיטות דגימה)
18.11 תוקף פנימי (סיבתיות, התערבות, ומערכי מחקר) לקרוא את פניגר ושביט 2011.
יש לאשר מאמר לעבודה הראשונה.
25.11 קשרים דו משתניים ורגרסיה פשוטה - יש להגיש את עבודה מס' 1
2.12 רגרסיה מרובה - פיקוח
9.12 המתאם המרובה ומקדמים מתוקננים
16.12 משתנים קטגוריאליים
23.12 אינטראקציות בין משתני דמה
30.12 אינטראקציות בין משתנים רציפים
6.1 שיעור חזרה – יש להגיש את העבודה השניה
13.1

תמורות ביחסים בין אזרחים למדינה:

הסוציולוגיה הפוליטית של מדינת הרווחה

דר' שרה הלמן
תשע"ד (2013-14)

סמל קורס: 0-102-2-11, חדר ישיבות המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
שעות קבלה: יום ב' 8.30-9.30 או בקביעה מראש.
דואר אלקטרוני: sarith@bgu.ac.il

תאור הסמינר ומטרותיו:

כיצד משפיעות מדינות על תנאי וסיכויי החיים של תושביהן? מדוע מדינות מחלקות (ומחלקות מחדש) משאבים שונים (כגון בריאות, דיור, חינוך, גמלאות כספיות שונות) ומה היקף ואופני החלוקה? מה הן האמות המידה לכך? מה הייתה הפוליטיקה שעצבה את החלוקה מחדש? מי היו השחקנים השונים שהשתתפו בעיצוב הפוליטיקה של חלוקה מחדש? אילו קבוצות נהנות יותר, פחות או כלל לא מפירות החלוקה וכיצד זה משפיע על מיקומן המעמדי? מה הם מקורות שמהם שואבת המדינה משאבים וכיצד מקורות אלו מעצבים את אופני ואת הפוליטיקה של החלוקה מחדש? כיצד ומדוע משתנות תוכניות חברתיות?

שאלות אלו נוגעות ישירות לפעולה של המדינה כמדינת רווחה. מטרת הסמינר היא לבחון תיאוריות שונות אודות למהי מדינת רווחה, מה הם המקורות להתפתחותה ומה הם התנאים והמאבקים ההיסטוריים אשר השפיעו על עיצוב של מדינות רווחה שונות. במסגרת הסמינר נדון בסוגיות הבאות: 1-מה בין מדינה, רווחה וזכויות חברתיות?; 2- מהי מדינת רווחה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 170 }

וכיצד ניתן לאפיין ולזהות אותה?; 3- מה הם התנאים ההיסטוריים, המאבקים והסוכנים שעצבו את מדינות הרווחה?
4- כיצד מעצבות מדינת רווחה קטגוריות חברתיות ומבנה מעמדי, אתני ולאומי? 5- מה הן ההשלכות החלוקתיות של מדינת הרווחה? מה הן התוכניות השונות, וכיצד אפשר לאמוד את ההשלכות החלוקתיות שלהן? 6- מה הן התמורות שחלו במדינת הרווחה? האם מדינת הרווחה מובנית מחדש או שמא היא מצטמקת ונעלמת? וכיצד ניתן להבין תהליכים אלו?

מבנה הסמינר:

הסמינר יתקיים כסמינר לימוד ומחקר.
הלימוד: יתקיים במבנה של הצגות בכיתה, דיון סביבם והרצאה. כל סטודנט/ית יבחר פריט ביבליוגרפיה להצגה, יסכם אותו וישלח אותו שבועיים לפני ההצגה בכיתה. כל משתתפי/ות הסמינר יגיבו לסיכום באמצעות קבוצת דיון שתיפתח באמצעות מערכת ה-high learn.
אחרי ההצגה ננהל דיון סביב הסוגיות המרכזיות שעולות מהמאמר או מאמרים השונים.
המחקר: כל משתתף/ת יבחר נושא שעליו ירצה לנהל מחקר בהיקף קטן ובאופן עצמאי.
הנושא צריך להיות קשור למדינת הרווחה, וחייב לעבור אישור המרצה

חובות הסמינר:

השתתפות בפגישות של הסמינר היא חובה.
רפראט בכיתה
קריאה שוטפת משיעור לשיעור
כתיבת הצעת מחקר והגשתה בסוף הסמסטר הראשון –הגשת הצעת מחקר היא תנאי להמשך ההשתתפות בקורס
הצגת ההצעה והתקדמותה לקראת סוף הסמסטר השני
עבודה סמינריונית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון

{ 171 }

הרכב הציון:

השתתפות בדיוני הכיתה: 10%
הצגה בכיתה 15%
הצעת מחקר: 25%
עבודה סמינריונית: 50%

פריטים המסומנים בכוכבית הם פרטי חובה. יתכנו שינויים אחדים ברשימת הקריאה.

סדר נושאים ורשימת קריאה:

מדינה, זכויות ורווחה

*Orloff, Ann S. 2005. "Social Provision and Regulation: Theories of States, Social Policies, and Modernity." In: J. Adams, E. Clemens and A. S. Orloff (Eds.), **Remaking Modernity**. Durham, Duke University Press, Pp. 190-224.

מהי מדינת רווחה: משטרי מדיניות רווחה

*Gosta Esping Andersen. 1990. **The Three Worlds of Welfare Capitalism**. Cambridge, Polity Press, Pp. 9-78.

*Arts, Wil and John Gelissen. 2002. "Three Worlds of Welfare Capitalism or More?" **Journal of European Social Policy** 12, 2: 137-158.

הפוליטיקה של מדינת הרווחה:

3.1: הפוליטיקה המעמדית והמגדרית של מדינת הרווחה:

*Korpi, Walter. 1989. "Power, Politics, and State Autonomy in the Development of Social Citizenship: Social Rights during Sickness in Eighteen

OECD Countries Since 1930." **American Sociological Review**, 54, 3:309-328.

*Misra, Joya. 2003. "Women as Agents in Welfare State Development: A Cross National Analysis of Family Allowance Adoption." **Socio-Economic Review** 1: 185-214.

3.2: מדינת הרווחה כסוכן וכמוסד:

*Weir, Margaret and Theda Skocpol. 1985. "State Structures and the Possibilities for 'Keynesian' Responses to the Great Depression in Sweden, Britain and the United States." In P. Evans, D. Rueschemeyer, and T. Skocpol (Eds.), *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press, Pp. 107-163.

מדינת הרווחה, אזרחות חברתית וריבוד אתנו-מעמדי ומגדרי

*Jordan, Jason. 2006. "Mothers, Wives, and Workers: Explaining Gendered Dimensions of the Welfare State." **Comparative Political Studies**, 39, 9:1109-1132.

*Quadagno, Jill. 1994. **The Color of Welfare: How Racism Undermined the War on Poverty**. New York, Oxford University Press, Pp. 3-31..

ההשלכות החלוקתיות של מדינת הרווחה:

*Korpi, Walter and Joakim Palme. 1998. "The Paradox of Redistribution and Strategies of Equality: Welfare State Institutions, Inequality, and Poverty in the Western Countries." **American Sociological Review**, 63, 5:661-687.

*Hadas Mandel and Michael Shalev. 2009. " How Welfare States Shape the Gender Pay Gap: A theoretical and Comparative Analysis." **Social Forces** 87,4: 1973-1911.

הצטמקות או הבניה מחדש? משברים כלכליים, גלובליזציה ומדינת הרווחה:

6.1: גלובליזציה, מוסדות מקומיים ושינויים במדינת הרווחה

*Genschel, Philipp. 2004. "Globalization and the Welfare State: A Retrospective." **Journal of European Public Policy**, 11, 4:613-636.

*Annesley, Claire. 2003. "Transforming Welfare and Gender Regimes: Evidence from the UK and Germany." *Comparative European Politics* 1, 2: 129-29-47.

6.2: שינויים מבניים, סיכונים ופוליטיקת צרכים חדשים

*Lewis, Jane, Knijn, Trudie, Martin, Claude and Ostner, Ilona. 2009. "Patterns of Development in Work-Family Balance Policies for Parents in France, Germany, the Netherlands and the UK during the 2000s." In: Lewis, Jane: **Work-Family Balance, Gender and Policy**. Cheltenham, UK: Edward Elgar, Pp. 119-38.

6.3: שינוי והמשכיות בתחומים נבחרים

*Newman, Janet. 2004. "Modernizing the State: A New Style of Governance? In: Jane Lewis and Rebecca Saunder (Eds.), *Welfare State Change – Towards a Third Way?* Oxford, Oxford University Press, Pp. 69-88.

*Classen, Joachen. 2004. "Supporting Unemployed People: Income Protection and Activation." In: **Reforming European Welfare States-Germany and the United Kindgom Compared.** Oxford, Oxford University Press, Pp. 53-92.

*Jenson, Jane. 2009. "Lost in Translation: The Social Investment Perspective and Gender Equality." *Social Politics* 16,4: 446-483.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 176 }

תואר שני

"אוכל, תרבות וחברה בישראל"

סמינר מ"א

מרצה: ד"ר ניר אביאלי

סמסטר א'

יום ב' 10 - 12

שעת קבלה: יום ב' 9:00 - 10:00

טל. 08-6472075

דוא"ל: avieli@bgu.ac.il

נושא הסמינר: מהו אוכל ישראלי? כיצד אוכלים הישראלים? ומה ניתן ללמוד מכך על "הישראליות"? בקורס נדון בשאלות אילו ורבות נוספות תוך סקירת הגישות התיאורטיות השונות למחקר החברתי של אוכל, בהקשר הלאומי, האתני, הדתי, המגדרי והמעמדי בישראל. הסטודנטים ירכשו כלים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות שונות בישראל ויעסקו במחקר אמפרי עצמאי.

מבנה הסמינר: במהלך השעורים נדון ב תיאוריות המרכזיות בתחום האנתרופולוגיה של האוכל וננתח זירות קולינאריות שונות בישראל. התלמידים יתבקשו לקרוא מאמר עד שניים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 178 }

לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית. הסטודנטים יציגו בכיתה רפראטים על מאמרי הקריאה. במהלך הקורס נצפה גם בסרט ונקרא טקסטים מתחום הספרות היפה שעניינם אוכל ואכילה. לקראת אמצע הסמסטר נקיים סיור/סדנה בשוק העירוני של באר שבע. הסדנה תתקיים ביום ו' 29.11.13 (השתתפות חובה). לקראת סוף הסמסטר נקיים מפגשים מרוכזים בהם יציגו הסטודנטים את מחקריהם בכיתה ויתנהל דיון על כל עבודה. רשימת הקריאה לקראת מפגשים אילו תקבע ע"י הסטודנטים (אשר יחלקו שבוע מראש את המאמר אותו יש לקרוא לקראת השיעור שלהם). בשעור האחרון של הסמסטר (13.1.14) נקיים (בכפוף לאישור תקציבי) סדנת בישול בכפר העבריים בדימונה (14:00 – 19:00) – ההשתתפות חובה.

דרישות הקורס:

הסטודנטים יתבקשו להקפיד על נוכחות, קריאה שוטפת והשתתפות פעילה בשעורים (10%).

כל סטודנט יציג רפראט בכיתה על אחד מן המאמרים מרשימת הקריאה (10%)
הסטודנטים יבצעו מחקר אתנוגרפי (עבודת שדה המבוססת על תצפית משתתפת) בנושא האוכל הישראלי. יש לתאם איתי את נושא המחקר עד 5.12.11.

כל סטודנט יציג את מחקרו בכיתה, לאחר שחילק לשאר התלמידים מראש את חומר הקריאה שנבחר ללוות את הרצאתו. חומר הקריאה יתואם בין המציגים (20%).
בסוף הקורס יתבקשו התלמידים להגיש עבודה המסכמת את מחקרם (60%). ההנחיות המדויקות לכתיבת העבודה ימסרו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 179 }

מועדי השיעורים ורשימת הקריאה

21.10.13 שיעור פתיחה: אוכל כתופעה חברתית רב ממדית – מלחמות החומוס

28.10.13 שיעור שני: מאפייני המטבח הישראלי - "הגודל כן קובע"

טנא, ע. 2005. 'כך נבשל' בית בישראל: קריאה בספרי בישול משנות השלושים עד שנות
השמונים, בתוך קליינברג, ע' (עורך) בטן מלאה: מבט אחר על אוכל וחברה, ע"מ 92-130.

4.11.13 שיעור שלישי: אוכל והסדר החברתי - לאומיות בפיתה

קריאה:

Tuchman, G. and Levine, H.G. 1993. 'New York Jews and Chinese Food: The
Social Construction of an Ethnic Pattern'. *Journal of Contemporary
Ethnography*. 22, 3: 382-407.

Howell, S. 2003. Modernizing Mansaf: the Consuming Contexts of Jordan's
National Dish." *Food & foodways*, 11, 4: 215-243.

11.11.13 שיעור רביעי: הגישה המבנית - חדר האוכל בקיבוץ

קריאה:

Douglas, M. 1975. *Implicit Meanings*. Ch 16. "Deciphering a Meal"

Allison, A. (1991). Japanese Mothers and Obentos. *Anthropological Quarterly*
64(4)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 180 }

18.11.13 שיעור חמישי: הגישה ההתפתחותית לחקר האוכל

בשיעור זה ינתנו הנחיות לביצוע המחקר ולכתיבת הסמינר

קריאה: ליאורה גביעון, "חומוס-קוסקוס-סושי: אוכל ואתניות בחברה הישראלית", בתוך קליינברג, ע' (עורך) *בטן מלאה: מבט אחר על אוכל וחברה*, תל אביב 2005: 78-32.

Mintz, S. 1985. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*. Chapter 5: Eating and Being (pp.187-214). Oxford: Penguin Books.

25.11.13 שיעור שישי: צפיה בסרט *Make Hummus Not War* (שיעור ארוך + הרצאת מבוא: 14:00 - 16:00)

Hirsch, D. 2011. "Hummus is Best when it is Fresh and Made by Arabs": The Gourmetization of Hummus in Israel and the Return of the Repressed Arab. *American Ethnologist*, 38, 4: 617-630.

29.11.13 (יום שישי 9 – 13) שיעור שביעי: סיור בשוק העירוני בבאר שבע

קריאה:

Fanselow, F. S. 1990. The Bazaar Economy or How Bizarre is the Bazaar Really? *Man*, Vol. 25, No. 2, pp. 250-265

ב 2.12.13 לא יתקיים שיעור

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 181 }

9.12.13 שיעור שמיני: אוכל ומגדר – בשר, כוח וגבריות בצה"ל

קריאה:

Fiddes, N. 1991. *Meat: a Natural Symbol*. Ch. 6 The Power of Meat

Gefou-Madianou, E. 1992. Exclusion and Unity, Retsina and Sweet Wine: Commensality and Gender in a Greek Agrotwon. In Gefou-Madianou, E. (ed.) *Alcohol, Gender and Culture*. London and New York: Routledge.

16.12.13 שיעור תשיעי: הגלובליזציה של המטבח הישראלי

מרצה אורח: רפי גרוסגליק

קריאה:

Yunxiang, Y. 1997. "McDonald's in Beijing". in Watson, J.L. (ed). *Golden Arches East: McDonald's in East Asia*.

Ram, U. 2004. Glocommodification: How the Global Consumes the Local- McDonalds in Israel, *Current Sociology*, Vol 52, No.1

23.12.13 שיעור עשירי: אוכל והאחר - למה התאילנדים אוכלים כלבים?

קריאה:

Bourdieu, P. 1984. *Distinction*. Ch. 3 "The Habitus" only pp. 175-200

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 182 }

Avieli, N. 2012. Dog Meat Politics in a Vietnamese Town. *Ethnology*, 50, 1:
59-78.

שעורים 11 - 12: הצגת רפראטים בכיתה

לקראת כל שעור המציגים יבחרו מאמר לקריאה
המאמרים יחולקו בשעור שיקדים את הפרזנטציות

13.1.13 (יום חמישי 14:00 – 19:00): סדנת בישול בכפר העבריים בדימונה

"אוכל, תרבות וחברה בישראל"

סמינר מ"א

מרצה: ד"ר ניר אביאלי

הנחיות לכתיבת העבודה

תלמידי הקורס יגישו עבודה המבוססת על מחקר עצמאי כמטלה העיקרית של הקורס.
ציון העבודה מהווה 60% מן הציון הסופי בקורס.

דגשים:

עבודת שדה אתנוגרפית; הצגת התיאוריה הרלוונטית; ניתוח הממצאים לפי התיאוריה

היקף העבודה:

12 – 15 עמודים מודפסים ברווח כפול (לא פחות ולא יותר!)
העבודה תכתב לפי הכללים הנהוגים במדעי החברה (כללי ציטוט וכו')

מבנה העבודה:

פרק מבוא (כולל סקירה תיאורטית); פרק מתודולוגי; פרקי הצגת הממצאים, דיון וניתוח; פרק
סיכום; רשימה ביבליוגרפית

ביבליוגרפיה:

הרשימה תכלול לפחות 15 פריטים אקדמיים

ניתן להשתמש גם במקורות לא אקדמיים (ספרות, קולנוע, עיתונות) בנוסף ל 15 הפריטים האקדמיים לפחות 50% מן הפריטים האקדמיים יהיו עדכניים (לא יותר מעשר שנים)

מועד ההגשה: עד 30.9 (לתא הדואר שלי)

מבנה העבודה

1. שער העבודה

השער יכלול את שם העבודה, שם הקורס והחוג במסגרתם נכתבה, שם הכותב/ת, שם המרצה, מספר תלמיד/ה ותאריך הגשת העבודה.

2. תוכן העניינים

תוכן העניינים יבוא בעמוד נפרד אחרי שער העבודה. התוכן יכלול את כותרת הפרקים והסעיפים באותו סדר בו הם מופיעים בעבודה, בלויית ציון מספר העמוד בעבודה. הכותרות לפרקים אמורות לבטא את תוכן הפרקים, כך שתוכן העניינים מבהיר את מבנה העבודה.

3. מבוא

המבוא יהיה קצר ותמציתי ויכלול דיון בסעיפים הבאים:
הנושא הכללי בו דנה העבודה.
השאלה הספציפית בה עוסקת העבודה.

התיזה באמצעותה תטופל הבעיה המחקרית.
הסבר דרכי הניתוח של הסוגיות העולות בעבודה.
פרק זה אמור להוות בין 10% ל- 20% ממכלול העבודה.

סקירת ספרות: פרק אשר מציג את מה שנכתב עד היום בנושא. סקירת הספרות אינה "רשימת מכולת" ויש לארגן אותה לפי נושאים, גישות תיאורטיות וכו'. חשוב שסקירת הספרות תהיה עדכנית.
פרק מתודולוגי: פרק זה מציג את האופן שבו נערך המחקר ואת הרציונל לבחירת הגישה המתודולוגית המסויימת – מדוע נבחרה דווקא שיטה זו.

6. פרקי הניתוח

לפני כל פרק חייבת לבוא כותרת שתבטא את תוכנו ותהיה קשורה לשמות הפרקים הקודמים. כל פרק יעסוק בתת נושא ספציפי, כלומר ידון בסוגיה אחת המהווה חלק מן הנושא הכללי ומבהירה היבטים שונים של השאלה המחקרית בה עוסקת העבודה. כל פרק מתחיל בהצגה קצרה של הסוגיה בה הוא עוסק, ומסתיים בסיכום קצר של תוכנו. סיכום הפרק מראה כיצד הדיון שנעשה בפרק הבהיר את הסוגיה שהוגדרה בראשיתו ואת הקשר שלה עם השאלה העומדת בבסיס העבודה.

קיימת אפשרות להגדיר נושאי משנה בתוך הפרקים. במקרה כזה, צריכה להיות הבחנה צורנית בין כותרות הפרקים לבין כותרות הסעיפים המשניים. חשוב שיהיה מבנה פנימי הגיוני לכל פרק (מבנה אחיד ורציף, קשר בין החלקים, העדר קפיצות מנושא לנושא), ומעבר הגיוני מן הסיכום של פרק אחד לפתיחתו של הפרק הבא אחריו. לקורא/ת העבודה צריך להיות ברור הקשר בין הפרקים, וכיצד פרק אחד מוביל לזה שאחריו.

7. סיכום ומסקנות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 186 }

לכל עבודה צריך להיות פרק סיכום המופיע בסוף העבודה. על הסיכום להראות כיצד העבודה בכללותה מבהירה את שאלת העבודה שהוצגה במבוא. הסיכום צריך להיות ממצא ובהיר. עליו לכלול הצגה ודיון במסקנות העבודה, הן מבחינת הנושא הספציפי של העבודה, והן מבחינת המשמעות האנליטית הכללית של הנושא.

פרק הסיכום אינו תקציר של העבודה, אלא טקסט אשר מוסיף משהו על תוכן הפרקים הקודמים, עושה אינטגרציה ביניהם ומראה לקורא כיצד תרמו פרקי הניתוח השונים להבנת הנושא העבודה.

רצוי להצביע בסיכום על נקודות ביקורת על הספרות הקיימת בתחום, כגון שאלות שאינן זוכות למענה במסגרת הספרות הקיימת, אי התאמה בין החומר האמפירי לתיאוריה, תחומים שלא זכו למחקר מספק, וכד'

כמו פרק המבוא, פרק זה אמור להוות בין 10% ל- 20% ממכלול העבודה.

8. כללי ציטוט

כתיבה אקדמית מבוססת על שני עקרונות: הסתמכות על המחקר הקיים והבאת דברים בשם אומרם. ציטוט מחקרים קודמים מהווה הכרה בעבודתם של אחרים. להכרה זו, מעבר להיותה הוגנת (כי ללא הכרה זו-מדובר בגניבת פרי מחקרם של אחרים), יש שתי מטרות. ראשית, היא עשויה לחזק את טענת הכותב כי היא מראה שחוקרים אחרים, שמחקרם עמד במבחן הפרסום, טענו טענות דומות. שנית, ציטוט מאמרים קודמים מאפשר ביקורת עליהם ובכך ומצביע על תחומים בהם יש צורך בחקירה נוספת ובניתוח נוסף, שהוא פרי עבודתו העצמאית של החוקר.

בעבודתכם יש להשתמש בכללי הציטוט הנהוגים במדעי החברה

9. הערות שוליים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 187 }

הערות שוליים יופיעו, במידת הצורך, בסוף העבודה, אחרי הסיכום, או בתחתית העמודים הרלבנטיים. ההערות כוללות נקודות צדדיות שברצון הכותב/ת להעיר, אך אינן חיוניות לגופו של העניין שבדיון. לכל הערה נלווה מספר. חשוב להקפיד שמספור ההערות יהיה שוטף ועקבי לאורך כל העבודה.

10. רשימה ביבליוגרפית

הרשימה הביבליוגרפית תופיע בסוף העבודה על פי סדר הא"ב של שמות המשפחה של המחברים. יש לערוך שתי רשימות נפרדות לפריטים בעברית ולפריטים בלועזית. אם למחבר אחד יש מספר פריטים ביבליוגרפים, סדר ההופעה ברשימה יהיה לפי סדר שנות הפרסום.

יש להגיש את העבודה הסופית מודפסת ברווח כפול ושוליים רגילים

מבט אנתרופולוגי על ארגונים

Organizations from an Anthropological Perspective

מרצה: ד"ר דפנה שיר-ורטש dafnash@bgu.ac.il. שעות קבלה: יום ב' ב-10:15, בתיאום מראש.

מועד ומיקום ההרצאות: יום ב', 8:30-10:00.

דרישות קדם: מבוא לאנתרופולוגיה

קורס זה בוחן את הקשר בין תרבות לארגון, ובין תרבות ארגונית לאנתרופולוגיה. התנהגות ארגונית (Organizational Behavior) מהווה תחום חדש יחסית, אשר, אולי במפתיע, נוצר במקור גם על-ידי אנתרופולוגים. אך בשלב מסוים, שני התחומים נפרדו, והמחקר הארגוני איבד קשר עם האיכויות המהותיות של אנתרופולוגיה. מטרת הקורס הינה להצביע על היתרונות אשר יכולים לנבוע מהחיבור המחודש בין המחקר הארגוני ואנתרופולוגיה. באמצעות קריאה ודיון בנושאי מפתח, יסקרו אופני חשיבה בנוגע לארגונים בעבר וכיום, יחקרו תפיסות ארגוניות בתרבויות שונות בעולם, יבחנו דרכים בהן אנתרופולוגים הבינו ארגונים ותרמו לשגשוגם, ותידון תרומת שיטות המחקר האנתרופולוגיות לסוגיות כמגדר, אופני ניהול, יחס ללקוחות וסוגיות אתיות במחקר ארגוני.

שקלול הציון	אופן מילוי הדרישות	דרישות הקורס
10%	במהלך השנה	הנחיית שיעור (class facilitation)
20%	במהלך השנה	פרזנטציה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 189 }

מטלות הקורס:	70%	להגשה בסוף השנה	עבודה מסכמת
--------------	-----	-----------------	-------------

*** יש להקפיד על כללי הציטוט האקדמיים המקובלים בעבודה.
*** המרצה שומרת לעצמה את הזכות להוסיף עד חמש נקודות לציון הסופי עבור השתתפות פעילה בשיעורים ובדיונים.

קוד ההתנהלות בקורס: השתתפות בקורס כרוכה באחריות של הסטודנט/ית לקחת חלק פעיל בשיעורים, לבצע את המשימות והמטלות משיעור לשיעור, ולקרוא את הביבליוגרפיה ואת החומר משיעור קודם כהכנה לקראת השיעור. על הסטודנטים להימנע במהלך השיעורים מכל פעולה שגורמת להסחת הדעת שלהם, של חבריהם או של המרצה, כגון: איחורים, מענה לטלפונים, משלוח הודעות טקסט (SMS), גלישה באינטרנט ויציאה במהלך השיעור.

ביבליוגרפיה:

Jordan, Ann T.

2003 *Business Anthropology*. Chapter one: A History of Anthropology in Western Organizational Life. Prospect Heights, IL: Wave land Press. Pp. 9-19.

Britan, Gerald M., and Ronald Cohen

1980 Toward an Anthropology of Formal Organizations. In *Hierarchy and Society*. G.M. Britan and R. Cohen, eds, Pp. 9-30. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.

Martin, Joanne

2002 *Organizational Culture: Mapping the Terrain*. Thousand Oaks, CA: Sage. Chapter 3: Pieces of the Puzzle: What is Culture? What is not Culture?, pp.55-92.

Batteau, Allen

2000 Negations and Ambiguities in the Cultures of Organization. *American Anthropologist* 102: 726-740.

Jordan, Ann T.

2003 *Business Anthropology*. Prospect Heights, IL: Wave land Press. Chapter 2: Techniques for Conducting Fieldwork for Business Organizations, pp. 20-38.

Schwartzman Helen B.

1993 *Ethnography in Organizations*. Newbury Park: Sage. Pp. 52-73.

קונדה, גדעון

2000 מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק. ת"א: חרגול. פרק שלוש. עמודים 63-73, 90-93, 104-106.

Curtis, Donald

1994 Owning without Owners, Managing with few Managers: Lessons from Third World irrigators. In: *Anthropology of Organizations*. Wright, S., ed. London: Routledge.

Metcalf, C.J. and Briody, E.K.

1995 Reconciling Perceptions of Career Advancement with Organizational Change: A Case from General Motors. *Human Organization*. 54: 417-429.

Pringle, Rosemary

1994 Office Affairs. In: *Anthropology of Organizations*. Wright, S., ed. London: Routledge.

ויס, מאירה

1995 אם, אחות וחיילת: זכרונות ממלחמת המפרץ. *תיאוריה וביקורת* 7, עמ' 235-245.

Brannen, Mary Yoko

1998 Negotiated culture in Binational contexts. *Anthropology of Work Review* XVIII(2 & 3), pp. 6-14.

Prasad, A. and Prasad, P.

2003 The empire of organizations and the organization of empires: Postcolonial considerations on theorizing workplace resistance. In: *Postcolonial Theory and Organizational Analysis: a critical engagement*, Prasad, Anshuman, ed. New York : Palgrave Macmillan, 2003. Pp. 95-120.

Hamada, Tomoko

1995 Inventing Cultural Others in Organizations. *Journal of Applied Behavioral Science* 31 (2) Pp. 162-185

Collins, J.

1994 Disempowerment and Marginalization of Clients in Divorce Court Cases. In:
Anthropology of Organizations (ed.) S. Wright. London: Routledge.

Jordan, Ann T.

2003 *Business Anthropology*. Prospect Heights, IL: Wave land Press. Chapter
5: Marketing and Consumer Behavior, pp. 63-74.

Jordan, Ann T.

1994 Introducing the Concept: Organizational Culture, the Anthropological
Approach. *National Association for the Practice of Anthropology Bulletin* January
1994, Vol. 14, No. 1, pp. 11-16.

Aquilera, F. E.

1996 Is Anthropology Good for the Company? *American Anthropologist* 98: 735-742.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

{ 193 }

פירוט תוכן השיעורים

סמסטר א':

תאריך	נושא ההרצאה	קריאה
21/10	מהי אנתרופולוגיה ארגונית? רקע וסקירה היסטורית	Jordan, Ann T. – Ch. 1 Britan, Gerald M., and Ronald Cohen
28/10	סרט: מהומה במשרד	
4/11	תרבות ארגונית: על הקשר בין תרבות לארגון	Martin, Joanne
11/11	תרבות ארגונית במבט ביקורתי	Batteau, Allen
18/11- 25/11	"לעשות" אתנוגרפיה: השימוש במתודולוגיה האנתרופולוגית בחקר ארגונים	Jordan, Ann T. – Ch. 2 Schwartzman Helen B.
2/12-9/12	כוח ויחסי שליטה בארגון	קונדה, גדעון Curtis, Donald Prasad, A. and Prasad, P.
16/12	לקראת הפרזנטציה – הוראות והדרכה	
23/12	שינוי ארגוני	Metcalf, C.J. and Briody, E.K.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 194 }

מקרי בוחן במחקר אתרופולוגי של ארגונים - פרזנטציות	30/12-13/1
---	------------

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

{ 195 }

סמסטר ב':

תאריך	נושא ההרצאה	קריאה
3/3	סרט: נערה עובדת	
10/3-17/3	מגדר בארגונים	וייס, מאירה Pringle, Rosemary
24/3-31/3	ארגונים בין-תרבותיים	Brannen, Mary Hamada, Tomoko
7/4+28/4	מקרי בוחן במחקר אנתרופולוגי של ארגונים - פרזנטציות	
12/5-19/5	רב-תרבותיות: על העצמת עובדים ויחס ללקוחות	Collins, J. Jordan – Marketing and consumer behavior
26/5-2/6	סוגיות אתיות בחקר ארגונים	Jordan – Introducing the Concept
9/6	מקרי בוחן במחקר אנתרופולוגי של ארגונים – פרזנטציות	
16/6	האם אנתרופולוגיה "טובה" למחקר ארגוני? - דיון וסיכום	Aquilera, F. E.

מחקרי פוליטיקה ביקורתיים

ד"ר לב גרינברג

זהו קורס מתקדם אודות מחקרים של פוליטיקה ביקורתית. מחקרים אלה הם רב-תחומיים, נעשים מתוך פרספקטיבה היסטורית השוואתית. מחקרים מניחים כי בחברה קיימים קונפליקטים והזירה הפוליטית היא מישור של מאבק, עימות והכרעה. הקורס ידון במושגים פוליטיים מרכזיים - סמכות, עוצמה וכוח -, ובתופעות היסטוריות בעלות זיקה הדדית - מדינה, לאומיות ודמוקרטיה, ומנגנוני שליטה דיסקורסיביים וצבאיים. לבסוף הוא בוחן את הפוליטיקה כמרחב להכלת קונפליקטים ומגבלותיה לנוכח תנועות מחאה. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה, נדרשת נוכחות והשתתפות בכיתה. יש בו שתי מטלות: הצגת ספר וכתובת עבודת רפרט בת 15 עמודים בסוף הסמסטר. הספרים שניתן להציג בכיתה על ידי התלמידים מסומנים ב-*, התלמידים מחויבים לקרוא לקראת השיעור את העמודים או הפרקים של הספר המופיעים ברשימה.

רשימת נושאים וביבליוגרפית

1. מבוא: כוח, סמכות, זכויות

1. C.W. Mills, "On Politics" in *The Sociological Imagination*, Penguin Books.
2. Hanna Arendt, *Between Past and Future*, Meridian Books (Ch. 3).
3. Tilly, C. "Where rights come from?" in Skocpol, T. (ed) *Democracy, Revolution and History*, Ithaca: Cornell UP.

2. מדינה, אלימות וצבא

4. Mann, M. (2005) *The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing*, New York, NY: Cambridge University Press (Ch. 3).
5. Tilly C. (1985) "War Making and State Making as Organized Crime", in Evans P., Rueschemeyer D. and Skocpol, T. (eds.) *Bringing the State Back In*, New York: Cambridge University Press.

* 6. פאנון, פ. (2006) *מקוללים עלי אדמות*, בבל.

3. לאומיות ואתניות

- * 7. Gellner, E. (1983) *Nations and Nationalism*, Ithaca, New York: Cornell University Press.
- * 8. Anderson, B. (1991) *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Revised Edition ed. London and New York: Verso.
- * 9. Brubaker, R. (1996) *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe*, London: Cambridge UP.
- * 10. Chatterjee, P. (1993) *The Nation and its Fragments, Colonial and Post-Colonial Histories*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

4. דמוקרטיזציה, מרחב פוליטי ומחאה

- * 11. Moore, Barrington, Jr. (1966) *Social Origins of Dictatorship and Democracy*. Penguin Books: Harmondsworth. Chapters 7-8, pp. 413-452.

- * 12. Rueschemeyer, D., Stephens, E.H and J. Stephens. (1992) *Capitalist Development and Democracy*. University of Chicago Press: Chicago. Chapter 7, pp. 269-302.
- * 13. Tarrow, S. (1998) *Power in Movement*, Cambridge: Cambridge University Press.
- * 14. Stepan, A. (2001) *Arguing Comparative Politics*, New York: oxford University Press
- * 15. Grinberg, L.L. (2010) *Politics and Violence in Israel/Palestine*, London: Routledge.
- * 16. Grinberg, L.L. (2012) *Mo(ve)ments of Resistance: Israel's Political Economy*. New York: Academic Studies Press.

מיגדר וארגונים

(102-2-0067)

דר' ניצה ברקוביץ

יתכנו שינויים קלים ברשימת המאמרים

מטרת הקורס

מטרתו של הקורס לשלב ניתוח סוציולוגי של מיגדר בחקר ארגונים. וזאת על מנת הן להבין טוב יותר את המתרחש בארגון והן את מערכת היחסים בין המינים. ההנחות המרכזיות עליו מתבסס הקורס הן: א. הארגון הפורמלי הינו אחת הזירות החשובות בהן נוצרים ההבדלים ואי שיוויון בין המינים ולכן יש לחקור תהליכים ומבנים ארגוניים על מנת להבין את הסדר המיגדרי הקיים בתקופתנו. ב. בחינת ארגונים כמוסדות המשקפים, מכוננים ונבנים על גנדר מוסיפה נדבך בסיסי להבנת הארגון.

בין הנושאים שנעסוק בהם במהלך הקורס: אי שוויון בשכר, אי שוויון בקידום, המשמעות וההשלכות של קיומם של "מקצועות נשיים" ו"מקצועות גבריים", נתמקד במקצוע הניהול ונרחיב לגבי משפחה ועבודה. מבחינה תיאורטית נשים את הדגש על המעבר מתפיסה של הבדלים בין המינים ותפקידי מגדר (sex roles or gender roles) הרואה במגדר מאפיין של פרטים הרוכשים את עמדותיהם המגדריות בתהליכי סוציאליזציה לתפיסה הרואה במגדר מבנה חברתי או משטר חברתי (gender regime) המבוסס על יחסי כוח ושליטה ואשר מגולם בתהליכים ובפרקטיקות הארגוניות. מכאן שיש לדבר על gendered organizations ולבחון כיצד מגדר פועל יחד עם מבני כוח אחרים בחברה (גזע, מעמד אתניות) שביחד יוצרים משטרי אי שוויון (inequality regimes).

על סמך התיאוריות הגישות השונות נאתר **מסגרות חשיבה לקידום שוויון בארגונים'**
ונצביע על השינוי הארגוני המשתמע מכל אחת מהן. כמו כן נעמוד על הסתירות
והמכשולים העומדים בפני ישום תכניות שמטרתן להביא ליותר שוויון בארגון ו.

דרישות הקורס:

1. קריאת המאמרים כפי שיצוין בכיתה והשתתפות בדיונים בכיתה.
3. המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת עבודה אמפירית על נושא לפי בחירתכם ואשר תתייחס לחומרים ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.
- (א). יש לקבל אישור על הנושא לקראת סוף סמסטר א'. בשיעור הראשון של סמסטר ב' יש להגיש "הצעת מחקר" קצרה (1-2 עמודים) לפי הנחיות שייתנו בכיתה ובהתאם לפורמט שיהיה באתר הקורס.
- (ב) הצגת העבודה (הנושא, שאלות המחקר וממצאים ראשוניים) בפני הכיתה במהלך סמסטר ב' לצורך קבלת משוב ודיון משותף בבעיות הנוגעות למחקר.
- (ג) הגשת העבודה הסופית בשני עותקים בתאריך שנקבע על ידי הפקולטה.

מהלך סמסטר א' וחלקו הראשון של סמסטר ב' יוקדשו להרצאות, לדיונים במאמרים ולפרזנטציות. חלקו השני של סמסטר ב' יוקדש למפגשים של הדרכה אישית, להצגת העבודות ולדיונים בהן.

שימו לב, רשימת הקריאה כוללת קריאות חובה ורשות. מאמרים אלה יהיו לכם לעזר בעת כתיבת העבודה.

סקירות

דפנה יזרעאלי. 1999. "המיגדור בעולם העבודה" מתוך: ד. יזרעאלי, א. פרידמן, ה. דהאן
קלב, ח. הרצוג, מ. חסן, ח. נוה וס. פוגל-ביז'אוי (עורכות) *מין מיגדר פוליטיקה*. הקיבוץ
המאוחד, קו אדום. עע' 167-215.

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רוזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון
העבודה". מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. בעריכת ניצה ינאי
ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. עע' 119-188.

חלק א': אי שוויון ואפלייה בין גברים ונשים בעבודה

חקר אי שוויון ואפלייה בשוק העבודה

הברפלד יצחק. 1990. "אפליית נשים בישראל בתחום השכר: מסגרת מושגית, שיטות
מחקר, ממצאים ומגמות" מתוך: גלוברזון, גלין ורוזנשטיין (עורכים). *משאבי אנוש ויחסי
עבודה בישראל*. עע' 313-325.

Coverman, Shelley. Sociological Explanations of Male- Female Wage Gap:
Individualist and Structuralist Theories. In *Women Working*, edited by
Stromberg and Harkess. Mayfield. Pp.101-115.

חקר אי שוויון ואפלייה בארגונים

Reskin, Barbara and Debra B. McBrier. 2000. "Why not Ascription?
Organizations' Employment of Male and Female Managers." *American
Sociological Review*, 65:210-233.

Peterson, Trond and Ishak Saporta. 2004. "The Opportunity Structure for Discrimination." *American Journal of Sociology*, 108(4):852-901

הפרדה עיסוקית ותפקידית – "עיסוקים נשיים" ו"עיסוקים גבריים"

Reskin, Barbara. 1993. "Sex Segregation in the Workplace" *Annual Review of Sociology*. 19:241-270.

אורי הולצמן ודפנה יזרעאלי. 2000. "הכניסה הדיפרנציאלית של נשים להתמחויות ברפואה בישראל." *בקורת ופרשנות*, 34: 65-90.

Tolich, Martin and Celia Briar. 1999. "Just Checking it Out: Exploring the Significance of Informal Gender Divisions amongst American Supermarket Employees" *Gender, Work and Organization* 6(3).

Williams, Christine. 2000. "The Glass Escalator: Hidden Advantages for Men in 'Female' Professions." In: M. Kimmel (ed.) *The Gendered Workplace*," Pp. 294-310

Henson, Kevin and Jackie K. Rogers. 2001. "Why Marcia You've Changed!" Male Clerical Temporary Workers Doing Masculinity in a Feminized Occupation." *Gender & Society* 15(2):218-238.

חלק ב: מתפקידי מין והבדלים בין המינים למבנים מוטי מגדר ומבני מגדר

חנה הרצוג. "מיגדר". 2006. בתוך: אי/שוויין בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

Risman, Barbara J., and Georgiann Davis. 2013. "From sex roles to gender structure." *Current Sociology*

West and Zimmerman. 1991. "Doing gender." From: *The Social Construction of Gender*, edited by Lorber and Farrell. Pp. 61-72 .

**מגדר כתוצר של מבנה הזדמנויות בארגון או ארגונים מוטי מגדר
(Kanter vs. Acker)**

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "הבדלים בין המינים ומבנה הזדמנויות" ע' 125-131

Kanter, Rosabeth. 1977. "Opportunity." In: *Men and Women of the Corporation*. Basic Books. Pp. 129-163

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "ארגונים מוטי מגדר" ע' 134-140.

Acker, Joan. 1992. "Gendering Organizational Theory" in Mills and Tancred (eds.) *Gendering Organizational Analysis*. Sage Pub. Pp. 248-60.

Williams, Christine L., Chandra Muller, and Kristine Kilanski. 2012. "Gendered Organizations in the New Economy." *Gender & Society* 26.4: 549-573.

Acker, Joan. 2006. "Inequality Regimes Gender, Class, and Race in Organizations." *Gender & Society* 20.4 (2006): 441-464.

מסגרות חשיבה לקידום שוויון בארגונים – על איזה שינוי אנחנו מדברים?

Kalev, Alexandra. 2009. Cracking the Glass Cages? Restructuring and Ascriptive Inequality at Work. *American Journal of Sociology*, 114(6): 1591–1643

Kalev, Alexandra, [Frank Dobbin](#) and [Erin Kelly](#). 2006. Best Practices or Best Guesses? Assessing the Efficacy of Corporate Affirmative Action and Diversity Policies. *American Sociological Review*. 71 (4): 589-617.

Kolb, Deborah, et.al. 2008. Making Change: A Framework for Promoting Gender Equity in Organizations. In: Reader in Gender, Work and Organization. Edited by Ely et.al. pp. 10-15.

כוחם של מספרים – רוב, מיעוט, מיגדר ואי שוויון בארגונים

רוזבט מוס קנטר. 1977. "מספרים: מיעוט ורוב" מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. מקראה. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "כמה אנחנו?" ע' 147-154

Ely Robin. 1995. "The Power in Demography: Women's Social Constructions of Gender identity at Work" *Academy of Management Journal* 38(3): 589-634.

Kanter. 1977. "Contribution to Practice", "Number Balancing strategies." In: *Men and Women of the Corporation*. Pp. 65-267, 281-284

גבריות בארגון: מנהלים/מנהלות

Rosabeth Kanter. 1977. "Managers." In: *Men and Women of the Corporation* Basic Books. Pp. 47-68.

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" - "מנהלים/ות? גבריות ואי ודאות ארגונית" 155-162

Collinson, David, and Jeff Hearn. 1994. "Naming Men as Men: Implications for Work, Organizations and Management." *Gender, Work and Organization* 1:2-21

Davies-Netzley, Sally Ann. "Women above the Glass Ceiling Perceptions on Corporate Mobility and Strategies for Success." *Gender & Society* 12.3 (1998): 339-355

יזרעאלי דפנה. "מנהלות בישראל" מתוך: נשים הכוח העולה: קידום נשים בעבודה- ניפוך "תקרת הזכוכית." ע' 56-75.

מרכז מהות. 2009. מנהלות על רצפת המכירה. חיפה

Carter, Nancy and Christine Silva. 2010. *Pipeline's broken promises*. Catalyst report.

דוח קטליסט 2012. *נשים מובילות בעסקים*. דו"ח המפקד הישראלי השני לשנת 2011, יצוג נשים בחברות מדד ת"א 100.

קרן דדיה. 2011. "לכודים ברשת" רשת חברתית: משאב או כלוב מזהב? עבודת מ.א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון.

פרטי וציבורי, משפחה ועבודה - "ארגונים ידידותיים למשפחה" ו/או "מדיניות ידידותית למשפחה"

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "רעיית המנהל", עע' 162-173

* הרצוג חנה. 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי" מתוך: *נשים ריאליות*. מכון ירושלים לחקר ישראל. עע' 26-35

שיחה עם ד"ר מיכל פרנקל, מתוך התכנית "אפקט הפרפר". (החל מהדקה ה 12).

<http://www.youtube.com/watch?v=UGKH-Jr3GBM>

דפנה יזרעאלי. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל" *האשה ביהדות, סדרת דיונים מס' 7*. בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. עע' 3-16.

מיכל פרנקל. 2010. (2008) "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

מיכל פרנקל. 2011. *מדיניות שלוב עבודה משפחה- ממצאים מארגונים בינלאומיים, מדינות ומעסיקים*. משרד התמ"ת, מחקר וכלכלה

Glass J. And S. Estes. 1997. "The Family Responsive Workplace" *Annual Review of Sociology* 23:289-313.

Kvande, Elin. "Work-life balance for fathers in globalized knowledge work. Some insights from the Norwegian context." *Gender, Work & Organization* 16.1 (2009): 58-72.

Sullivan, Cath and Suzan Lewis. 2001. "Home-Based Telework, Gender, and the Synchronization of Work and Family:" *Gender, Work and Organizations*, 8(2).

Nicole W. Biggart. 1989. "Family, Gender and Business." In: *Charismatic Capitalism*. Pp. 70-97.

צפייה בסרט *Tupperware!* (60 ד')

לסיכום:

על המורכבות והאתגרים (הבעייתיות והמכשולים) הכרוכים בהתערבות פמיניסטית להביא לשינוי בארגונים

Blum, Linda, and Vicki Smith. 1988. "Women's mobility in the corporation: A critique of the politics of optimism." *Signs* 13.3: 528-545.

Dobbin, Frank, Soohan Kim, and Alexandra Kalev. "You Can't Always Get What You Need Organizational Determinants of Diversity Programs." *American Sociological Review* 76.3 (2011): 386-411.

מתוך: Organization 2000 7(4)

Beyond armchair feminism: applying feminist organization theory to organizational change

Hearn. On the complexity of feminist intervention in organizations

Acker. Gendered contradictions in in organizational equity projects

אוניברסיטת בן גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

מניעת הונאה אקדמית (פלגיאריזם): כללי "לא תעשה/י"

בנוסף לכללי הכתיבה וכללי האיזכור והציטוט הנהוגים והרישום הביבליוגרפי של מקורות הספרות (ספרים וכתבי עת) ומקורות אלקטרוניים (אינטרנט) אין לבצע את הדברים מהבאים:

העתקה של חלקים מעבודה אחרת, מספר או ממאמר.
העתקה או קנייה של עבודה מלאה או חלקים ממנה.
העתקה של מעבר ל 100 מילים מכל מקור שהוא, גם אם יוצגו כציטוט, אלא אם כן התקבל אישור מהמרצה או מהמתרגל/ת.

כל אלו יחשבו להונאה אקדמית (plagiarism) שפירושה גניבה של מידע, רעיון או תוכן של אחרים והצגתו/הצגתם כאילו היה/היו של הכותב/ת.

עבודה שימצא בה חשד לעבירה כזו צפויה להיפסל והקורס צפוי להיפסל והנושא יועבר לטיפול בועדת משמעת שם צפויה גם השעיה מהלימודים.

כל סטודנט/ית יצרף לכל עבודה שכתב/ה מסמך בו הוא/היא מצהיר/ה על יושר אקדמי. המסמך קרוי "הצהרת יושר" והוא מצוי תחת "טפסים" באתר המחלקה.

נצרויות ותרבויות – מבטים אנתרופולוגיים

קורס בחירה במגמה לאנתרופולוגיה – לתואר שני
יום שני, 16-18

מרצה: ד"ר ג'קי פלדמן.

טלפון ומייל: 08-647-2083, jfeldman@xmail.bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ב' 11-12. בנין 72 חדר 382.

תיאור הסמינר:

הנצרות היא הדת הנפוצה ביותר בעולם. תפיסות עולם נוצריות עיצבו את תרבות המערב ואת תפיסות המודרנה והקדמה. בעצם, הנצרות היא אחד הכוחות הגלובליים החשובים ביותר בהיסטוריה כולה.

במהלך רוב הסמסטר הראשון, הסמינר יניח תשתית להבנת הנצרות, באמצעות קריאה בברית החדשה וניתוח היסטורי-חברתי של תופעות מפתח ביסודותיה של הנצרות, בהתפשטותה באימפריה הרומית ובמיסוד הכנסייה. במהלך הסמסטר, סטודנטים יתבקשו לקרוא כמה מספרי הברית החדשה וספרים המסכמים את הנצרות בהוצאת האוניברסיטה המשודרת והאוניברסיטה הפתוחה, בכדי ליצור מצע ידע בסיסי משותף.

בהמשך, ננתח מספר סוגיות עכשוויות בנצרויות שונות הבאות במגע עם תרבויות שונות. נתמקד בקשר בין אמונה לפרקטיקה כפי שהוא מתבטא במפגש הקולוניאלי/ מסיונרי, בהמרת דת, בקשרים בין נצרות ללאומיות, ובשינויים בנצרות המערבית בעידן גלובאלי. חלק נרחב יעסוק בנצרות אוונגלית וכריזמטית.

ההרצאות ילוו בשני סיורים הכוללים ביקורים במקומות קדושים, השתתפות בטקסי עליות לרגל, ובמפגשים עם אנשי דת נוצריים.

מטלות וחובות:

הסמינר מבוסס על השתתפות פעילה (כולל סיורים), שיחה ודיאלוג, כולל הצגת נושא אחד בכיתה. העבודה העיקרית היא עבודה סמינריונית המבוססת על תצפיות וראיונות עם בני קהילה נוצרית עכשווית. הנושא ייבחר בהתייעצות איתי במהלך הסמסטר הראשון, ותוגש תכנית מחקר מורחבת בפתיחת הסמסטר השני. במהלך החלק השני של הסמסטר השני יציג כל סטודנט את המחקר שלו בתהליך בעל פה ובסיכום בכתב. סטודנטים יתבקשו לקרוא את תכניות המחקר במודל ולהגיב בכיתה, כך שהתוצר הסופי ישקף גם את מה שנעשה ונלמד בכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 212 }

דרישות הקורס ומבנה הציון:

1. נוכחות והשתתפות פעילה בכיתה (כולל קריאת המאמרים) + הצגת נושא אחד בכיתה: 10 אחוז
2. דו"חות ניתוחיים של שני הסיורים: 10 אחוז
3. הצגת נושא הסמינר - שלד המחקר + הצגת עבודה בתהליך (בע"פ ובכתב):
15 אחוז
4. עבודה סמינריונית: 65 אחוז

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

{ 213 }

יהיו שינויים בפרטי הביבליוגרפיה ובחלק מהנושאים בהמשך!

סמסטר א'			
מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה
1	21.10	מבוא – למה חשוב לחקור נצרות? מהי גישה אנתרופולוגית לנצרות? מבנה הברית החדשה. מבנה הקורס וחובות.	נא לרכוש ולהתחיל לקרוא את הברית החדשה
2	28.10	ישוע על רקע תקופתו: האימפירה הרומית ויהדות בית שני	דוד סתרן ² , קומראן וראשית הנצרות (רשות) הבשורה על פי לוקס, (כולו) קליינברג ³ פרק ב: 17-27. ואלה 25-51
3	4.11	הציפייה המשיחית, האכזבה והתגובה	מעשי השליחים ⁴ , Fredriksen, הבשורה על פי יוחנן, פרקים 1-5, Fredriksen 18-26.

² דוד סתרן, קומראן וראשית הנצרות, בתוך מגילות מדבר יהודה: ארבעים שנות מחקר, מגן ברושי ואחרים עורכים, מוסד ביאליק, ירושלים.

³ קליינברג, אביעד, הנצרות – מראשיתה עד הרפורמציה, אוניברסיטה משודרת, תל-אביב, 1995.

⁴ Fredriksen, Paula. 1988. *From Jesus to Christ: The Origins of the New Testament Images of Jesus*, Yale: New Haven and London, 1988

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א)
 תואר שני

{ 214 }

Gager, Kingdom and Community ⁵ , CH. 4			
איגרת על הרומיים???, קליינברג פרק ג: 28-38, לימור ⁶ , 30-52 ואלה, 52-66	פאולוס, מרכזיות ההמרה והאמונה, והתפשטות הנצרות בעולם ההליניסטי	11.11	4
קליינברג, פרק ד: 38-48, פרק ה: 49-57 ואלה, 67-79. Pagels, Gnostic Gospels ⁷ , xi-xx, xxvii-xxix; 33-56	התפתחות הסמכות בכנסייה – מפאולוס ועד קונסטנטינוס. קנוניזציה והריסיס.	16.11	5
	לא יתקיים שיעור	25.11	6
J Z Smith, Map is not Territory ⁸ , 109-119; To Take Place ⁹ , Ch 4, ואלה 119-138. לימור, 84-96.	התפתחות מקומות קדושים בנצרות	2.12	7
	הנזירות כאידיאל דתי סרט: Brother Sun/ Sister Moon	9.12	8

⁵ Gager, John. 1975. *Kingdom and Community, Kingdom and Community: The Social World of Early Christianity*. Princeton: Princeton University Press.

⁶ אורה לימור, ראשיתה של אירופה, כרך א', האוניברסיטה הפתוחה, רעננה, תשס"ה.

⁷ Pagels, Elaine. *The Gnostic Gospels*, New York: Vintage, 1981.

⁸ Smith, Jonathan Z. *Map is not Territory*, Leiden: Brill, 1978, pp. 109-119.

⁹ Smith, Jonathan Z. *To Take Place: towards Ritual in Religion*, Chicago: Chicago University Press, 1987.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

{ 215 }

אליאב-פלדון ¹⁰ . Max Weber, Protestant Ethic ¹¹ , 47-56, 87-92 in Lambek, 50-60. Ruel ¹² , Christians as Believers	הפילוגים בכנסייה, התפתחות הכנסייה בימה"ב, הרפורמציה הפרוטסטנטית	16.12	9
ספר התפילות הרומי קאתולי/ פרוטסטנטי Mauss ¹³ , On Prayer, 12-13, 21-37, 49-57	תפילה: שיחה עם אחד הכמרים הנוצריים	23.12	10
התאריך עלול להשתנות!	תפילת חג המולד באחת הקהילות הנוצריות	24.12	סיור
גירץ, דת כמעריך תרבותי ¹⁴ . Saunders, Transformations of Christianity ¹⁵ , 1-3; 179-193.	גישות אנתרופולוגית לנצרות	30.12	11

¹⁰ Michael Lambek, ed, *A Reader in the Anthropology of Religion*, New York: Blackwell, pp. אליאב-פלדון, מירי, הרפורמה הפרוטסטנטית, אוניברסיטה משודרת, תל אביב, 1995

¹¹ Weber, Max. *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*, 47-56, 87-92, in Michael Lambek, ed, *A Reader in the Anthropology of Religion*, New York: Blackwell, pp. 50-60.

¹² Ruel, Malcolm. 2003. "Christians as Believers" in Michael Lambek, ed, *A Reader in the Anthropology of Religion*, New York: Blackwell, pp. 99-113.

¹³ Mauss, Marcel. 2003. *On Prayer*, Edited and with an introduction by W.S.F. Pickering, New York: Durkheim Press/Berghahn Books.

¹⁴ קליפורד גירץ, "דת כמעריך תרבותי", בתוך פרשניות של תרבות, ירושלים, כתר, 1990, ע' 89-122

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 216 }

Wolf, Guadalupe ¹⁶ ; Douglas, Bog Irish ¹⁷ ;	נצרות ולאומיות	6.1	12
Wuthnow, <i>After Heaven</i> ¹⁸ Ch. 1; Murphy: <i>California Charismatics</i> ¹⁹	אמונה ופרקטיקה בנצרות אוונגילית	13.1	13

¹⁵ Saunders, George. 1988. "Transformations of Christianity: Some General Observations. In idem., *Culture and Christianity: The Dialectics of Transformation*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, pp. 179-194.

¹⁶ Wolf, Eric R. "The Virgin of Guadalupe; A Mexican National Symbol." *Journal of American Folklore*. 71, 1958.

¹⁷ Douglas, Mary. "The Bog Irish", in *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*, London: Cresset, 1970, pp. 37-52.

¹⁸ Wuthnow, Robert. 1998. *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s*. Berkeley: University of California Press.

¹⁹ Murphy, Michael. 1988. "The Culture of Spontaneity and the Politics of Enthusiasm: Catholic Pentecostalism in a California Parish", in George Saunders. *Culture and Christianity: The Dialectics of Transformation*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, pp. 159-178.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 217 }

סמטר ב'

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה
1	3.3	כריזמטיות והמרת דת	Harding ²⁰ , The Book of Jerry Fallwell

---

²⁰Harding, Susan. 2000. *The Book of Jerry Fallwell: Fundamentalist Language and Politics*. Princeton : Princeton University Press.

1987. "Convicted by the Holy Spirit: The Rhetoric of Fundamental Baptist Conversion". *American Ethnologist* 14(1): 167-181.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו (א')
 תואר שני

{ 218 }

Luhrmann ²¹ , Metakinesis	הכריזמטיות ומתנות הרוח: שיחה עם מתן אומברגר	10.3	2
סיכומי סטודנטים בהיילרן	ביקרות שלד עבודה-	17.3	3
סיכומי סטודנטים בהיילרן	ביקרות שלד עבודה	24.3	4
Comaroff ²²	הנצרות והמפגש הקולוניאלי	31.3	5
Dubisch, <i>Different Place</i> , pp. 189-220 ²³ טרנר, המרכז אי-שם ²⁴	עלייה לרגל: פרקטיקה ותיאולוגיה	6.4	6
קסנובה ²⁵	הנצרות במרחב הפומבי	28.4	7

²¹Luhrmann, T. M. (2004). "Metakinesis: How God Becomes Intimate in Contemporary U.S. Christianity." *American Anthropologist* 106(3): 518-528.

²² Comoroff, John and Joan. 2003. "The Colonization of Consciousness", in *A Reader in the Anthropology of Religion*, Michael Lambek, ed, New York: Blackwell, pp. 493-510.

²³ Dubisch, Jill. 1995. *In a Different Place: Pilgrimage, Gender, and Politics at a Greek Island Shrine*, Princeton, Princeton University Press.

²⁴ ויקטור טרנר, "עליות לרגל כתהליכים חברתיים", בתוך עלייה לרגל: יהודים, נוצרים, מוסלמים, אורה לימור ואלחנן ריינר, עורכים, יד בן-צבי, אוניברסיטה פתוחה, רעננה, 2005, עמ' 19-64.

²⁵ Jose Casanova. 1994. *Public Religions in the Modern World*, Chicago: University of Chicago.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו (א')
 תואר שני

	במאה ה-21		
על פי נושאי סטודנטים	הצגת נושא	12.5	8
על פי נושאי סטודנטים	הצגת נושא	19.5	9
על פי נושאי סטודנטים	הצגת נושא	26.5	10
על פי נושאי סטודנטים	הצגת נושא	2.6	11
Robbins, Introduction, ²⁶ Webb, Christian Moderns ²⁷	נצרות, אנתרופולוגיה גלובליזציה ומודרניות	9.6	12
	סיור למוסדות דת בירושלים	13.6	סיור
	התאריך עלול להשתנות		

²⁶ Robbins, Joel. 2003. "What is a Christian? Notes toward an Anthropology of Christianity". *Religion* 33(3).

²⁷ Keane, Webb. 2007. *Christian Moderns: Freedom and Fetish in the Mission Encounter*, Berkeley: University of California Press, pp. 59-82.

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

דר' יובל צור tsur_yuval@walla.co.il

יום ה' 8-10 סמ' א+ב' 4 נק"ז

שעת קבלה: לפני/אחרי השיעור לפי תיאום מראש

הקורס מציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני. הקורס כולל התנסות בשדה הארגוני המכוונת לפיתוח עמדה פרופסיונלית של ייעוץ ופיתוח ארגוני. בקורס יוצגו גישות תיאורטיות וכלים מעשיים מתוך זיקה להתנסות המעשית של הסטודנטים בארגונים בהם יבצעו פרקטיקום. להתנסות זו יש חשיבות בקורות החיים, והיא עשויה להניח את התשתית להמלצות וקשרי עבודה בעתיד.

דרישות הפרקטיקום:

א. 6-12 שעות נוכחות שבועיות בארגון (לעבודה במסגרת הפרקטיקום).
הנוכחות בארגון תיעשה בתיאום עם המדריך. ניתן לעשות פרקטיקום במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד. על המדריך להיות בעל תואר שני בתחומים ארגוניים. ניתן גם לשלב פרקטיקום במקום העבודה, במידה ומתמלא התנאי הנ"ל. ניתן גם לשלב פרקטיקום ועבודת שדה לתזה. הפרקטיקום הוא אמנם מסגרת ללא שכר, אולם הניסיון בפרקטיקום הוא אלמנט חשוב בקורות החיים ובסיס אפשרי להמלצות וקשרי עבודה בעתיד. תפקידו של המרצה לעזור בהשמה אולם האחריות הסופית למציאת פרקטיקום מוטלת על הסטודנט. מכוני ייעוץ רבים מקיימים ראיונות לפרקטיקום החל ממאי לקראת השנה הבאה, ועליכם להיות בקשר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 221 }

אתם לצורך תיאום ראיון. לידיעתכם, הביטוח הסטודנטיאלי מכסה אתכם גם בהיותכם בפרקטיקום (כך שהארגון אינו צריך לבטח אתכם בנפרד).
השתתפות רציפה ופעילה במפגשי הקורס.
לקראת סוף השנה, יתבקש המדריך למלא חוות דעת על הסטודנט/ית.
ב. במהלך הקורס יתבקש כל סטודנט לבצע שתי מצגות בשיעור:
סמסטר א': הצגת דילמה הקשורה בהתנסות המעשית תוך עיגונה בסוגיה תיאורטית.
סמסטר ב': הצגה מסכמת של הפרויקט הייעוצי המרכזי במהלך השנה. ההצגה תתייחס לרצף אבחון-התערבות-הערכה, תתמקד בהיבט מסוים תוך עיגונו בסוגיה תיאורטית, ותיתן ביטוי לתובנות וללמידה האישית של הסטודנט/ית.
ג. בסיום הפרקטיקום אין ציון אלא מוזן קוד של עובר/לא עובר. ההיגיון מאחורי החלטה זאת הוא שלהבדיל מקורס אקדמי בו המרצה מעריך את הישגי הסטודנט, הפרקטיקום מבוסס על עבודה מעשית שהערכתה יכולה להיעשות בעיקר ע"י המדריך בשטח (שאינו איש אקדמיה). כיוון שאין ציון, הפרקטיקום אינו מלווה במבחן או בהגשת עבודה. ציון ה"עובר" מתבסס על חוות-הדעת של המדריך, ועמידה בדרישות המפגשים הפרונטליים.

מבנה הקורס

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. בסמסטר ב' נעמיק בנושאים ספציפיים בפיתוח הארגוני, ונלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיגונו ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם.
עקב אופיו הסדנאי של קורס הפרקטיקום, גודלה האופטימלי של קבוצת התלמידים הוא לא יותר מ-10.

נושאי לימוד

הדיון בנושאי הפרקטיקום מצריך שילוב ממוקד של שלוש רמות: תיאוריה, פרקטיקה, וניתוח ביקורתי של שתיהן.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 222 }

הסמסטר הראשון יוקדש להיכרות עם תהליכים מרכזיים בארגונים ועם מקומו והשפעתו של היועץ הארגוני במסגרת זו. נעסוק בתהליך הפיתוח הארגוני, בהתאם לרצף אבחון – התערבות – הערכה. נבחן את זהותו ותפקידו של היועץ הארגוני. הסמסטר השני יוקדש להיכרות עם מיומנויות מרכזיות, ויותאם לנושאי העיסוק של הסטודנטים בהתאם לתפקידם בארגון בו הם מבצעים את הפרקטיקום. יושם דגש על ניתוח מחקרי מקרה ועל בעיות באבחון וביישום ההתערבות, דילמות של החוקר וסוגיות ביחסי יועץ-נועץ. מלבד נושאי הלימוד הפרונטאלי יכללו המפגשים גם התעדכנות במתרחש בפרקטיקום, ניתוחי אירוע, מצגות סטודנטים ומפגש עם אנשיו מחקר וייעוץ ארגוני.

נושאי לימוד ורשימת קריאה

סמסטר א: אבחון-התערבות-הערכה

מבוא: גישת הפיתוח הארגוני (Organizational Development)

חגי-ניב, א., וניב, א. מפתח לפיתוח הארגוני: המקורות, הערכים, הביסוס המדעי והכלים. בתוך א. רז (עורך). *פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית: מקראה*. עמ' 1-11. אונ' בן-גוריון בנגב. אבחון ארגוני

חגי-ניב, א., וניב, א. המראה מבעד לקליידוסקופ: אבחון ארגוני כהליך מתמשך של למידה. בתוך א. רז (עורך). *פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית: מקראה*. עמ' 12-23. אונ' בן-גוריון בנגב.

אדיג'ס, י. (1979). *ניהול לקוי - סיבות וטיפול*. פרק 1: מבוא. עמ' 15-20. פרק 8: סגנונות ארגוניים. עמ' 81-107. תל-אביב: ספרית המרכז הישראלי לניהול.

Weisbord, M. R. (1976). Organizational Diagnosis: Six Places to Look for Trouble With or Without a Theory. *Group & Organization Management*, 4 (1), 430-447.

Schein, E. H. (1990). Organizational Culture. *American Psychologist*, 45 (2), 109-119.

Quinn, R. E. & Cameron, K. (1983). Organizational life cycles and shifting criteria of effectiveness: Some preliminary evidence. *Management Science*, 29, 33-51

Quinn, R. E. (1988). *Beyond Rational Management: Mastering the Paradoxes and Competing Demands of High Performance*. Ch. 3-4. Pp. 25-78. : San Francisco: Jossey-Bass.

התערבות

חגי-ניב, א., וניב, א. עיקר תכליתו של הפיתוח הארגוני: התערבות ליצירת שינוי. בתוך א. רז (עורך). *פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית: מקראה*. עמ' 24-58. אונ' בן-גוריון בנגב. ואצלאווויק, פ., ויקלנד, ג'., ופיש, ר. (1974/1999). *שינוי: עקרונות של יצירת בעיות ופתירתן*. חלק ראשון: התמד ושינוי. עמ' 17-41. תל-אביב: ספריית הפועלים.

הערכה

- כספי, א. (1996). מ"התערבויות" והערכה ועד להצעת מודל גורמי הצלחה בפיתוח הארגוני. *פיתוח ארגוני בישראל*, 2 (10), 5-16.
- לוין רוזליס, מ. משוב כרב-שיח בתהליך הערכת פרויקטים. בתוך א. רז (עורך). *פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית: מקראה*. אונ' בן-גוריון בנגב.
- Cooperrider, D., & Srivasta, S. (1987). Appreciative Inquiry in Organizational Life. *Research in Organizational Change and Development*, 1, 129-169.
- בקינגהם, מ., וקליפטון, ד. א. (2001/2002). עכשיו – גלה את חוזקותיך. מבוא: מהפכת החוזקות בפעולה (עמ' 9-15); שלושה כלים מהפכנים (עמ' 30-35). פרק 7: בנייתו של ארגון מבוסס חוזקות (עמ' 191-223). תל-אביב: מטר הוצאה לאור.

סמסטר ב: היבטים ארגוניים ומיומנויות

חזון וייעוד בארגונים

כ"ץ, נ. (1999). הגדרת החזון והנחלתו – אבן היסוד למנהיגות איכותית. בתוך א. גונן וא. זכאי (עורכים). *מנהיגות ופיתוח מנהיגות – מהלכה למעשה*. עמ' 133-145. משרד הבטחון – ההוצאה לאור. צה"ל, חיל החינוך והנוער, בית הספר לפיתוח מנהיגות. ניהול לפי יעדים ומטרות

Greenberg J. (2006). Promote procedural justice to enhance acceptance of work outcomes. In E. A. Locke (Ed.). *Handbook of principles of organizational behavior*, (pp. 181-195). Blackwell Publishing.

Seijts, G.H., Latham, G.P., Tasa, K., and Latham, B.W. (2004). Goal Setting and Goal Orientation: An Integration of Two Different Yet Related Literatures. *Academy of Management Journal*, 47(2), 227-230.

מנהיגות

אבוליו, ב. (1999). הטווח המלא של המנהיגות – בדרך להעלאת רמת האפקטיביות של היחיד, הקבוצה והארגון. בתוך א. גונן וא. זכאי (עורכים). *מנהיגות ופיתוח מנהיגות – מהלכה למעשה*. עמ' 65-92. משרד הבטחון – ההוצאה לאור. צה"ל, חיל החינוך והנוער, בית הספר לפיתוח מנהיגות.

מוטיבציה

פינק, דניאל. (2012) מוטיבציה: האמת המפתיעה על מה שמניע אותנו. הוצאת מטר.

Rainey, G. R. (2001). Work motivation. In R. T. Golembiewsky (Ed.), *Handbook of organizational behavior*. New York, NY: Marcel Dekker Inc. Chapter 3, 19-42

קליטה בעבודה

Kristof, A. (1996). Person-organization fit: An integrative review of its conceptualizations, measurement, and implications. *Personnel Psychology*, 49, 1-19

Schneider, B., Goldstein, W. H. & Smith, B. D. (1995). The ASA framework: An update. *Personnel Psychology*, 48, 747-769.

הדרכה ולמידה בארגונים

Popper, M. & Lipshitz, R. (1998). Organizational learning mechanisms: A structural/ cultural approach to organizational learning. *Journal of Applied Behavioral Science*, 34(2), 161-179.

Kirkpatrick, D. L. (1959). Techniques for evaluating training programs. *Journal of the American Society for Training and Development*, 13(11), 3–9.

Kirkpatrick, D. L. (1996). Great ideas revisited. *Training & Development*, 50, 54–59.

אתיקה בייעוץ ארגוני

הקוד האתי ליועצים ארגוניים, מהדורת מאי 2010. האיגוד הישראלי לפיתוח ארגוני

(א.י.פ.א.)

תיאוריה ופרקטיקה בייעוץ ארגוני

יום ה', 10:00 - 14:00
קבוצת ד"ר עדנה פשר

1. מטרת הקורס

עבודתו של היועץ הינה מורכבת ומאתגרת ביותר. מדי יום הוא מוצא את עצמו במרכז של הרשת המורכבת בה חיים הארגונים ועליו לא רק לראות רשת זו ולנסות להבינה, אלא גם להביאה לשולחן הדיונים של הארגון ומנהליו. מתוך ראיית המורכבות הזו עליו להתוות ביחד עם הלקוח את הדרך.

בזמן שאנו לומדים את התיאוריה באקדמיה, אנו זוכים להתמקד בכל פעם בפלח אחר של אותה רשת מורכבת, זכות אותה לא מקבל היועץ כשהוא יוצא לעולם הארגוני. קורס זה יתמקד בעולמו המורכב של היועץ ויסקור מקרי מבחן שהתרחשו בארגונים שונים. כל מקרה יתואר מנקודת מבט שונה, ע"י יועץ אחר מצוות היועצים של קבוצת ד"ר עדנה פשר ויתמקד בנושאים שהיוו את נקודת הפתיחה לפרויקט וכיצד התפתח התהליך לאור הסביבה המורכבת בה צומח הארגון (כולל התייחסות לתהליך הייעוצי בכללותו). בכל שיעור ננסה להיכנס למוחו של היועץ ולדון בגורמים שעליו לקחת בחשבון, תחומי הידע הרלוונטיים והדילמות שעולות.

הקורס משלב ניתוח מקרים, הרצאות וסדנאות, ומטרותיו שתיים: האחת, לגשר בין הפרקטיקה לתיאוריה באמצעות ניתוח רפלקסיבי של case studies תוך התבוננות על מודלים רלוונטיים וההגמשה שעושים להם בשטח, והשניה – לפתוח בפני הסטודנטים חלון נוסף לעולם הייעוץ רגע לפני שהם נכנסים אליו ולפתח את החשיבה הייעוצית, תוך מיקוד בגמישות הנדרשת מיועץ והחשיבות של שיתוף הנועצים (הלקוחות).

2. מטלות

השתתפות בשיעורים.....15%

הגשת עבודה מסכמת 85%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 228 }

עבודה מסכמת: כל זוג סטודנטים יבחר ארגון אותו הם מכירים (חברים בו, קראו עליו בעיתון או מכירים מהפרקטיקום). על הסטודנטים לבחור נושא תיאורטי מסוים (למשל למידה ארגונית) לנתח את הארגון ניתוח אינטגרטיבי מבחינת הבעיה העולה, מודל מארגן, ספרות רלבנטית, ואפשרויות ההתערבות של יועץ ארגוני (כולל התייחסות לדילמות רלוונטיות). במהלך חציו השני של הקורס יתבקש כל זוג סטודנטים להציג בפני הכיתה הצגה קצרה של הארגון שבחרו, הנושא התיאורטי והבעיה. לאחר ההצגה ידונו משתתפי הקורס במקרה ויעזרו באמצעות שאלות והעלאת רעיונות לזוג המציג למקד את המקרה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

3. רשימה ביבליוגרפית לפי נושאי השיעורים

חומר קריאה רלוונטי	נושא השיעור
<p>Mitleton-Kelly, E. (2003). <i>Complex Systems and Evolutionary Perspectives on Organisations: The Application of Complexity theory to Organizations</i>. Oxford: The Boulevard, Langford Lane. (chapter 2: Ten Principles of Complexity & Enabling Infrastructures, 23-50).</p> <p>Sargut, G. and McGrath, R. G. (2011). Managing complex organizations: Learning to live with complexity. <i>Harvard Business Review</i>, 89 (9), 67- 68.</p> <p>Wheatley, M. J. & Kellner-Rogers, M. (1996). Self-organization: The irresistible future organizing. <i>Strategy & Leadership</i>, 24 (4), 7-18.</p> <p>פשר, ע. ללמוד מהטבע. מגזין מזווית אחרת, ינואר 2008.</p>	<p>מבוא: תאוריית המורכבות</p> <p>ד"ר עדנה פשר – 24.10.13</p>
<p>Boss, R. W. (1993). The psychological contract. In R. T. Golembiewski (Ed.), <i>Handbook of organizaional consultation</i> (pp. 65-74). New York: Marcel Dekker, Inc.</p> <p>Cummings, T. G., Worley, C.G., (2009). <i>Organization Development & Change</i>, (9th Edition - International Edition). Mason, OH: South-Western Cengage Learning. (פרק 4)</p>	<p>היכרות, תיאום ציפיות (חוזה פסיכולוגי-שמירת סודיות) ובניית יחסי אמון עם הלקוח</p>
<p>Harrison, M.I. (2005). <i>Diagnosing Organizations: Methods, Models and Processes</i> (3th Edition). Sage Publications. Chap: 1 & 6.</p> <p>Cummings, T. G., Worley, C.G., (2009). <i>Organization Development & Change</i>, (9th Edition - International Edition). Mason, OH: South-Western Cengage Learning. (פרקים 5-8)</p>	<p>אבחון ארגוני (מחקר ארגוני) גבי בנדרסקי 31.10.13</p>
<p>תל אביב. משרד הביטחון. (1999). <i>תהליך קבלת החלטות</i>. (ע. שמיר מתרגם). (פרקים 1-2). תל אביב.</p>	<p>קבלת החלטות ופתרון בעיות</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

{ 230 }

	יוסי פשר – 7.11.13
<p>כספי, א. (1996). מהתערבויות והערכה ועד להצעת מודל גורמי הצלחה בפיתוח הארגוני. פיתוח ארגוני בישראל, 10 (2), 7-16.</p> <p>Cummings, T. G., Worley, C.G., (2009). <i>Organization Development & Change</i>, (9th Edition - International Edition). Mason, OH: South-Western Cengage Learning. (פרקים 9, 11)</p> <p>Beitler, M. A. (2006). <i>Strategic organizational change: a practitioner's guide for managers and consultants</i>. Greensbori: NC (chap. 7-12).</p>	<p>סוגי התערבויות</p> <p>הדס רז 14.11.13</p>
<p>Nadlear, R. S. (2011). Introduction- Why emotional intelligence?. In <i>Leading with emotional intelligence</i>. (p.1-16). USA: The McGraw-Hill Companies.</p> <p>Spears, L. C. (1998). Introduction- Tracing the growing impact of servant leadership. In <i>Insights on leadership</i>. (p.1-12). New York: John Wiley & Sons.</p>	<p>מנהיגות</p> <p>יוסי פשר – 21.11.13</p>
<p>Moorhead, G. & Griffin, R. W. (2001). The Need for Power, Politics and Political behavior. <i>Organizational Behavior</i> (6th Edition). Houghton Mifflin, 374- 380.</p> <p>Murray, V. & Gandz, J. (1980). Games Executives Play, Politics at Work. <i>Business Horisens</i>, 23 (6), 11-23.</p> <p>Zaleznik, A. (1970). Power and politics in organizational life, <i>Harvard Business Review</i>.</p> <p>סמואל, י. (1996). ארגונים – מאפיינים, מבנים, תהליכים. תל-אביב: אוניברסיטת חיפה/זמורה ביתן. (פרק 10 עצמה ופוליטיקה).</p>	<p>פוליטיקה</p> <p>ארגונית – כח והשפעה</p> <p>אורה גלעד – 28.11.13</p>
<p>Clayton, M. C. (1997). <i>Making strategy: learning by doing</i>. Harvard</p>	<p>ייעוץ אסטרטגי</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 231 }

<p>business review, Novmber-December 1997, p.1-12.</p> <p>Sharma, A. & Grant, D. (2011). The stagecraft of Steve Jobs. [Electronic version]. Leadership, 7(1), Retrieved June 22, 2011, from: http://www.strategy-business.com/thought_leaders.</p> <p>פשר, ע. (2004). עשרה כשלים בתכנון. "מזוית אחרת" מגזין וירטואלי. http://www.pasher.co.il/newspaper.asp?articleId=23</p> <p>פשר, ע. (2000). מה התחדש בתכנון אסטרטגי?</p>	<p>ד"ר עדנה פשר – 5.12.13</p>
<p>A Guide to the Project Managment Body of Knowledge (2010) - Fourth Edition . הוצאת דיונון (א. בק עורך) .</p> <p>קוטר, ג'. (2009). להוביל שינוי. תל אביב: מטר.</p>	<p>ניהול פרויקטים וניהול איכות אורנה קמין – 12.12.13</p>
<p>Dayan, R. & Pasher, Y. <i>Developing, nurturing, and sustaining communities of practice.</i></p> <p>Pasher, E. (1998). <i>How to Lead a Virtual Workshop</i>. [Electronic version]. Knowledge Ecology Network.</p> <p>פשר, י. (2011). להציף לשתף להפוך את הגלוי לסמוי. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 236, עמ' 28-30.</p>	<p>קהילות לומדות וניהול ידע יוסי פשר – 19.12.13</p>
<p>Huang, X. & Brown, A. (1999). An Analysis and Classification of Problems in Small Business. <i>International Small Business Journal</i>, 18(1), 73-85.</p> <p>Scott, M. & Bruce, R. (1987). Five stages of growth in small business. Long Range Planning, 20(3), 45-52.</p> <p>בן חמו, א., כישוריו הניהוליים של בעל עסק קטן ובינוני. גאון, פ., משבר גדול, עסק קטן.</p>	<p>יעוץ פיננסי לעסקים קטנים ובינוניים פביאנה גאון – 26.12.13</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשע"ד (2013-14)
 סמסטר סתיו ('א')
 תואר שני

<p>Philip A Dover (2003). Change agents at work: Lessons from Siemens Nixdorf. Journal of Change Management. 3, (3), 243-258.</p> <p>ואצלאוויק, פ., וינקלנד, ג. ופיש, ר. (2009). שינוי – עקרונות של יצירת בעיות ופתירתן. (הלוי, ב. עורך) רזיאל-ויזלטייר, ו. (מתרגם)). ראמים: ספרית פועלים (נדפס לראשונה בשנת 1979). (פרק 7, שינוי ממעלה-שנייה, עמ' 85-98). פשר, ע. היזהרו משנויים במבנה הארגוני – זה מסוכן.</p>	<p>ניהול שינוי מערכת הדס רז – 2.1.14</p> <p>+ רפרט סטודנטים</p>
<p>Aldo, L., (1948). The Land Ethic, A sand county almanac. Hardin, G., (1968). The Tragedy of the commons. Science 162(3859), 1243-1248. McDonough, W., & Braungart M., (1998). The next industrial revolution. The Atlantic monthly, 282(4), 82-92. McWilliams, A., & Siegel, D., (2000). Corporate Social Responsibility and financial performance: correlation or misspecification?. Strategic management journal, 21, 603-606. Elkington, J., (1998). Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. Environmental quality management [1088-1913], vol:8 iss:1 pg:37 -51</p> <p>אברהם-וייס, ש., ווינר, ר., (2010). אחראיות חברתית של תאגידים בישראל. הקליניקה לאחראיות חברתית של תאגידים. המרכז האקדמי למשפט ועסקים, ינואר 2010.</p>	<p>אחריות תאגידית והשורה התחתונה המשולשת צביקה פופר – 9.1.14</p> <p>+ רפרט סטודנטים</p>
<p>אין קריאה, רק חשיבה ☺</p>	<p>סיכום – ד"ר עדנה פשר – 16.1.14</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 233 }

	+ רפרט סטודנטים
--	----------------------------------

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 234 }

מאמרים מומלצים נוספים אשר נכתבו ע"י חברי קבוצת ד"ר עדנה פשר:
פשר, ירון. (2009). איך הפכו הכלכלנים ל"מהמרים" בעיני הציבור, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 219, ספטמבר 2009, עמ' 60-61.
פשר, יוסי. (2009). איך מרפאים מחיידק השכר, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 220, אוקטובר 2009, עמ' 26-28.
פשר, ירון. (2010). לפעמים "פחות" שווה "יותר", סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 229, יולי 2010, עמ' 56-57.
פשר, ע. (2005). כיצד מאיצים חדשנות?
פשר, ע. (2005). דו"ח המאזן האינטלקטואלי: מספר המהנדסים בישראל הגבוה בעולם – 135 לכל 10,000, The Marker, נובמבר 2005.
פשר, ע. (2006). תרבות ארגונית שימור-שינוי. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 177, אפריל 2006.
פשר, ע. (2007). מחפשים משמעות בעבודה. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 196, אוקטובר 2007.
פשר, ע. (2007) מתחרים ומשתפים פעולה – מותר ואפשר.
פשר, ע., טל-אביב, ע. ואיל, א. (2008). איכות בתהליכים אסטרטגיים – החזית הבאה של ניהול האיכות.
פשר, ע. (2008). להביא את "עמק הסיליקון" לתוך הארגון – מהקצאת משאבים למשיכת משאבים.
פשר, ע. (2008). הניהול לאן – על התחדשות ועל אומץ ניהול. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 208, פברואר 2008.
פשר, ע. (2008). כרוניקה של הצלחה – מהו סוד ההצלחה של מיזוג שטראוס-עלית? סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 208, אוקטובר 2008.
פשר, ע. (2010). דרגה בכירה לא מעניקה זכויות יתר היא מטילה אחריות, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 224, פברואר 2010, עמ' 28-30.
פשר, ע. (2010). קונפליקטים? בכיף. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 226, אפריל 2010.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 235 }

פשר, ע. (2011). אמנות השילוב בין משפחה לקריירה. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 237, מרץ 2011, עמ' 28-30.
שיאור, ר. ופשר, ע. הארגון המשוחח.
פשר, ע. כמה שווה החברה שלך באמת?
פשר, ע. על התחדשות אסטרטגית באמצעות למידה ארגונית.

"How Competitive Forces Shape Strategy," Michael Porter, Harvard Business Review, March-April 1979

"The Era of Open Innovation," Henry W. Chesbrough, MIT Sloan Management Review, Spring 2003

"Blue Ocean Strategy," W. Chan Kim and Renee Mauborgne, Harvard Business Review, October 2004

"The Big Idea: The New M&A Playbook," Clayton Christensen, Richard Alton, Curtis Rising, and Andrew Waldeck, Harvard Business Review, March 2011

תיאוריות ארגוניות

(102-2-0067)

ד"ר ניצה ברקוביץ

שעות קבלה: יום ג', 15-16, חדר 347

(יתכנו שינויים קלים ברשימת הקריאה)

תיאור הקורס

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות/ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. חקר הארגונים הוא אחד מתחומי המחקר החיוניים והמגוונים כיום, ונוכל להתרשם מהמגוון הרב של הפרספקטיבות התיאורטיות שמוחלות על ארגונים ומהתובנות – כמו גם הנקודות העיוורות – של כל אחת מהן. הקורס ינקוט גישה היסטורית וביקורתית: לצד ההיכרות עם התיאוריות ה"קנוניות" של לימודי הארגון, נלמד גם תיאוריות וגישות ביקורתיות, שמאתגרות את התיאוריות הקנוניות ואת הנרטיב המקובל על התפתחות לימודי הארגון..

הקורס מתחלק לשלושה חלקים. בראשון נדון בתהליך הופעת התאגידיים הגדולים והמעבר מהקפיטליזם הקלאסי של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי/תאגידי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית - מנהלים ונוהלים נציג כמה הסברים לתהליכים היסטוריים זה, שכל אחד מהם מעוגן בפרספקטיבה תיאורטית שונה. נראה גם כיצד במקביל לעליית הקפיטליזם הניהולי, הונחו היסודות ללימודי הניהול והארגון כפי שהם מוכרים לנו כיום. בחלק זה נעמוד גם על ההקשר הישראלי ועל תהליכי צמיחת התאגידיים והפעת הנהול המקצועי בישראל ולסימונו נדון בהופעת הקפיטליזם הפיננסי של ימינו הנשלט על ידי השוק. בחלק השני נרחיב לגבי תיאוריות שונות העוסקות ביחסי ארגון סביבה תוך שימת דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה ובמושגים כמו יזמות מוסדית וארגונים היברידיים. החלק השלישי של הקורס יוקדש לתמורות הגדולות שהביאו עמם הגלובליזציה,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 237 }

הניאו-ליברליזם והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים (והקפיטליזם הפיננסי), ולהשלכות של תהליכים אלה על אופני ההתארגנות, הניהול והעבודה כיום. שימו לב, חלוקה זו הינה לצרכים פדגוגיים בלבד. למשל, המאמר של Froelich הודן בתהליך בו ארגונים ללא מטרות רווח ועמותות יוצרים מקורות הכנסה עצמאיים במקום להיות תלויים בתרומות נלמד במסגרת יחסי ארגון – סביבה ותיאורית התלות במשאבים אבל את ההקשר הרחב יותר לתופעה יספק לנו החלק האחרון הודן בתמורות הניאו ליברליות של העשורים האחרונים.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

קריאת פריטי החובה המסומנים ב **.

השתתפות בדיונים בכיתה.

בחינת בית. בבחינה תתבקשו לנתח אירוע, תופעה או טענות הנוגעות לעולם הארגונים תוך התבססות על מאמרי החובה, ההרצאות והדיונים בכיתה.

בחינת הבית – 100%

כל המאמרים, כולל המאמרים לקריאות הרשות, מצויים באתר הקורס.

אנא הביאו את הסילבוס איתכם לכל השיעורים.

הקדמה

Scott, W.R. (2002). Chapter 1: "The Subject is Organizations", in his *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. New Jersey: Prentice-Hall, pp. 3-9, 18-30.

א. צמיחת התאגידים הגדולים והופעת הקפיטליזם הניהולי

גישות כלכליות /רציונליות (א): אסטרטגיה, מבנה ו"היד הנראית" - ובקורות

Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In his *The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business*. Cambridge: Harvard University, 1-12.

** Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.

** שנהב, יהודה. 1995. רציונליזציה של השוק: צמיחת התאגידים ומיסודו של הניהול. בתוך: *מכונת הארגון: חקירה ביקורתית ביסודות תורת הניהול*. עע' 43-80. עבודה בחוסר נחת. עע' 83-107 (רשות).

גישות כלכליות /רציונליות (ב) - גישת עלות העיסקה (כשלון השווקים) ובקורות

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "A Market Failures Approach" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Publishing Company. Pp. 134-147.

** Perrow, Charles. 1981. "Markets, Hierarchies and Hegemony." In: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*. edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley. Pp. 371-379.

White, S. 2000. Competition, Capabilities, and the Make, Buy, or Ally Decisions of Chinese State-Owned Firms. *Academy of Management Journal*. 43(3): 324-341.

Demil, B., and Lecocq, X. (2006). "Neither Hierarchy Nor Market Nor Network: The Emergence of Bazaar Governance". *Organization Studies* 27 (10): 1447-1466.

** Granovetter, Mark. 1985. "Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness" *American Journal of Sociology* 91(3): 481-507.

הסברים מוסדיים ופוליטיים

** Roy, W. (1990). "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of the American Industrial Corporation." *Comparative Social Research* 12: 19-44.

Perrow, C. (1981). "Causes of Hierarchy" and "Beyond Markets and Hierarchy". In his *Complex Organizations: A Critical Essay (Third Edition)*. New York: McGraw-Hill, pp. 247-257.

Lai Si Tsui-Auch and Yong-Joo Lee. (2003). "The State Matters: Management Models of Singaporean Chinese and Korean Business Groups". *Organization Studies*, 24(4): 507-534.

** שנהב, יהודה. (1995). "עבודה בחוסר נחת". בתוך: מכונת הארגון 'ע' 83-107.

גישות ביקורתיות: התאגיד, מדע הניהול והניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים

** Taylor, F.W. (1911/1981). "Scientific Management", in Grusky, O. and G.A. Miller (eds.), *The Sociology of Organizations: Basic Studies*. New York: The Free Press, pp. 55-66.

** שנהב, יהודה. (1995). "מדע הניהול בחדר התכנון של הפירמה. בתוך: מכונת הארגון, עמ' 171-141.
עבודה בחוסר נחת. ע' 83-107 (רשות).

** Braverman, Harry. 1974. *Labor and Monopoly Capital*. The Origins of Management," pp. 59-69. The Primary Effects of Scientific Management," pp. 124-138.

** ריצ'רד ס' אדוארדס. 2010. (1987) דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 385-419.

גראהם סיזול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.

מודל הבירוקרטיה של ובר – בחינה מחודשת

** ובר, מקס. (1973). "הבירוקרטיה", בתוך מ. ליסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי. תל אביב: עם עובד, עמ' 263-247.

** שנהב, יהודה (2003/2010). "יסודותיה ההיסטוריים והאפיסטמולוגיים של תורת הארגון: מיזוג של תיאוריה סוציולוגית ושיח הנדסי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת), סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 35-9.

Scott, W.R. (2002). Chapter 1: "The Subject is Organizations", in his *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. New Jersey: Prentice-Hall, pp. 9-18.

** שנהב, יהודה.. 1995. "הבירוקרטיה כמנגנון שליטה" מתוך מכונת הארגון. עמ' 211-222.

Ashcraft, K.L. (2001). "Organized Dissonance: Feminist Bureaucracy as Hybrid Form". *Academy of Management Journal* 44(6): 1301-1322.

גישת יחסי אנוש: עוד מנגנון שליטה או הומניזציה של הביורוקרטיה ?

** Roethlisberger, F.J., and Dickson, W.J. (1939/1981). "Human Relations", in Grusky, O. and G.A. Miller (Eds.), *The Sociology of Organizations*. NY: The Free Press, pp. 67-83.

** שנהב, יהודה. (1991). הפסיכולוגיה התעשייתית ומיתוס הפריזון. אידיאולוגיות ניהול בעידן הרציונליות. תל אביב: אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון. עמ' 60-69.

Roy, Donald (1954). "Efficiency and 'the Fix': Informal Intergroup Relations in a Piecework Machine Shop". *American Journal of Sociology* 60, 3: 255-267.

ממנגנון שליטה נורמטיבי לתרבות ארגונית

** קונדה, גדעון. (2000). פרק 1: "תרבות וארגון", עמ' 9-36. פרק 5, "עצמי' וארגון: בצילו של שור הזהב". מתוך ספרו: *מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק*, חרגול הוצאה לאור.

Ailon-Souday, G., and Kunda, G. (2003). "The Local Selves of Global Workers: The Social Construction of National Identity in the Face of Organizational Globalization". *Organization Studies* 24(7): 1073-1096.

Hochschild, A. R. (1983). "Managing Feeling". In her *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press, pp. 35-55.

**פרספקטיבה מגדרית לחקר ארגונים: המימד המגדרי של המהפיכה
הניהולית/הקפיטליזם הניהולי:**

** ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה". מתוך: **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר**. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. (להתמקד 155-162)

Davies Margery. "Women's Place is at the Typewriter: the Feminization of the Clerical Labor Force." In: Edwards, Reich and Gordon (eds.) **Labor Market Segmentation**. D.C. Heath and Co. Pp. 279-296.

ההקשר הישראלי: המבנה התאגידי וצמיחת הניהול הפרופסיונאלי

** ממן, דניאל. (2008). "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל". משפט ועסקים ח', עמ' 123-157.

** פרנקל, מיכל. 2008. צמיחתו של הניהול בישראל כדינמיקה של שדות חופפים. **סוציולוגיה ישראלית**. כרך י (1). עמ' 133-159.

** מיכל פרנקל. 2006. "ניהוליות". מתוך: **אי/שוויון**. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 282-290.

Kalev, A., Shenhav, Y., & Vries, D. D. 2008. The State, the Labor Process, and the Diffusion of Managerial Models. *Administrative Science Quarterly*, 53(1): 1-28.

צפייה בסרט: "תולדות הסרט הנע" (על טיילוריזם, פורדיזם ועוד)

מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם פיננסי

** Davis, G. F. (2011). "The Twilight of the Berle and Means Corporation".
Seattle University Law Review 34: 1121-1126, 1130-1138.

Davis, G. F. 2011. Ch. 1. The new financial capitalism. From his: *Managed by the Market*

Perrow, C. (2010). "The Meltdown was Not an Accident". In M. Lounsbury and P. M. Hirsch (Eds.) *Markets on Trial: The Economic Sociology of the U.S. Financial Crisis: Part A (Research in the Sociology of Organizations, Volume 30)*, Emerald Group Publishing Limited, pp. 309-330.

Schneiberg, M. (2011). "Toward an Organizationally Diverse American Capitalism? Cooperative, Mutual, and Local, State-Owned Enterprise". *Seattle University Law Review* 34: 1409-1434.

ב. יחסי ארגון סביבה

גישת ההתנייה המבנית (Structural contingency)

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Structural Contingency Theory. In his:
Organizations and Organization Theory. Ballinger Pub. Pp. 147-163.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות מצב. בתוך: ניהול בין-לאומי.
האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 153-161.

סמואל, יצחק. (1996). מבנים ארגוניים. בתוך: ארגונים: מאפיינים, מבנים, תהליכים. חיפה
ותל אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה-ביתן, עמ' 73-106.

Stephen Barley. 1996. "Technology as an Occasion for Structuring: Evidence
from Observations of CT Scanners and the Social Order of Radiology
Departments." *Administrative Science Quarterly*, 31:78-108.

** Alexander, Victoria D. 1998. "Environmental Constraints and Organizational
Strategies." Pp. 272-290 in *Private Action and the Public Good*, edited by
Walter Powell and Elizabeth Clemens. New Haven: Yale University Press.

הרחבת המושג סביבות ארגוניות

** מיכל פרנקל. 2010. (2008) מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית
בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: ניצה ברקוביץ
(עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 158-180.

פרנק דובין, ג'ון ר' סאטון, ג'ון וו' מייר וו' ריצ'רד סקוט. חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה
והיווצרות שוקי העבודה הפנימיים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**.
רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 124-157.

מגישת התלות במשאבים (resource dependence) לרשתות ולמבנים של יחסים בין-

ארגוניים

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Resource Dependence" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 192-204.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות-משאבים. בתוך: *ניהול בין-לאומי*. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 162-166.

** Froelich, Karen A 1999. Diversification of Revenue Strategies: Evolving Resource Dependence in Nonprofit Organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28 (3) 246-265

רחל בנזימן. 2009. לא על הפילנתרופיה לבדה... מיזמים עסקיים חברתיים בישראל – מיפוי ראשוני וסקירה השוואתית.

ראו גם ב ESCO המרכז להכשרה לעסקים חברתיים [/http://www.esco-center.co.il](http://www.esco-center.co.il)

וולטר וו' פאוול, קנת' וו' קופוט ולורל סמית-דור. 2010. שיתוף פעולה בין-ארגוני ומקום החדשנות: רשתות למידה בביוטכנולוגיה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 200-238.

Nohria, N. (1992). "Is a Network Perspective a Useful Way of Studying Organizations?", in Nohria, N. and R.G. Eccles (eds.), *Networks and Organizations*. Boston: Harvard Business School Press, pp. 1-22.

Yanacopulos H. 2005. The Strategies That Bind: NGO Coalitions and Their Influence.

Global Networks: A Journal of Transnational Affairs 5 (1): 93-110.

קשרים בין תאגידים ורשתות ארגוניות בפרספקטיבה מעמדית

Pfeffer, Jeffrey. 1987. "A Resource Dependence Perspective on Intercorporate Relations." In: *Intercorporate Relations: the Structural Analysis of Business*, edited by M. Mizruchi and M. Schwartz. Cambridge University Press. Pp. 25-55.

**Mizruchi, Mark. "Why do Corporations Stick Together? an Interorganizational Theory of Class Cohesion." In: *Power Elites and Organizations*, edited by G. W. Domhoff and T. Dye. Sage. Pp. 204-218.

הגישה המוסדית החדשה (א): מתרבות ארגונית וסביבה תרבותית לארגון כתוצר

תרבותי

ומדיפוזיה של פרקטיקות ומודלים ארגוניים ל"תרגום" ועיבוד מקומי (glocalization)

** DiMaggio, P. J., and Powell, W. W. (1991). "Introduction". In Powell, W. W. and DiMaggio, P. J. (Eds.), *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 1-38.

פאול ג'. דימאג'יו וולטר ו. פאול. 2010. (1983) שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: אוניברסיטה הפתוחה. עמ' 328-351.

** פרנק ר' דובין. 2010. (1994) מודלים תרבותיים של ארגון: ההבניה חברתית של עקרונות ארגון רציונליים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 352-381

** מיכל פרנקל. 2010. (2005) הפוליטיקה של התרגום - השפעת יחסי כוחות פוליטיים פנימיים על אופן אימוצם של רעיונות ניהול מיובאים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 36-61.

Frank Dobbin and John R. Sutton. 1998. The Strength of a Weak State: The Rights Revolution and the Rise of Human Resources Management Divisions, *American Journal of Sociology*, 104(2): 441-76

Staw, Barry and Lisa Epstein. 2000. "What Bandwagons Bring? Effects of Popular Management Techniques on Corporate Performance, Reputation, and CEO Pay." *Administrative Science Quarterly* 45:523-556

התיאוריה המוסדית החדשה(ב): צמיחת שדות מוסדיים, יזמות מוסדית, הגינות מנוגדים והיברידיות

** Garud, Raghu, Cynthia Hardy and Steve Maguire. 2007. Institutional Entrepreneurship as Embedded Agency: An Introduction to the Special Issue. *Organization Studies*, 28(07): 957-969

** Thomas B. Lawrence and Nelson Phillips. 2004. From Moby Dick to Free Willy: Macro-Cultural Discourse and Institutional entrepreneurship in Emerging Institutional Fields." *Organization* 11(5):689-711

Bartley, Tim. 2007. How Foundations Shape Social Movements: The Construction of an Organizational Field and the Rise of Forest Certification. *Social Problems*. 54 (3): 229–255

Moody, M. (2008). Building a culture: "the construction and evaluation of venture philanthropy as a new organizational field". In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. vol. 38. Pp. 324-352.

גלובליזציה ניאו ליברליזם ופוסט-פורדיזם - צמיחתן של צורות התארגנות, פרקטיקות
שליטה, ובסיסי אי שוויון חדשים בעידן הקפיטליזם הפיננסי

**דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: *שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי*. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עע' 34-56.

Powell, Walter. 2001. "The Capitalist Firm in the Twenty-First Century: Emerging Patterns in Western Enterprise." Pp. 33-68 in *The Twenty-First-Century Firm*, edited by Paul J. Dimaggio. Princeton and Oxford: Princeton University Press.

** ויקי סמית. 2010. דרכים חדשות לארגון העבודה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עע' 602-626.

יערה בוקסבאום ואחרות. 2008. *עובדות בשוק תעסוקה מעורער*. חיפה: מרכז מהות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 250 }

Kalleberg, A., B. Reskin, et al. (2000). "Bad Jobs in America: Standard and Nonstandard Employment Relations and Job Quality in the United States." *American Sociological Review* 65: 256-278.

** Kunda, Gideon and John Van Mannen. 1999. Changing Scripts at Work: Managers and Professionals. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 561(1): 64-80

גוצלב, רונה ואורלי בנימין. 2006. "גמדים או רובוטים": מחויבות ודה-הומניזציה כלפי עובדים 'זמניים' בקרב מנהלי משאבי אנוש במגזר הציבורי. "סוציולוגיה ישראלית ז(2): 253-280.

** רונן שמיר. 2007. שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים. בתוך: *דורות, מרחבים, זהויות*, בעריכת חנה הרצוג ואחרים. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד. עע' 237-258

צפייה בסרט: *סיפורים מהמסילה*. במאי: קן לוך'. (על פוסט פורדיזם, ניאו ליברליזם ועוד).

תיאוריות של חברה ותרבות

מספר קורס: 0-102-2-23
סמינר שנתי, יום ג' 10-12
בנין 90 חדר 243

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בנין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 12-13.

דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

מטרת סמינר זה היא הצגת מפה של ההתפתחות של התיאוריות אשר עוסקות בחברה ובתרבות מאז שלהי הנאורות ועד ימינו. המפה אשר נציג בנויה על שלושה מרכיבים בסיסיים והקשרים ביניהם: ההיסטוריה, התיאוריה, והביקורת. ההיסטוריה היא אותם תהליכים חברתיים כלכליים אשר מתוכם ובהקשרם צומחת צורת חשיבה תיאורטית מסוימת. מנגד, התיאוריה מקיימת מעין היסטוריה משלה, אותם חוקים פנימיים אשר מגדירים אותה ואת יחסה אל האובייקטים אודותיהם היא מתמקמת ומנסה לפרש, לתחם, ואף לפעמים ליצור. הביקורת היא אותה פרקטיקת התכה אשר מאפשרת תנועה רב-כיוונית של פירוק והרכבה של תיאוריות בהקשרים היסטוריים משתנים. בכך בעצם הביקורת מאפשרת גם סוגי התערבות שונים של התיאוריה בתהליכים חברתיים היסטוריים שונים. לצד הבקאות בידע התיאורטי אודות החברה

והתרבות שמפה זו תאפשר, המשתתפים/ות ירכשו את הכלים הבסיסיים של חשיבה תיאורטית ביקורתית על החברה והתרבות של זמננו. המפגשים מתבססים על קריאה דיון והצגה של נושאי הקורס על סמך הטקסטים הנלווים. בכל מפגש תהיה הצגה כללית מטעם המרצה, הצגה ביקורתית של אחד המשתתפים/ות, ודיון מעמיק בסוגיות הרלוונטיות. על כל משתתף/ת לבנות פרויקט מחקרי תיאורטי אשר יתמקד סביב אחד מנושאי הקורס. בסמסטר השני תהיה הצגה של פרויקטי המחקר השונים, ואשר בסיום השנה יוגשו בצורת עבודה סמינריונית.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

השתתפות פעילה.

הצגת נושא.

עבודה סמינריונית.

ציון הקורס:

נוכחות והשתתפות: 10%.

הצגת נושא: 20%.

עבודה סמינריונית בנושא הפרויקט המחקרי התיאורטי: 70%.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 253 }

סמסטר א

(כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

חומר קריאה	נושא השיעור	מועד	
	מבוא: הצגת הקורס.		.1
White, pp. 1-42.	קריאה וכתובה של ההיסטוריה- I		.2
Chakrabarty, pp. 27-71.	קריאה וכתובה של ההיסטוריה- II		.3
הורקהיימר, עמ' 57-100.	קריאה וכתובה של התיאוריה הביקורתית- I		.4
Young, pp. 1-20, 48-68.	קריאה וכתובה של התיאוריה הביקורתית- II		.5
קנט, עמ. 7-16. Foucault, pp. 32-50.	מהי הנאורות?		.6
Beiser, pp. 174-191.	על האדון והעבד		.7

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו ('א')
תואר שני

{ 254 }

Marx(in Tucker), pp. 586-617.	מרקס I	.8
מרקס, עמ' 29-76.	מרקס II	.9
ניטשה, עמ' 7-56.	ניטשה	.10
Weber, pp. 1-50. ספר זה של ובר קיים גם בעברית.	ובר	.11
דורקהיים, עמ' 55-92.	דורקהיים	.12
לוי-שטראוס, עמ' 25-61.	לוי-שטראוס	.13

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 255 }

סמסטר ב
(כפוף לשינויים)

חומר הקריאה	נושא השיעור	מועד	
גרמשי עמ' 35-52.	חקר האידיאולוגיה I		.1
אלת'וסיר, עמ' 23-81.	חקר האידיאולוגיה II		.2
Horkheimer & Adorno, pp. 120-167.	שלילה I		.3
פאנון (אצל שנהב), עמ' 25-46.	שלילה II		.4
Habermas, pp. 27-56.	מיסוד הביקורת		.5
גירץ, עמ' 13-85.	הפרשנות כביקורת ממוסדת		.6
פוקו, הספר.	המפנה הצרפתי I		.7
Bourdieu, pp. 72-95.	המפנה הצרפתי II		.8
Bhabha, pp. 40-65.	מעמד הצבע		.9

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

{ 256 }

Hall, pp. 468-478.	צבע המעמד		.10
ג. דיבור, פסקאות 1-53.	חקר הראווה		.11
Butler, pp. 1-27.	ההמצאה מחדש של התחום		.12
Zizek, pp. 1-54.	סיכום		.13

מקורות:

- אלתוסיר, ל., 2003. על האידיאולוגיה. ת"א: רסלינג.
גירץ, ק., 1991. פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר.
גרמשי, א., 2004. על ההגמוניה: מבחר מתוך 'מחברות הכלא'. ת"א: רסלינג.
דורקהיים, א., 2006 [1895]. הכללים של המתודה הסוציולוגית. ת"א: רסלינג.
דיבור, ג., 2001. חברת הראווה. ת"א: בבל.
הורקהיימר, מ., 1993. תיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית. בתוך אדורנו,
ת. ו., והורקהיימר, מ., אסכולת פרנקפורט: מבחר. תל-אביב: ספריית פועלים.
לוי-שטראוס, ק., 2006. גזע, היסטוריה, תרבות. ת"א: רסלינג.
מרקס, ק., 2011. הקפיטל: ביקורת הכלכלה המדינית. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
ניטשה, פ., 1979. מעבר לטוב ולרע. בתוך פ. ניטשה מעבר לטוב ולרע;
לגניאולוגיה של המוסר. ירושלים ות"א: שוקן.
פאנון, פ., 2006. מקוללים עלי אדמות. ת"א: בבל.
פוקו, מ., 2005. סדר שיח. ת"א: בבל.
קליין, י., 1978. הדיאלקטיקה של האדון והעבד: פירוש לפרק מתוך
"הפנומנולוגיה של הרוח" של הגל. ת"א: עם עובד ואוניברסיטת חיפה.
קנט, ע., 2009 [1784]. תשובה לשאלה: מהי הנאורות? בתוך ע. קנט מהי
הנאורות: כתבים פוליטיים. ת"א: רסלינג.
שנהב, י., (עורך), 2004. קולוניאליות והמצב הפוסטקולוניאלי: אנתולוגיה של
תרגום ומחקר. ירושלים: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

- Beiser, F., 2005. *Hegel*. London: Routledge.
- Bhabha, H., 1994. *The Location of Culture*. London: Routledge.
- Bourdieu, P., 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Butler, J., 1993. *Bodies that Matter: On the discursive limits of "sex"*. London: Routledge.
- Chakrabarty, D., 2000. *Provincializing Europe: Postcolonial thought and historical difference*. Princeton: Princeton University Press.
- Foucault, M., 1984. What is Enlightenment? In P. Rabinow (ed) *The Foucault Reader*. N.Y.: Pantheon Books.
- Habermas, J., 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge, M.A.: MIT Press.
- Hall, S., 1996. What is this 'balck' in black popular culture? In D. Morely and K. H. Chen (eds.) *Stuart Hall: Critical dialogues in cultural studies*. London: Routledge.
- Horkheimer, M., and Adorno, T. W., 1989. *Dialectic of Enlightenment*. N.Y.: Continuum.
- Kojeve, A., 1980[1947]. *Introduction to the Reading of Hegel*. Ithaca: Cornell University Press.
- Marx, K., 1975. *Early Writings*. London: Penguin.

Tucker, R. C., 1978. *The Marx-Engels Reader*. N. Y.: W. W.

Norton & Co.

Weber, M., 2001 [1930]. *The Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism*. London: Routledge.

White, H., 1973. *Metahistory: The historical imagination in nineteenth-century Europe*. Baltimore: The John Hopkins University Press.

Young, R., 1990. *White Mythologies: Writing history and the West*. London: Routledge.

Zizek, S., 1997. *The Sublime Object of Ideology*. London: Verso.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
סמסטר סתיו (א')
תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ד (2013-14)
מסטר סתיו (א')
תואר שלישי

{ 261 }

תואר שלישי

סדנת דוקטורנטים

תשע"ד 2013 – 2014

ד"ר ניר אביאלי (avieli@bgu.ac.il)

ד"ר אורי שוויד (ushwed@gmail.com)

מטרות: מטרת הסדנה לעודד ולקדם את ביצוע המחקר ואת כתיבת עבודת הדוקטורט ע"י דיון בסוגיות שונות הקשורות לתהליכי המחקר והכתיבה. במהלך הסדנה יציגו המשתתפים חלקים שונים ממחקרם, בע"פ ובכתב. נעסוק בהצגת הטיעונים המחקריים ונקיים דיון ביקורתי שיעסוק ב"מה" וב"איך" של המחקר הסוציולוגי והאנתרופולוגי, תוך התמקדות בשאלות הסגוליות הקשורות לכל מחקר. נדון גם בנושאים כלליים כגון כתיבת הצעת המחקר, הגדרת השדות התיאורטיים והאמפיריים של המחקר, המהלך המתודולוגי ועוד. דגש רב יושם על תהליך הכתיבה עצמו, תוך דיון בסוגים וסוגות שונים של טקסטים מדעיים. במהלך השנה נארח חברי מחלקה אשר יקיימו דיון בסוגיות שונות כגון תהליכי פרסום אקדמיים, פרסום בכתבי עת ובהוצאות ספרים, פוסט-דוק ובניית קריירה אקדמית.

מהלך: למשתתפים תפקיד מרכזי בהובלת הסדנה. חוקרים אשר מציגים את עבודתם יחלקו את חומרי הקריאה בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים דיון ענייני ומועיל, משתתפי הסדנה מתבקשים לקרוא את החומר ולהגיע מוכנים לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה.

בהצלחה

אורי וניר